

การประเมินผลวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

โดย

รศ.พัชณี เชนจรรยา

อ.พิทักษ์ ชูมงคล

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)

การประเมินผลวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

โดย

รศ.พัชนี เขยจรรยา

อ.พิทักษ์ ชุ่มมงคล

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)

กรกฎาคม 2556

	หน้า
บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญ	1
1. ความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	1
3. ขอบเขตในการวิจัย	2
4. นิยามศัพท์	2
5. ระเบียบวิธีวิจัย	3
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วิเคราะห์ผลการศึกษา	6
1. ทักษะต่อบทบาทของวารสารฯ ในมิติต่างๆ	9
2. ทักษะต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอบรม	33
3. ทักษะต่อวารสารฯ	35
บทที่ 3 ความต้องการที่มีต่อวารสารฯ	51
1) รูปแบบของวารสารที่ต้องการ	50
2) กระบวนการเลือกสรรบทความวิจัย	56
3) คุณลักษณะของบทความวิจัยที่ต้องการ	58
4) การปรับทัศนบทความวิจัย	66
5) การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการ	67
6) การเผยแพร่วารสารฯ	67
7) การอบรมการเขียนบทความวิจัย	68
8) การประเมินคุณค่าของวารสารฯ	69
9) การถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่น	71
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	76
1. บทสรุป	76
2. ข้อเสนอแนะ	78
อ้างอิง	89
ประวัติผู้วิจัย	90

1. ความสำคัญของปัญหา

นักวิชาการนั่งอยู่บนหอคอยงาช้าง เป็นมโนทัศน์ที่สะท้อนถึงความคลาดเคลื่อนในความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าที่ถูกละทิ้งตำแหน่งไว้ให้ทางไกลสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริง ผลงานการวิจัยในสายตาผู้คนทั่วไปอาจถูกมองเป็นเพียงตำราที่พึงเก็บรักษาไว้บนหิ้งหนังสือเท่านั้น ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเป็นผลพวงจากการมุ่งนำเสนอเพียงผลการวิจัยที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาการ หากแต่ยังขาดการนำเสนอในมิติภาคปฏิบัติที่สะท้อนถึงการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์เป็นที่ประจักษ์ได้ว่า งานวิจัยนี้สามารถเป็นไฟฉายส่องนำทางในยามที่ไม่สามารถหาทางแก้ไขได้

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ มีใช้เพียงวารสารวิชาการที่มุ่งแต่เพียงนำเสนอผลสำเร็จในการวิจัยของนักวิจัยเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งนำเสนอถึงผลการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม อันจะเป็นเครื่องยืนยันว่างานวิจัยที่นักวิจัยทุ่มเทศึกษานี้สามารถก่อประโยชน์ให้สังคมในหลากหลายมิติ หากใช่เป็นเพียงสิ่งพิมพ์ที่ควรค่าเพียงการเก็บรักษาไว้ในหอสมุดเท่านั้น

วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้าน หรือชุมชน เผยแพร่แก่นักวิชาการและบุคคลทั่วไป และส่งเสริมให้นักวิชาการในหน่วยงานราชการ หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้เสนอผลงานทางวิชาการสู่สาธารณะ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จึงมิได้เป็นเพียงแต่วารสารวิชาการเท่านั้น หากแต่เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างโลกทางวิชาการกับโลกแห่งการพัฒนาว่ามีใช้ทางคู่ขนาน หากแต่เป็นหนทางที่ร้อยประสานเพื่อพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้ด้วยปัญญาและวิถีการปฏิบัติที่ผ่านการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การผลิตวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในมิติทางวิชาการและการพัฒนาเชิงพื้นที่จึงสมควรที่จะจัดทำโครงการประเมินผลการเผยแพร่วารสารฯในช่วงเวลาที่ผ่านมา

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาบทบาทของการดำเนินงานโครงการ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่มีต่อนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในมิติต่างๆ
- 2) เพื่อศึกษาคุณค่า ตลอดจนความต้องการของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

3. ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา : มุ่งศึกษาความต้องการของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อวารสารฯ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) รูปแบบของวารสารฯ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ภาพประกอบ ตัวอักษร การจัดคอลัมน์ เป็นต้น
- 2) ความน่าเชื่อถือของวารสาร โดยพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ผู้จัดพิมพ์บทความ เอกสารอ้างอิง มาตรฐานงานเขียน ความน่าเชื่อถือของบทความ และประโยชน์ของบทความตามทัศนะของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตด้านประชากร : มุ่งศึกษากับนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ
- 2) กลุ่มผู้อ่านวารสารฯ ที่อยู่สถาบันอุดมศึกษา
- 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิจัยที่ได้รับวารสารฯ
- 4) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมการเขียนบทความวิจัย และการออกแบบงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลางและกรุงเทพฯ

4. นิยามศัพท์

บทบาทของวารสารฯ หมายถึง หน้าที่ของวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีต่อนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บทบาทในการเป็นแหล่งความรู้ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้านค่านิยมเกี่ยวกับตัวตน บทบาทในการสร้างและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับสังคม และบทบาทในการเสริมแรงกระตุ้นที่จะสร้างงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นต้น

ความต้องการที่มีต่อวารสารฯ หมายถึง ความประสงค์ของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับการตอบสนองจากวารสารฯ ประกอบด้วย 1) รูปแบบของวารสาร ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ภาพประกอบ ตัวอักษร การจัดคอลัมน์ เป็นต้น 2) การประสานงานระหว่างผู้วิจัยกับคณะผู้ดำเนินงานจัดทำวารสาร การให้ข้อมูล ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน

คุณค่าของวารสารฯ หมายถึง ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ผู้จัดพิมพ์บทความ เอกสารอ้างอิง มาตรฐานงานเขียน ความน่าเชื่อถือของบทความ และประโยชน์ของบทความตามทัศนะของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การประเมินผลวารสารฯ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาบทบาทของการดำเนินงานโครงการ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ คุณค่าของวารสารฯ ตลอดจนความต้องการของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อวารสารฯ โดยรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูล คือ

- 1) แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร เพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการ วัตถุประสงค์ รูปแบบการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เนื้อหาในวารสารฯ ตลอดจนโครงการอบรมการเขียนบทความวิชาการที่ได้จัดขึ้น 4 ครั้ง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลต่อไป
- 2) แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล เพื่อศึกษาบทบาทของวารสารฯ ที่มีต่อนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนความต้องการของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อวารสารฯ โดยกำหนดแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลออกเป็น 3 กลุ่ม โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีรายละเอียด ดังนี้
 - 2.1) กลุ่มนักวิจัยที่เคยมีผลงานลงตีพิมพ์ในวารสารฯ จำนวน 11 คน
 - 2.2) กลุ่มผู้อ่านที่รับผิดชอบงานวิจัยในสถาบันการศึกษา โดยเป็นผู้ที่เคยอ่านวารสารฯ อย่างน้อย 3 ฉบับ จำนวน 10 คน
 - 2.3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปรัศน์บทความ โดยเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เคยอ่านวารสารฯ อย่างน้อย 3 ฉบับ จำนวน 7 คน
 - 2.4) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมการเขียนบทความวิจัย และการออกแบบงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลางและกรุงเทพฯ จำนวน 5 คน

• เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-End Question) ที่ได้มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็ม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และสามารถยืดหยุ่นหรือปรับปรุงคำถามได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ โดยประกอบด้วยประเด็นคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทบาทการดำเนินงานโครงการ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่มี ต่อนักวิจัยและผู้อ่านในด้านต่างๆ คือ ต่อดนเอง ทั้งถิ่น และสถาบัน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทวารสารฯ ที่มีต่อท้องถิ่น

- มิติด้านการสืบทอดองค์ความรู้ในท้องถิ่น
- มิติด้านการสะท้อนปัญหาในท้องถิ่น
- มิติด้านการสะท้อนความต้องการของท้องถิ่น
- มิติด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมในท้องถิ่น
- มิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- มิติด้านการเสริมพลังท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

1.2 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทวารสารฯ ต่อที่มีผู้อ่าน

- มิติด้านการพัฒนาความรู้ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- มิติด้านการสร้างวิทยฐานะและเสริมศักยภาพทางวิชาการ
- มิติด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มนักวิจัยและท้องถิ่น
- มิติด้านจิตใจ พลังใจผลักดันในการค้นคว้าวิจัย

1.3 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทวารสารฯ ต่อที่มีสถาบันหรือหน่วยงานของผู้อ่าน

- มิติด้านนโยบายของสถาบัน
- มิติด้านการดำเนินงานของสถาบัน

1.4 บทบาทของวารสารฯ ในมิติใดที่ควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีความเด่นชัด

1.5 บทบาทของวารสารฯ ในมิติที่มีความสำคัญและทิศทางการพัฒนา

1.6 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นอันเนื่องด้วยวารสารฯ ต่อ การวิจัยและการเขียนบทความวิจัย

ส่วนที่ 2 คุณค่าและความต้องการของนักวิจัยและผู้อ่านที่มีต่อวารสารฯ มี รายละเอียด ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นต่ออุปเล่มของวารสารฯ

- ทักษะต่ออุปเล่ม ขนาด สี สัน ภาพประกอบ ตัวอักษร และการจัดคอลัมน์
- ทักษะต่อช่วงเวลาในการเผยแพร่วารสารฯ
- ทักษะต่อมาตรฐานรูปแบบการตีพิมพ์และอุปเล่ม
- ความคาดหวังที่มีรูปแบบการนำเสนอของวารสารฯ ในอนาคต

2.2 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่ปรากฏในวารสารฯ

- ทักษะต่อบทบรรณาธิการ
- ทักษะต่อบทปริทัศน์

- ทักษะต่อบทความวิจัย

- ความน่าสนใจของบทความวิจัย
- ความทันสมัยของบทความวิจัย
- ความน่าเชื่อถือของเจ้าของบทความวิจัย
- มาตรฐานงานเขียนบทความวิจัย
- ความหลากหลายของบทความวิจัยที่เผยแพร่

2.3 เนื้อหาใดในวารสารฯ ที่ควรปรับปรุง เพิ่มเติมหรือลดทอน

ส่วนที่ 3 การประสานงานระหว่างกองบรรณาธิการกับนักวิจัย

3.1 ความคิดเห็นต่อการพิจารณาบทความของวารสารฯ

3.2 ความคิดเห็นต่อกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิผู้ปริทัศน์ผลงานวิจัย

- การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลสมบูรณ์แล้ว ได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1) บทบาทของวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- 2) ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ที่มีต่อวารสารฯ
- 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานวารสารฯ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ดำเนินการจัดพิมพ์บทความที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ตรงกับความต้องการของนักวิจัยและท้องถิ่นต่อไป
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการนำวารสารเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เป็นกลไกในการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาในท้องถิ่น
- 3) เพื่อยกระดับหรือมาตรฐานของวารสารเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการในระดับประเทศและนานาชาติ
- 4) เพื่อเป็นแนวทางในการนำวารสารเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เป็นกลไกในการขยายเครือข่ายนักวิจัยเชิงพื้นที่ให้กว้างขวางต่อไป

บทที่ 2

วิเคราะห์ผลการศึกษา

การประเมินผลวารสารฯ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาบทบาทของวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ คุณค่าของวารสารฯ ตลอดจนความต้องการของนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อวารสารฯ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่คัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีจำนวน 33 ท่าน ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักวิจัยที่เคยมีผลงานลงตีพิมพ์ในวารสารฯ จำนวน 11 ท่าน ดังนี้

1) รศ.บุญทวรรณ วิงวอน	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2) ผศ.ดร.เจษฎา มิ่งฉาย	คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
3) ผศ.ดร.รณิดา ปิงเมือง	สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
4) ผศ.ดร.วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5) ผศ. เอนก ชิตเกสร	คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยพายัพ
6) ผศ.โสภณ บุญล้ำ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
7) ดร.กิติกร จามรดุสิต	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
8) ดร.จริยาภรณ์ อุ่นวงษ์	คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
9) อ. ทวี วัชรเกียรติศักดิ์	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
10) ดร.วิรงรอง มงคลธรรม	คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11) อ.ภาณุ พัฒนปนิธิพงศ์	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

2. กลุ่มผู้อ่าน ประกอบไปด้วย

2.1 กลุ่มผู้อ่านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมของโครงการฯ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1) รศ.วรุณี เชาวนัสชุม	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
2) ผศ.ศศิธร แก้วมัน	คณะวิทยาการสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3) ผศ.วัฒนา วัฒนกุล	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
4) ผศ.สอรัฐ มากบุญ	คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5) อ.ฤชชุดา เนตรจิต	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.2 กลุ่มผู้อ่านที่รับผิดชอบด้านงานวิจัยในสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ จำนวน 10 ท่าน ดังนี้

1) รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตยกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
2) รศ.ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา	ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3) รศ.สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงศ์	ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4) ผศ.ทรงพลธนฤทธิ์ มฤครัฐอินแปลง	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
5) ผศ.วัฒนา รัตนพรหม	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
6) ผศ.จินตนา เวชมี	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
7) ดร.รุ่งนภา ก่อประดิษฐ์สกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน
8) ดร.ปรีชา อุตระกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยนครพนม

9) ดร.ธนวัฒน์ จอมประเสริฐ	สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
10) อ.กาญจนา ทองทั่ว	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
จังหวัดอุบลราชธานี

3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปรัทัศน์บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ จำนวน 7 ท่าน ดังนี้

1) รศ.ดร.วัศมีย์ ชูทรงเดช	ประธานหลักสูตรโบราณคดี คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร
2) รศ.ดร.เพ็ญณี แฉวอท	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3) รศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	ผู้ช่วยอธิการฯ ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4) รศ.ดร.สิทธิณัฐ ประพุทธนิตติสาร	คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5) รศ.รัตนา อัดตปัญญา	คณบดีคณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยพะเยา
6) ผศ.ดร.โอภาส ปัญญา	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
7) ผศ.ดร.อินทิรา ซาฮีร์	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นแบบลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-End Question) ที่ได้มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้างๆ ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นได้อย่างเต็มที่โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

จากการศึกษาเพื่อประเมินผลวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ และนักวิชาการในสถาบันต่างๆ ที่เคยได้รับวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จำนวน 33 ท่าน สามารถสรุปผลการศึกษา โดยนำเสนอจำแนกตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) ทัศนะต่อบทบาทของวารสารฯ ในมิติต่างๆ
 - 1.1) บทบาทของวารสารฯ ต่อการเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ
 - 1.2) บทบาทของวารสารฯ ต่อการเสริมสร้างกำลังใจ
 - 1.3) บทบาทของวารสารฯ ต่อการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา
 - 1.4) บทบาทของวารสารฯ ต่อการบริหารองค์กร
 - 1.5) บทบาทของวารสารฯ ต่อการพัฒนาท้องถิ่น
 - 1.6) บทบาทของวารสารฯ ต่อการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
 - 1.7) บทบาทของวารสารฯ ต่อการสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- 2) ทัศนะต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอบรม
- 3) ทัศนะต่อวารสารฯ
 - 3.1) ทัศนะต่อวารสารฯ โดยภาพรวม
 - 3.2) ทัศนะต่อบทบรรณาธิการ
 - 3.3) ทัศนะต่อบทความวิจัย
 - 3.4) ทัศนะต่อบทปริทัศน์
 - 3.5) ทัศนะต่อรูปเล่มวารสารฯ
 - 3.6) ทัศนะต่อกองบรรณาธิการ

1) ทัศนะต่อบทบาทของวารสารฯ ในมิติต่างๆ

ในการวิเคราะห์บทบาทของงานวารสารฯ นั้นผู้วิจัยวิเคราะห์โดยมีข้อสันนิษฐานต่อการเลือกรับสื่อต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นผู้กำกับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อด้วยตนเอง โดยมีมูลเหตุจูงใจในการใช้สื่อซึ่งในที่นี้คือ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ต่างกันไป ซึ่งอาจมีมูลเหตุจากสภาวะทางสังคมและจิตวิทยาที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นจุดกำเนิดของความต้องการจำเป็นต่างๆ ที่ผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความคาดหวังต่อสื่อว่าจะนำไปสู่พึงพอใจได้ ผู้วิจัยวิเคราะห์บทบาทของวารสารฯ โดยอาศัยกรอบแนวคิดสำนักหน้าที่นิยม McQuail (1972) มาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายบทบาทหน้าที่ของวารสารฯ โดยแบ่งออกเป็นบทบาทของวารสารฯ ในต่างๆ (1) ระดับปัจเจกบุคคล (2) ระดับองค์กร และ (3) ระดับท้องถิ่น

(1) **การวิเคราะห์ในระดับบุคคล** อาศัยกรอบแนวคิดของ McQuail (1972) ที่ได้เสนอว่า บัณฑิตควรจะได้รับอะไรบ้างจากสื่อมวลชน ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1.1) **ได้รับข่าวสารหรือสารสนเทศ** จากสื่อมวลชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สถานการณ์แวดล้อมในสังคมและโลกอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ตลอดจนได้รับข้อเสนอแนะ และทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ มิติหรือการตัดสินใจ อีกทั้งได้รับการตอบสนองความกระหายใคร่รู้และได้รับความมั่นคงจากการสัมผัสประสบการณ์และความรู้ แนวคิดในข้อนี้นำมาเป็นกรอบเพื่อมองบทบาทของวารสารฯ ในฐานะช่องทางเผยแพร่ความรู้ สร้างความเข้าใจ และติดตามความเคลื่อนไหวของการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (1.2) **ได้สร้างรูปแบบของความเป็นตัวของตัวเองโดยสื่อมวลชน** ได้พบแรงเสริมที่จะสร้างค่านิยมส่วนบุคคลให้ความรู้สึกเป็นตัวตน แนวคิดในข้อนี้นำมาเป็นกรอบเพื่อมองบทบาทของวารสารฯ ในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงบทบาท ค่านิยม ในการมาทำหน้าที่นักวิชาการเพื่อชุมชน
- (1.3) **สร้างการติดต่อสัมพันธ์ในสังคมและก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในสังคม** ในที่นี้ประยุกต์แนวคิดข้อนี้มาเพื่อพิจารณาบทบาทวารสารฯ ในฐานะสะพานเชื่อมโยงนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ช่วยส่งเสริมให้นักวิจัยได้รู้จักนักวิชาการท่านอื่น ๆ ในวงวิชาการอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป
- (1.4) **ให้ความบันเทิง** โดยสื่อทำหน้าที่ให้ผู้คนได้พักผ่อนหย่อนใจหลีกเลี่ยงปัญหาได้ชั่วคราว แต่เนื่องด้วยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ ที่มุ่งเสริมสร้างวิชาการเป็นสำคัญ จึงมิได้หยิบแนวคิดประการนี้มาใช้ในการวิเคราะห์

(2) **การวิเคราะห์ในระดับองค์กร และสังคม** อาศัยกรอบแนวคิดของ Lasswell (1948) ที่ได้เสนอว่าสื่อมวลชนควรมีบทบาทต่อสังคม ดังนี้

- (2.1) ทำหน้าที่สอดส่องดูแลและรายงานเหตุการณ์ในสังคม
- (2.2) ทำหน้าที่ในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม
- (2.3) ทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมของสังคม
- (2.4) ทำหน้าที่ให้ความบันเทิง

โดยแนวคิดข้างต้นได้นำมากรอบในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของวารสารฯ ที่มีต่อองค์กรและท้องถิ่น ทั้งในมิติของความรู้ การสืบทอดความรู้ และการประสานสังคมนระหว่างนักวิจัยกับชุมชน และระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยกันเอง

บทบาทของวารสารฯ ในระดับปัจเจกบุคคล

1.1) บทบาทของวารสารฯ ต่อการเพิ่มพูนความรู้ของผู้อ่าน

เมื่อมองบทบาทของวารสารฯ ด้วยแนวคิดหน้าที่ที่มีต่อปัจเจกบุคคล จะเห็นบทบาทของวารสารฯ ที่มีต่อผู้อ่านในมิติต่างๆ ส่วนที่มีความโดดเด่นที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงสอดคล้องกัน คือ การใช้วารสารฯ เป็นแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1.1) วารสารฯ กับการสร้างและเพิ่มพูนความเข้าใจในแนวทางการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นงานวิจัยที่มีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างจากระเบียบวิธีวิจัยที่นักวิจัยทั่วไปคุ้นเคย ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงใช้เนื้อหาในวารสารฯ เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในแนวทางการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ สำหรับนักวิจัยที่เคยและยังไม่เคยมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในลักษณะดังกล่าวมาก่อน

“ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่จากบทความในเล่มวารสารฯ เยอะมาก... เป็นช่องทางเดียวเลยที่ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องการวิจัยเชิงพื้นที่... ผมเองก็ได้นำเอากระบวนการของผู้วิจัยที่ได้ลงบทความมาปรับใช้ในงานเราที่ใกล้เคียง... เช่น ขั้นตอนการเก็บข้อมูล การลงพื้นที่ ลงชุมชน และการนำเสนอ... โดยส่วนตัวเป็นอาจารย์สายช่างไม่มีประสบการณ์ในสายสังคมศาสตร์เลย ก็ได้มาเรียนรู้ด้วยตัวเองจากวารสารฯ นี้”

นักวิจัย11

1.1.2) วารสารฯ กับการติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงวิชาการพัฒนาเชิงพื้นที่

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลใช้ประโยชน์จากวารสารฯ เพื่อติดตามสอดส่องความเคลื่อนไหวในแวดวงการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ สะท้อนบทบาทการเป็นแหล่งค้นคว้าเพื่อสำรวจว่ามีนักวิชาการท่านใดศึกษาวิจัยในประเด็นใดอยู่บ้าง

“ได้ความรู้ทางวิชาการ ได้วิธีการที่แต่ละคนทำวิจัยว่าเขาทำอย่างไร และได้เห็นความเคลื่อนไหวของวงวิชาการงานวิจัยเชิงพื้นที่”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

1.1.3) วารสารฯ กับการศึกษาวิธีการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อธิบายถึง บทบาทการเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีวิทยาการวิจัย สำหรับงานพัฒนาเชิงพื้นที่ ศึกษาการออกแบบงานวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาผ่านการอ่านเนื้อหาในวารสารฯ และนำแนวทางต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยของตนเอง

“การอ่านวารสารฯ ทำให้มีโอกาสเรียนรู้ผลงานวิจัยเชิงพื้นที่ในหลากหลายสาขาวิชา ทั้งในส่วนของกระบวนการทำงานวิจัยและผลการวิจัย ทำให้เห็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ ช่วยให้เราเห็นแนวทางในการทำวิจัย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้”

นักวิจัย3

“ได้มุมมอง ในการดูวิธีการลงพื้นที่ ว่ามีประเด็นและวิธีการในแง่ไหนได้บ้าง ได้มุมมอง ได้กระบวนการที่จะทำงาน เราก็มาพัฒนาต่อได้ ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

นอกจากนี้วารสารฯ ได้ทำหน้าที่สนองความต้องการในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลอ่านวารสารฯ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออกแบบงานวิจัยของตนเองกับนักวิจัยท่านอื่น เพื่อสร้างความมั่นใจในการออกแบบงานวิจัยที่เหมาะสมนับเป็นบทบาทในการเป็นแหล่งของการทบทวนวรรณกรรมของนักวิจัย

“ได้เอาประเด็นที่ได้อ่านไปเป็นแนวทางในการทำงานในพื้นที่ ไปวางแผนในการทำงาน เรายังก็มีแนวคิดอยู่แล้ว พออ่านเปรียบเทียบก็ทำให้เรามั่นใจมากขึ้นว่าสิ่งที่เราคิดมันมีคนทำแล้วสำเร็จ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

1.1.4) วารสารฯ กับการต่อยอดการศึกษางานวิจัยเชิงพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยนั้นขั้นตอนการพัฒนาโจทย์การวิจัยเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ แม้โจทย์การวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จะเริ่มต้นจากความต้องการของท้องถิ่นก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วการพัฒนาโจทย์การวิจัยเชิงวิชาการยังจำเป็นต้องศึกษาเทียบเคียงการ

กำหนดโจทย์การวิจัยจากงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษาใกล้เคียงกัน จากข้อมูลพบว่า ผู้อ่านส่วนหนึ่งใช้ประโยชน์จากวารสารฯ ในฐานะแหล่งค้นคว้าเพื่อพัฒนาโจทย์การวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

“วารสารฯ เหมือนไกด์นำทาง เป็นไฟฉายนำในการเพิ่มมุมมองของนักวิจัย”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“วารสารฯ ช่วยให้เห็นรูปแบบงานวิจัยเชิงพื้นที่ ในหลากหลายมิติเพิ่มขึ้นเยอะ... ในคณะจะเอา case ของวารสารฯ ไปใช้ในการพัฒนาโจทย์และพัฒนาโครงร่างงานวิจัยเชิงพื้นที่...ในด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร”

นักวิจัย1

“ศูนย์บริการวิชาการเองก็พยายามหาโจทย์การวิจัยสำหรับบุคคลกรเพื่อไปลงในพื้นที่ บางครั้งเราอ่านพบปัญหานำวิจัยในวารสารฯ เราก็จะลองไปดูในชุมชนของเราว่ามีความต้องการที่ใกล้เคียงกับเข้าหรือไม่ เราสามารถนำมาตั้งเป็นโจทย์ในการบริการวิชาการให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมาดำเนินการได้”

นักวิจัย10

“วารสารฯ ให้ Idea ในการทำงานในงานวิจัยขึ้นต่อๆ ไป ให้เราเห็นว่าชุมชนนี้ พื้นที่นี้ ทำวิจัยอย่างไร มีการออกแบบงานวิจัยอย่างไร เป็นต้นแบบแนวคิดแนวคิดอย่างไร”

นักวิจัย4

“เนื้อหาในวารสารฯ มีลักษณะเป็น Dynamics นะ คือ ไม่ได้ทำแล้วจบ แต่เป็นงานที่เปิดช่องให้ต่อยอดไปได้เรื่อยๆ เป็นงานที่ไม่สิ้นสุด ขยายผลออกไปได้เรื่อยๆ แล้วแต่ผู้อ่านจะหยิบเอาประเด็นไหนออกไป เพราะเกิดจากศาสตร์หลายสาขาสมาชิกกัน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“ได้องค์ความรู้ที่หลากหลายรูปแบบ หลากหลายพื้นที่ หลากหลายตัวอย่าง ทำให้นำความรู้มาปรับใช้ในพื้นที่ได้ดีขึ้น...ความรู้จากผลการวิจัย กระบวนการ ระเบียบวิธี วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เห็นความสอดคล้องชัดเจนเราสามารถเลือกหยิบมาใช้ได้เลย”

นักวิจัย7

นอกจากการทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการพัฒนางานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่แล้ว วารสารฯ ได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบในการเขียนบทความวิชาการอีกด้วย

“ที่แลกเปลี่ยนกันเป็นเรื่องของการเขียน เรื่องการนำเอาไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการเขียนที่ดีเราได้นำไปเป็นตัวอย่าง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

บทบาทของวารสารฯ ในด้านความรู้นี้แสดงให้เห็นว่าวารสารฯ เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมสำหรับการทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมนั้น นอกจากผู้วิจัยจะต้องรวบรวมเนื้อหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยยังต้องประเมินถึงผลงานวิจัยต่างๆ ที่ได้ศึกษารวบรวมมาว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด กับข้อถกเถียงถึงความเชื่อถือของบทความวิจัยที่ปรากฏในวารสารฯ ซึ่งมีผลต่อการประเมินเนื้อหาที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นสอดคล้องกันทุกคนว่า ข้อมูลที่ปรากฏในบทความวิจัยมีความน่าเชื่อถือ แม้รูปแบบบทความวิจัยถูกนำเสนอแตกต่างไปจากบทความวิชาการในวารสารวิชาการฉบับอื่น คือ ใช้ภาษาที่ง่ายไม่ซับซ้อนและมีรูปภาพประกอบ แต่คุณลักษณะดังกล่าวก็ไม่กระทบความน่าเชื่อถือของบทความแต่อย่างใดจากการวิเคราะห์พบว่า ความน่าเชื่อถือของวารสารฯ ในการรับรู้ของผู้อ่าน ไม่ได้เกิดขึ้นจากเนื้อหาที่ปรากฏ แต่เกิดจากความน่าเชื่อถือในกระบวนการคัดกรองบทความวิจัยที่นำเสนอในวารสารฯ โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบทความวิจัยที่จะลงตีพิมพ์ได้นั้น ต้องผ่านการตรวจสอบอย่างเข้มงวดโดยกองบรรณาธิการ

“ความน่าเชื่อถือนี้ เห็นจากกระบวนการที่สัมผัสด้วยตนเอง คิดว่าบทความที่ดีพิมพ์มีความน่าเชื่อถือ เพราะด้วยกระบวนการของวารสารการที่เข้มงวด หากบทความยังไม่มีมาตรฐานก็ยังไม่น่าจะได้รับการตีพิมพ์”

นักวิจัย3

“กระบวนการมีความชัดเจนเข้มข้นดี ไม่ได้ตอบรับทุกบทความตีพิมพ์ ”

นักวิจัย1

“เข้าใจว่าโดยระบบการคัดเลือกมีความน่าเชื่อถืออยู่แล้ว”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

ดังนั้นแม้การนำเสนอบทความวิจัยที่ปรากฏแตกต่างจากวารสารวิชาการฉบับอื่นจึงไม่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในเนื้อหาของบทความวิจัย อันเป็นขั้นตอนสำคัญในการทบทวนวรรณกรรม เพราะผู้ให้ข้อมูลได้ถ่ายทอดเนื้อหาที่จะพิจารณาความน่าเชื่อถือไปยังกองบรรณาธิการ ผ่านกระบวนการคัดเลือกแทน ดังนั้นกองบรรณาธิการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคงความเข้มข้นในการคัดสรรบทความวิจัยอีกทั้งควรเผยแพร่ให้อ่านทราบถึงกระบวนการคัดเลือกบทความวิจัยผ่านช่องทางต่างๆ ให้เป็นที่รับรู้เพื่อรักษาระดับความน่าเชื่อถือของวารสารฯ ที่ยึดโยงกับกระบวนการดังกล่าวไว้

1.2) บทบาทของวารสารฯ ด้านเสริมสร้างกำลังใจ

สำหรับนักวิจัยผู้ให้ข้อมูลแสดงทัศนคติสอดคล้องกันว่า การมีวารสารฯ และการได้รับโอกาสในการตีพิมพ์บทความวิจัยนั้น นอกจากส่งผลเชิงประจักษ์เห็นชัดจากเกณฑ์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการทำงานแล้ว มิติด้านส่งเสริมกำลังใจก็เป็นอีกบทบาทสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงเช่นเดียวกัน

“เป็นกำลังใจกับอาจารย์อย่างมากมายที่เราได้รับการตีพิมพ์ผลงานในวารสารฯ เป็นกำลังใจที่ให้เราทำวิจัยเชิงพื้นที่ที่รับใช้สังคมต่อไป”

นักวิจัย3

วารสารฯ ไม่เป็นเพียงพื้นที่ทางวิชาการที่ใช้ในการเผยแพร่ผลงานวิชาการเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่ในการแสดงตัวตนทางวิชาการด้วย จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า การมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารฯ นั้นมีส่วนสำคัญในการแสดงออกถึงตัวตนทางวิชาการ

“ทำให้การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่มีเป้าหมายมีพลังที่จะผลิตงานเพื่อนำไปเผยแพร่ในวารสารฯ เป็นช่องทางในการเผยแพร่ เราทำงานในพื้นที่นี้ไม่มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ วารสารฯ เป็นอีกช่องทางในการเปิดตัว เปิดผลงานให้แพร่หลายออกไป”

นักวิจัย7

“วารสารฯ เป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์ที่ได้ทำมา...ปกติพอทำวิจัยเสร็จนักวิจัยก็เก็บงานเอาไว้ แต่เมื่อมีช่องทางในการเผยแพร่ให้คนได้อ่านก็ทำให้เกิด Idea ในการพัฒนาต่อยอดงานของตนเองได้ต่อไปเป็นประโยชน์ต่อเนื่องกัน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“เราลงวารสารฯ ได้ ถือว่าเรามีฝีมือ มีประสบการณ์ ที่สามารถเอาไปแชร์กับคนอื่นได้”

นักวิจัย2

ในส่วนของการอ้างอิงนอกจากจะเห็นได้ชัดเจนในกลุ่มผู้ข้อมูลซึ่งเป็นนักวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารฯ แล้วในกลุ่มผู้อ่านบทความวิจัย วารสารฯ ยังมีส่วนสร้างความมั่นใจในการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อีกด้วย

“อ่านบทความคนอื่นทำให้เราได้ว่าตัวเองไม่ได้ทำวิจัยแบบนี้คนเดียว มีเพื่อนร่วมวิธีคิดเหมือนกัน”

นักวิจัย1

1.3) บทบาทของวารสารฯ ต่อการสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ในการศึกษาค้างนี้มีข้อสันนิษฐานถึงความเป็นไปได้ที่วารสารฯ จะทำหน้าที่เป็นเสมือนสะพานเชื่อมโยงนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน ช่วยสร้างการติดต่อสัมพันธ์ในวงวิชาการและก่อให้เกิดการรวมตัวกันในหมู่นักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมกัน

“ส่วนตัวมีโอกาสทำงานวิจัยเชิงพื้นที่มาก ได้นำประสบการณ์และงานจากวารสารฯ มาเป็นตัวอย่างพูดคุยกับเพื่อนนักวิจัยรุ่นน้องให้เห็นประเด็นวิจัยที่หลากหลายขึ้น”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“พี่เองเป็นศูนย์ประสานงาน พี่จะเอวารสารฯ ไปใช้พูดคุย...เอาประเด็นมาแล้วว่าคนนั้นทำงานที่นั่นที่นี่ มีประเด็นน่าสนใจยัง”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

จากการศึกษาพบว่า แม้วารสารฯ ยังไม่สามารถผลักดันให้เกิดการรวมตัวของนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ แต่เมื่อพิจารณาตีความจากคำให้สัมภาษณ์พบว่า ข้อมูลที่ปรากฏสื่อนัยยะว่า วารสารฯ ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงกันระหว่างนักวิจัยในหน่วยงาน ซึ่งพบว่าเนื้อหาในวารสารฯ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะผู้วิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลให้รายละเอียดที่แสดงถึงการนำบทความวิจัยไปใช้ในการวางแผนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยในกลุ่มเดียวกัน

“เพื่อนในทีมวิจัย เราก็มักแลกเปลี่ยนความรู้กันโดยส่งวารสารฯ ไปให้ดูกระบวนการวิจัย ดูประเด็นเพื่อเอามาใช้ในการวางแผนว่าเราจะทำอะไรก่อน”

นักวิจัย11

แม้ยังไม่พบข้อมูลที่แสดงถึงโอกาสที่นักวิจัยจะนำเนื้อหาในวารสารฯ ไปใช้เพื่อสร้างกลุ่มที่สนใจงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจมาจากการทำโครงการวิจัยร่วมกันนั้นต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ โดยผู้ให้ข้อมูลอธิบายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทำการวิจัยร่วมกันไว้ ดังนี้

(1) **ปัจจัยด้านความสนใจ :** งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ยังมีนักวิจัยที่สนใจอยู่ในวงจำกัด การขยายผลเพื่อสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จึงอาจมีไม่กว้างขวาง

“เพื่อนนักวิจัยยังวิจัยอยู่ในมุมของ LAB เน้นทางด้านทฤษฎีอยู่”

นักวิจัย11

(2) **ปัจจัยด้านความคุ้นเคย :** ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่นั้นคือ ความคุ้นเคย ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันจะนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนทัศนคติด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ระหว่างกัน จนก่อให้เกิดเป็นความร่วมมืออย่างกว้างขวางได้

(3) **ปัจจัยด้านคุณลักษณะร่วมในการวิจัย :** ผู้ให้ข้อมูลอธิบายถึงคุณลักษณะร่วมบ้างประการในการวิจัย เช่น สาขาวิชา ใจหายกรวิจัย หรือ พื้นที่ในการวิจัย ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการร่วมมือ กล่าวคือ หากมีคุณลักษณะดังกล่าวใกล้เคียงกันก็จะทำให้เกิดการร่วมมือกันได้ง่ายขึ้น

“ตอนอบรมก็มีคนที่สนใจงานผมก็มีขอเบอร์ติดต่อบ้าง...จริง ๆ หากเป็นสาขาเดียวกัน ชุมชนเดียวกัน มหาวิทยาลัยใกล้เคียงก็น่าจะประสานกันได้ ...ถ้าไม่ใช่ส่วนตัวรู้จักกันมาก่อนก็ยากอยู่ต้องรู้จักกันระยะหนึ่ง”

นักวิจัย 11

(4) ปัจจัยด้านผู้นำการวิจัย : ผู้ให้ข้อมูลอธิบายถึงผู้นำการวิจัยว่ามีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างเป็นแกนนำสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

“การจะทำวิจัยเป็นร่วมใหญ่ได้ต้องมีตัวจักร มีหัวหน้าที่เป็นที่รู้จัก และค่อยมาเชื่อมเป็นเครือข่าย ซึ่งต้องมีหน่วยงานมารองรับ ระบบการแบ่งงานด้วย ไม่ใช่แค่เพียงนักวิจัยรู้จักถูกใจกันเท่านั้นคงไม่พอ”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม 1

โดยสรุปประเด็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีวารสารฯ เป็นสะพานเชื่อมโยงนั้น จากข้อมูลพบว่ายังอยู่ในวงจำกัดระหว่างผู้วิจัยในคณะวิจัยเดียวกัน หรือสถาบันเดียวกัน ยังไม่พบการเชื่อมโยงเชิงลึกในวงกว้างข้ามสถาบัน ในประเด็นนี้วารสารฯ อาจต้องขับเคลื่อนในภาพกว้าง กล่าวคือ ให้นักวิจัยสนใจวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่มากขึ้น และจัดเวทีแลกเปลี่ยนในกลุ่มเป้าหมายเดิมบ่อยครั้งขึ้น เมื่อปรับปัจจัยทั้ง 4 ประการดังที่กล่าวไว้ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม วารสารฯ จึงจะสามารถทำหน้าที่ตัวเชื่อมระหว่างนักวิจัยได้

1.4) บทบาทของวารสารฯ ต่อการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา

จากการศึกษาพบว่า นอกจากวารสารฯ จะมีบทบาทในส่วนของความรู้ กำลังใจและการสร้างความสัมพันธ์แล้ว ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์พบว่า วารสารฯ ได้ถูกนำไปใช้ก่อประโยชน์ในเชิงการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาในด้านต่างๆ คือ ด้านการยกระดับวิทยฐานะ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการเรียนการสอน

1.4.1) บทบาทวารสารฯ ต่อการยกระดับวิทยฐานะ

จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักวิจัยที่เคยมีบทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสารฯ สะท้อนให้เห็นว่า ด้วยธรรมชาติของคุณลักษณะงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ได้ผลิตองค์ความรู้ที่เป็นสากล ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญในการพัฒนาสู่ความเป็นศาสตร์ อันเป็นหลักพิจารณาทั่วไปในการรับผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ องค์ความรู้ที่พบในงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่แนบเนื่องกับบริบท จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ให้นักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ขาดพื้นที่ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนเอง ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับ

โครงการวิจัยที่ได้รับทุนจะต้องตีพิมพ์เผยแพร่ผลการศึกษาในวารสารวิชาการที่ได้รับการยอมรับ จึงถือว่าโครงการวิจัยนั้นเสร็จสมบูรณ์ เงื่อนไขสำคัญนี้เป็นช่องว่างที่ทำให้วารสารฯ ได้แสดงบทบาทเป็นแหล่งรองรับงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยคลี่คลายเงื่อนไขข้อขัดแย้ง ลดภาวะกดดันในแวดวงนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์นั้นส่งผลสืบเนื่องไปถึงการขอตำแหน่งทางวิชาการวารสารฯ จึงมีบทบาทโดยอ้อมที่เกื้อหนุนการยกระดับวิทยฐานะของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ และถูกนำมาเป็นหลักฐานประกอบการประเมินการปฏิบัติงานอีกด้วย

“บทความที่ดีตีพิมพ์สามารถใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน”

นักวิจัย8

*“ได้ลงบทความมา 3 ครั้งก็รู้สึกภูมิใจ.... ผลงานก็ได้นำเสนอเป็นหนึ่งในการะ
งานสำหรับการประเมินผลงานของอาจารย์ด้วย”*

นักวิจัย11

*“การที่ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์ในวารสารฯ ทำให้อาจารย์หลายท่าน
ของเราก็ได้นำเอาส่วนนี้มาขอผลงานทางวิชาการ”*

นักวิจัย3

1.4.2) บทบาทวารสารฯ ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากการเผยแพร่ความรู้ในเชิงวิชาการแล้ว วารสารฯ ได้ถูกนำไปใช้เป็นหลักฐานสำคัญในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากตัวบ่งชี้ในการประเมินผลทั้ง สกอ. และ สมศ. นั้นมุ่งเน้นงานบริการวิชาการแก่ชุมชนและการนำไปใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

*“งานวิจัยเชิงพื้นที่ที่โจทย์ที่เริ่มต้นโดยท้องถิ่น ...และต้องนำชาวบ้านมาร่วมทำวิจัย
เป็นนักวิจัยในพื้นที่ สุดท้ายชาวบ้านกับเราก็จะมาร่วมวางแผน ร่วมกันรับผิดชอบและ
ร่วมกันรับผลประโยชน์ เราจึงกำหนดสัดส่วนของงานวิจัยเชิงพื้นที่มากขึ้น เพราะเห็นเป็น
รูปธรรมตอบโจทย์เรื่องการนำไปใช้ในพื้นที่ การประกันของ สกอ. สมศ.”*

นักวิจัย7

“ในการบริหารได้ใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพ ส่วนมิติที่จะเอาไปทำเป็นแผนพัฒนาคณะ แผนพัฒนาการวิจัย ยังมองไม่เห็น อาจเป็นเพราะ Impact ในการไปขับเคลื่อนคณะและมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจนเท่าไร ”

นักวิจัย1

“ในแง่การประกันคุณภาพ เราได้รับคะแนนจากการตีพิมพ์ ค่อนข้างได้มาก”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

1.4.3) บทบาทวารสารฯ ต่อการเรียนรู้การสอน

จากการศึกษาพบว่า ผู้อ่านทั้งที่เป็นนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ ต่างใช้เนื้อหาในวารสารฯ เป็นสื่อการเรียนรู้การสอนในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิชา โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้นำเอาเนื้อหาในวารสารฯ ไปใช้เป็นกรณีศึกษาประกอบการบรรยาย ใช้เป็นต้นแบบในการสอนการเขียนโครงงานของนักศึกษา ใช้เป็นหัวข้อการอภิปรายในชั้นเรียน มีรายละเอียดดังนี้

- เป็นแนวทางการศึกษากระบวนการทำงานในพื้นที่

“เอาไปให้เด็กอ่าน และมาวิเคราะห์ร่วมกันในชั้นเรียนในวิชากระบวนการเป็นเมืองและสิ่งแวดล้อมเมือง ให้นักศึกษาเห็นกระบวนการทำงานทางพื้นที่ของนักวิจัย ให้ศึกษานักวิจัยใช้เครื่องมือทางสังคมใดบ้างในการทำงานแล้วเอามาวิเคราะห์กัน”

นักวิจัย4

“ได้เลือกบทความบางบทความไปนักศึกษาได้อ่านในวิชา ภูมิปัญญาและพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเนื้อหาค่อนข้างจะตรง... ให้เห็นว่าคนที่ลงไปทำงานทำอย่างไร ได้เรียนรู้มุมมองเรื่องพื้นที่ได้ชัดเจนมากขึ้น และก็มาวิจารณ์ร่วมกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

- เป็นแนวการเขียนโครงงาน และการออกแบบงานวิจัย

“ใช้ในการเรียนการสอนวิชา วางแผนการทดลอง ผมให้นักศึกษาอ่านบทความ แล้ววิเคราะห์วิพากษ์ว่าบทนำเขียนอย่างไร ในส่วนของระเบียบวิธีควรจะเขียนอะไรให้ดูเป็นตัวอย่าง หลังจากที่เราได้สอนภาคทฤษฎีไปแล้วนักศึกษาจะได้เรียนรู้ว่าการเขียนบทความวิจัยเชิงพื้นที่ควรเขียนอย่างไร มีองค์ประกอบใดสำคัญ”

นักวิจัย7

“ปัจจุบันเป็นประธานหลักสูตร การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในงานที่เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบนี้ก็เป็นประโยชน์ในแง่ที่นำมาเป็นตัวอย่างให้นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องวิธีวิทยาสำหรับการวิจัยได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

- เป็นแนวการเขียนผลการศึกษา

“ผมใช้วารสารฯ เป็นตัวอย่างในการเรียนการสอน...ในส่วนของ การเขียนบรรยายผลงานของนักศึกษาเวลานำเสนอผลงานการทดลอง ... ซึ่งนักศึกษายังไม่รู้กระบวนการเขียน กระบวนการทำที่เป็นสากล ผมก็นำวารสารฯ มาปรับใช้เป็นสื่อการสอน”

นักวิจัย11

- เป็นกรณีศึกษาในการบรรยาย

“ส่วนหนึ่งคือสอนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เราก็นำผลการศึกษาไปยกตัวอย่างให้นักศึกษาเป็นกรณีศึกษาให้นักศึกษาได้ลองทำตาม”

นักวิจัย10

“ปัจจุบันอยู่วิทยาลัยการปกครองได้มีโอกาสนำประเด็นในงานวิจัยไปพูดคุยกับนักศึกษาซึ่งทำงานอยู่ อบต. อบจ. ก็จะได้แนวคิดเยอะอยู่ว่าเขาควรทำอะไรได้บ้างเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานของเขา”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

“สอนวิชาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วารสารมีประเด็นหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในชุมชน ได้อะตัวอย่างตรงนี้ไปใช้ประกอบการสอนกับนักศึกษา ให้นักศึกษาเห็นว่าประเด็นวัฒนธรรมที่หลากหลายนี้มีคุณค่ามีความหมายสามารถนำมาสร้างจุดในการสนใจในการมาเที่ยวด้วย”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“ได้อ่านเนื้อเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยอินทนนท์ ได้อ่านแล้วนำมาพูดคุยให้นักศึกษาฟังเรื่องการจัดการข้อมูลและนำเสนอบนเว็บไซต์ให้ท้องถิ่นได้เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลของตนเอง เอาบทความมาบูรณาการในรายวิชาด้วย”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

“เวลาเราไปอบรมนักวิจัยให้กับหน่วยงานอื่นๆ เราก็แนะนำให้ดูแบบในวารสารๆ เป็นตัวอย่าง”

นักวิจัย9

ซึ่งกลุ่มคนที่ได้รับการถ่ายทอดจากวารสารฯ มีทั้งกลุ่มนักศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เข้าร่วมอบรมต่างๆ นอกจากนี้เนื้อหาในวารสารฯ ได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตำรา และเอกสารประกอบการสอนด้วย

“ได้อิงความรู้จากแต่ละพื้นที่ สามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน มาเป็นกรณีศึกษาในการเขียนตำรา ใช้อ้างอิงในบทความ และเอาข้อมูลที่อ่านมาต่อยอดงานวิจัย เกิดประโยชน์หลายทอด”

นักวิจัย2

เมื่อมาพิจารณาวิเคราะห์เชื่อมโยงหาเหตุผลที่วารสารฯ ถูกนำมาใช้เป็นสื่อการสอนอย่างกว้างขวางนี้อาจด้วยคุณลักษณะเด่นของการเขียนบทความในวารสารฯ ที่อ่านง่ายไม่ซับซ้อน จากข้อมูลพบว่า บัณฑิตดังกล่าวเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้บทความในวารสารฯ แสดงบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรยายถ่ายทอดความรู้ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาในหลายวิชาในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากปรับเกณฑ์การนำเสนอบทความในวารสารฯ ให้ออกมาในรูปแบบเชิงวิชาการที่มีความเข้มข้นมากขึ้นตามข้อเสนอของผู้ให้ข้อมูลบางส่วน อาจกระทบต่อบทบาทในการเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ จากการศึกษาพบบทบาทของวารสารฯ

ที่นอกจากเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนแล้ว ยังได้ถูกหยิบยกไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่นอีกด้วย

“ประโยชน์วารสารฯ เป็นช่องทางการถ่ายทอดการวิจัยลงสู่ชุมชน และเอาผลวิจัยนั้นนำมาสู่การจัดการกระบวนการเรียนการสอนและหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

กล่าวโดยสรุปถึงบทบาทของวารสารฯ ที่มีต่อการปฏิบัติงานได้ 5 ด้าน คือ

- 1) การขอตำแหน่งทางวิชาการ
- 2) การประเมินผลงานส่วนบุคคลตามพันธกิจของหน่วยงาน
- 3) การดำเนินโครงการวิจัยที่ได้รับทุนมาศึกษา
- 4) การเรียนการสอน
- 5) การพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาพบว่า วารสารฯ นั้นเป็นเสมือนองค์ประกอบที่มาเชื่อมร้อยเติมเต็มในภาระหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษากับพันธกิจการผลิตงานวิจัย การบริการวิชาการ และการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

บทบาทของวารสารฯ ในระดับองค์กรและสังคม

1.5) บทบาทวารสารฯ ต่อการบริหารองค์กร

จากการศึกษา พบว่า วารสารฯ เข้าไปมีบทบาทต่อหน่วยงานในระดับการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เนื่องจากเป็นหนึ่งในเครื่องมือรองรับการขับเคลื่อนนโยบายวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในคณะที่เน้นงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

“ส่วนตัวมีหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการงานวิจัยของคณะ ดูแลกระบวนการวิจัยในคณะ ที่ผลักดันให้มีการสร้างโครงการวิจัยร่วมกันในคณะ พัฒนาศักยภาพอาจารย์ กำกับดูแล มีการให้ทุน และมีการส่งเสริมการเผยแพร่ ซึ่งในส่วนของวารสารฯ นี้เข้ามารองรับระบบกลไกการบริหารงานวิจัยของคณะฯ พอดี”

นักวิจัย3

“ที่ผ่านมาทำหน้าที่คนบันทึกได้ใช้ประโยชน์ บางที่เราได้ข้อมูลมาก็ไปถ่ายโอนต่อในเวทีประชุมคณะได้รับทราบว่ามันมีประเด็นนั้นประเด็นนี้ที่น่าสนใจอยู่”

นักวิจัย2

“...มีการนำเอาเนื้อหาในวารสารไปพูดคุยในที่ประชุมคณะ กับสถาบันวิจัยที่รับผิดชอบ มีการยกตัวอย่างวารสารฯ ในที่ประชุมที่มีรองคณบดีจากคณะต่างๆ ที่รับผิดชอบด้านการวิจัยว่ามีวารสารที่รองรับการเผยแพร่งานวิจัยของพวกเราได้”

นักวิจัย3

“มหาวิทยาลัยมีการทำ KM ก็ได้เอาเนื้อหาไปใช้ในการแลกเปลี่ยน เรื่องการทำวิจัย สำหรับนักวิจัยหน้าใหม่ ทุกคนก็เขามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

เนื่องด้วยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินงานตามกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยสถาบันจะต้องบริการวิชาการให้กับชุมชน วารสารฯ จึงเป็นพื้นที่รองรับการเผยแพร่ผลงานซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้ผู้บริหารหันมาให้ความสำคัญและสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

“คณะฯ ได้กำหนดสัดส่วนงานวิจัยเชิงพื้นที่ กำหนดการสนับสนุนเรื่องทุน และสิ่งอำนวยความสะดวก ตอนนี้คิดสัดส่วนเป็น 50 :50 เมื่อเทียบกับงานวิจัยประเภทอื่นๆ จากที่เมื่อก่อนมีน้อยมากไม่มีใครทำเลย”

นักวิจัย7

“ตอนนี้ใช้วารสารฯ เป็นตัวขับเคลื่อนนักวิจัยในคณะฯ มีเป้าหมายชัดเจน ... วารสารฯ เป็นเวทีให้นักวิจัยมีแรงบันดาลใจที่ตีพิมพ์เห็นที่ที่จะเผยแพร่ได้”

นักวิจัย9

วารสารฯ นอกจากเป็นเครื่องบ่งชี้สำหรับประเมินผลสำเร็จในระดับบุคคลแล้ว วารสารฯ ยังถูกใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของหน่วยงานด้วย

“เรามีภารกิจในบริการวิชาการท้องถิ่นอยู่แล้ว ถ้าวารสารฯ เกิดขึ้นเท่ากับมาเสริมพลังของเรา ทำให้หน่วยงานรู้ว่าถ้ามีผลงานของหน่วยงานตีพิมพ์ในวารสารฯ ก็เท่ากับเป็นตัวชี้วัดว่าหน่วยงานทำหน้าที่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ดี ...และได้เห็นว่าวงการฯ ไปถึงไหน เราเองต้องปรับเปลี่ยนอย่างไร”

นักวิจัย9

จากการศึกษา เนื้อหาวารสารฯ มิได้มีผลต่อการกำหนดนโยบายโดยตรง แต่ตัววารสารฯ มีผลโดยอ้อมต่อการสนับสนุนนโยบายวิจัยของสถาบันให้เกิดการปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อมหาวิทยาลัยมีการกำหนดนโยบายให้สร้างงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่หากไม่มีพื้นที่รองรับผลงานวิจัยดังกล่าว นโยบายที่กำหนดอาจยากต่อการนำไปปฏิบัติจริงด้วยข้อจำกัดด้านการเผยแพร่ผลงานดังกล่าว

“ขณะนี้ทางมหาวิทยาลัยมีโครงการงานวิจัยชุมชน 1 หลักสูตรต่อ 1 งานวิจัย...ตามนโยบายและ พรบ. มหาวิทยาลัยระบุไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทางมหาวิทยาลัยจึงกำหนดงบประมาณให้งานวิจัยเชิงพื้นที่ขึ้นมาเพราะเป็นงานที่สอดคล้อง...วารสารฯ จึงเป็นแหล่งค้นคว้าสำคัญในการทำงานวิจัยที่ตอบสนองนโยบาย”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

นอกจากนี้การศึกษาพบว่า ในหน่วยงานที่ดำเนินงานวิจัยและต้องจัดทำวารสารฯ วิชาการ เพื่อสนองตอบต่อพันธกิจ วารสารฯ ได้แสดงบทบาทเป็นต้นแบบในการจัดทำวารสารวิชาการเพื่อท้องถิ่นด้วย

“ปัจจุบันเป็นผู้บริหารศูนย์บริการวิชาการ ในมหาวิทยาลัยก็จะมีในลักษณะเดียวกับวิจัยเชิงพื้นที่...วารสารฯก็เป็นตัวอย่างที่เราจะนำมาทำวารสารฯของเราเองเหมือนกัน...วารสารฯช่วยให้เห็นว่าการบริการวิชาการที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้ทำสามารถตีพิมพ์ได้ โดยเขียนในลักษณะบทความวิจัย เราก็ใช้วารสารฯเป็นตัวอย่าง”

นักวิจัย10

กล่าวโดยสรุปถึงบทบาทของวารสารฯ ที่มีต่อองค์กร พบว่า

- (1) วารสารฯ มีบทบาทเป็นแหล่งรองรับผลงานการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ขององค์กรเป็นหนึ่งในกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการวิจัย
 - (2) วารสารฯ เป็นเครื่องชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน
 - (3) วารสารฯ เป็นตัวอย่างในการผลิตวารสารฯ ในลักษณะเดียวกัน
- แต่ไม่พบมิติด้านการประโยชน์จากเนื้อหาวารสารฯ ในการบริหารหน่วยงานแต่อย่างใด

1.5) บทบาทวารสารฯ ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

วารสารฯ มุ่งเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เนื้อหาที่ปรากฏในวารสารฯ แสดงให้เห็นถึงความรู้ที่เกิดจากสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและชาวบ้าน ดังนั้นในมิติการพัฒนาแล้วความรู้ที่บรรจุในวารสารฯ เป็นความรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมได้ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลพบบทบาทของวารสารฯ ต่อท้องถิ่นใน 3 ด้าน ดังนี้

1.5.1) บทบาทวารสารฯ ในฐานะแหล่งศึกษาความรู้ของท้องถิ่น

สาระในวารสารฯ ผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่ามีประโยชน์กับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ แต่มีข้อคำถามจากผู้ให้ข้อมูลถึงองค์ความรู้ที่ปรากฏในวารสารฯ นั้น จะสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนหรือไม่

“เนื้อหาที่วารสารนำเสนอมีหลายมิติ รวมทั้งการสร้างกระบวนการทางความคิดแก่ชุมชน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาได้ทุกด้าน รวมทั้งเศรษฐกิจชุมชน”

นักวิจัย8

“งานวิจัยวันนี้จากงานเล็กๆ รายครัวเรือน ก็ได้ขยายเป็นโครงการขนาดใหญ่เป็นหมู่บ้านต้นแบบในการเลี้ยงहनอนนทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถตอบโจทย์กระบวนการทางสังคมไม่ใช่เน้นเรื่องเลี้ยงहनอนอย่างเดียว แต่ทำให้รวมคนทำกิจกรรมอื่นได้ และมีรายได้ และผลผลิตจากहनอนก็ดีกับสิ่งแวดล้อม ”

นักวิจัย7

ในแง่ของความรู้ นั้น จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันทั้งหมดว่า เนื้อหาในวารสารฯ นั้นมีคุณค่าต่อการพัฒนาท้องถิ่น

“เรามองเห็นว่าวารสารฯ เหมาะกับหน่วยงานในพื้นที่ที่จะหยิบข้อมูลมาใช้ เขาจะได้ไม่ต้องมานั่งทำอีก”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม1

“เมื่อเขาอ่านบทความต่างๆ อาจช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของเทศบาล ช่วยให้เกิดความคิดใหม่ๆ กับพวกเขาไม่ใช่เพราะแต่นักวิชาการเท่านั้น”

นักวิจัย4

1.5.2) บทบาทวารสารฯ ในการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า วารสารฯ นอกจากทำหน้าที่เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้จากการวิจัยแล้ว วารสารฯ ยังทำหน้าที่เป็นที่เก็บรักษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

“ทำให้ท้องถิ่นเห็นว่าสิ่งที่มีอยู่นั้นมีคุณค่า เขาอาจไม่เห็นเพราะคุ้นชินแต่จริงๆ เป็นความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม...การรักษาส่วนหนึ่งก็ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อรื้อฟื้นให้เห็นคุณค่า แล้วนำมาใช้ในชีวิตปัจจุบันได้อย่างไร ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“วารสารเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น ด้วยลักษณะของงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีการสืบค้นความเป็นมาของชุมชน และใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยองค์ความรู้ของชุมชนเอง”

นักวิจัย8

“วารสารฯ ช่วยเผยแพร่ความรู้ของชุมชนไปวงกว้าง”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

1.5.3) บทบาทวารสารฯ กับการเสริมสร้างกำลังใจชุมชน

จากข้อมูลพบว่า วารสารฯ มีส่วนเสริมสร้างกำลังใจให้กับชุมชนในการพัฒนา อีกทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิจัยใช้ในการยืนยันถึงความสำเร็จในระดับหนึ่งของการพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่ร่วมงานวิจัย

“...เมื่อผลงานเราได้ตีพิมพ์แล้ว เราได้แจ้งผู้ใหญ่นบ้านซึ่งเป็นทีมวิจัยมาและก็นำผลงานมอบไว้ให้...เขารู้สึกดีใจเพราะมีชื่อเขาอยู่ด้วย”

นักวิจัย10

“ชุมชนหากได้เห็นงานของเขาได้เผยแพร่เขาก็ภูมิใจ เห็นว่างานที่ได้ทำไม่ได้รับรู้กันเฉพาะภายใน มันถูกรับรู้ข้างนอกด้วย...ทุกคนได้รู้จักชุมชนมากขึ้น ได้รู้ว่าชุมชนมีอะไรดี”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“เขามีความสุขเพราะสิ่งที่เขาทำได้เผยแพร่ให้คนอื่นได้รับรู้ ได้ชื่นชมผลงานของเขา ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

มิติวารสารเชิงสังคมเกิดขึ้นโดยอ้อม นอกจากการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยตรงต่อชาวบ้านที่เข้าร่วมการวิจัยแล้ว วารสารฯ แสดงบทบาทเป็นสื่อที่ใช้เชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชนอีกทางหนึ่ง ด้วยการต่อยอดสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นกับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่

“เวลาอยู่บ้านคงไม่ค่อยเรื่องปลูกป่าชุมชน แต่เวลาครูทำโครงการพวกนี้ให้เด็กมาเห็นอีกมิติหนึ่ง เด็กก็เกิดศรัทธาในพี่ป้าน้าอาปัญญาติตายายของเราเอง ว่าครูยังนับถือมาให้เกียรติ เด็กเองก็ได้เรียนรู้สิ่งที่ผู้ใหญ่ถ่ายทอด เราคงไม่หวังให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องรักธรรมชาติอย่างเดียว เรื่องการถ่ายทอดการยึดเหนี่ยวกันทางสังคมด้วย เพราะหลาย ๆ วิจัยสะท้อนออกมาอย่างนั้นด้วย”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

1.5.4) บทบาทวารสารฯ กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า วารสารฯ ได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิจัยในการเสริมสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่น และความภาคภูมิใจในงานวิจัยสำหรับชุมชน

“พอทราบข่าวว่าบทความได้ดีพิมพ์ก็ไปแจ้งชาวบ้าน ได้เอาเล่มไปให้ชาวบ้านดู เอาไปไว้ในที่อ่านหนังสือหมู่บ้าน ชาวบ้านทราบดีใจ เพราะงานวิจัยได้ขึ้นปกและมีรูปประธานกลุ่มด้วยเป็นแรงผลักดันอย่างดีเลย”

นักวิจัย7

“ได้เอวารสารฯไปให้ชาวบ้านได้ดู ซึ่งมีรูปชาวบ้านขึ้นปกด้วย...เขาก็ดีใจภาคภูมิใจในสิ่งที่เขาทำ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

“การตีพิมพ์ทำให้เราสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนที่เราทำวิจัยว่างานของเราได้รับการเผยแพร่ ชุมชนได้เป็นชุมชนตัวอย่างที่มีการศึกษาจะนำผลการศึกษามาพัฒนา...”

นักวิจัย10

“เมื่อเอวารสารฯ กลับไปให้ชาวบ้านดู เขาก็รู้สึกว่สิ่งที่เรำนั่นตรวจสอบได้ตรงกับที่เขาทำ ชาวบ้านรู้สึกว่เขามีคุณค่า... ชาวบ้านก็ใช้ประโยชน์ได้เวลาคุยกับคนอื่น เขาก็แนะนำได้ว่เขาก็เป็นนักวิจัยเหมือนกัน...เขารู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีขึ้น ”

นักวิจัย9

“เวลาเราลงพื้นที่ เราก็อเอวารสารฯไปเล่าให้ฟังอยู่แล้ว”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

นอกจากสร้างความมั่นใจกับระดับชาวบ้านแล้ว นักวิจัยยังนำวารสารฯ ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานวิจัยกับหน่วยงานในท้องถิ่นอีกด้วย

“ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมในพื้นที่ เราจะดึงเอาหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมทุกครั้ง ... เราก็ดำนำวารสารฯไปให้หน่วยงานเขาได้ดูเพื่อสร้างความมั่นใจ เป็นตัวแบบให้ดูในการดำเนินงานว่ทำกันอย่างไร”

นักวิจัย7

จากข้อมูลจะเห็นว่าวารสารฯ ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือยืนยันความสำเร็จเพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างการทำงานร่วมกันของนักวิจัยและชุมชน แต่ถึงแม้นักวิจัยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันว่ เนื้อหาในวารสารฯ นั้นมีประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ผู้ให้ข้อมูลแสดงทัศนะว่ หากต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนจากเนื้อหาในวารสารฯ ไปสู่การนำความรู้ไปปฏิบัติจริงได้นั้นยังเกิดขึ้นได้ยาก ด้วยปัจจัยสำคัญใน 3 ส่วนคือ

(1) ธรรมชาติการแสวงหาความรู้ของชาวบ้านไม่ได้เกิดจากการอ่านเป็นสำคัญ

“การกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติคงไม่ใช่นิสัยของคนไทยที่จะเก็บเกี่ยวเอาความรู้จากวารสารต่างๆ มาใช้ แต่จะเอาฐานคิดจากความคิดสำเร็จรูปต่างๆ มาใช้ เราต้องมีคนที่ประมวลอีกชุดหนึ่งมาเสนอ...คงไม่ใช่ผู้บริหารมาอ่านวารสารเป็นรายเดือนแล้วนำมาใส่ในแผนคงไม่ใช่...ต้องทำให้ผู้บริหารหยิบใช้ง่ายไม่ใช่มาสกปรนเอง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

(2) การจ่ายแจกวารสารฯ ที่ไม่ทั่วถึง

“ช่องทางที่ชุมชนจะมาเจอกับวารสารฯยังไม่มี ในกลุ่มชุมชนที่สนใจเรื่องการพัฒนาอยู่แล้ว หากเขาได้มีช่องทางได้รู้จักวารสารฯ เขาก็น่าจะสนใจอ่าน เพราะแต่ละเล่มก็มีเรื่องหลากหลาย น่าจะใกล้เคียงกับสินค้าที่เขาผลิตอยู่”

นักวิจัย11

ผู้วิจัยที่มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารฯ ให้ข้อมูลว่า บางครั้งก็ไม่ได้รับวารสารฯ ส่วนที่ได้รับแล้วก็ไม่มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะแจกจ่ายต่อไปยังชุมชน

“ต้องดูว่าชาวบ้านได้มีโอกาสอ่านไหม การที่จะเอาเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ เรามีโอกาสอ่านไหม วารสารฯเผยแพร่ไปทั่วถึงขนาดนั้นเลยหรือไม่ มันตกไปอยู่ในกลุ่มนักวิชาการเป็นส่วนใหญ่ ไม่ถึงคนรับสาร ... ช่องทางที่จะไปถึงเขามีหรือเปล่า”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

(3) เนื้อหาบทความวิจัยยังมีรูปแบบที่อยากต่อการทำความเข้าใจ

“ถ้าเป็นชาวบ้านก็ยากนะ เพราะการอ่านต้องมีการสรุป ดีความ บางเรื่องก็อ่านง่าย บางเรื่องก็อ่านยาก ควรจะมีคนที่เข้าไปชี้แนะก่อน เช่น Node ของ สกว. แต่ละพื้นที่อาจจะเป็นคนที่คัดเลือกที่เหมาะสมแต่ละชุมชนไปให้ดีกว่านำไปให้ชาวบ้านโดยตรง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

“เอาวารสารไปให้ชาวบ้านอ่านค่อนข้างจะยากเนื้อหามันเยอะ ชาวบ้านอาจจับประเด็นไม่ได้ว่าเรากำลังอยากจะบอกอะไรเข้า”

ผู้ทรงคุณวุฒิ5

“วารสารฯ มีประโยชน์กับชาวบ้านแต่ไม่ทุกเรื่องไป **บทความถ้าชาวบ้านอ่าน
เองอาจไม่เข้าใจ 100%**”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย2

แม้วารสารฯ มีคุณค่าด้านการพัฒนา แต่หากไม่สามารถผลักดันให้วารสารฯ เผยแพร่ให้ทั่วถึง ไปยังกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นได้ เนื้อหาจึงไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังชาวบ้านได้ด้วยมูลเหตุที่ชาวบ้านไม่ได้รับวารสารฯ หรือรับแล้วแต่ไม่สามารถถอดเอาสาระสำคัญออกมาจากเนื้อหาได้ ดังนั้น การหวังให้วารสารฯ ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อาจเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก

1.6) บทบาทของวารสารฯ ต่อการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

จากการศึกษา นักวิจัยได้ให้ข้อมูลถึงบทบาทของวารสารฯ ที่ยึดโยงไปถึง สกว. และการวิจัย เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ไว้อย่างมีนัยยะสำคัญว่า วารสารฯ นี้เป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญของ สกว. ที่สะท้อนถึงการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งกระบวนการ กล่าวคือ

- (1) ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อสร้างงานวิจัย
- (2) ติดตามเสนอแนะระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาการวิจัย และ
- (3) สร้างพื้นที่รองรับการเผยแพร่ผลงานวิจัย คือ วารสารฯ

เมื่อวิเคราะห์จากทัศนะของนักวิจัยจะพบว่า วารสารฯ ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ในการเผยแพร่ ผลงานวิจัยเท่านั้น หากแต่เป็นหนึ่งในกลไกของกระบวนการพัฒนานักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ใน ท้องถิ่น และเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านรับรู้ว่าเป็นกลไกการสนับสนุนของ สกว. ที่เป็นรูปธรรม

“พอเราเขียนบทความส่งมา ทางวารสารก็ได้ให้คำแนะนำ ทางเราก็มีการปรับแก้ และมีอาจารย์หลายท่านที่อยู่ในกระบวนการอย่างนี้ก็ทยอยได้รับการตีพิมพ์ เมื่อได้ตีพิมพ์ แล้วก็เอามาอวดกัน ในส่วนนี้เราก็ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันว่า ใครได้รับการตีพิมพ์แล้วบ้าง ตรงนี้ก็เป็นแรงบันดาลใจให้อาจารย์ท่านต่อๆ ไปที่จะเข้ามาสู่กระบวนการเขียนบทความ...ใน กระบวนการเราเห็นได้ว่า **สกว. ก็ได้ละทิ้งเรา**”

นักวิจัย3

“สกว. หนุนให้เขาทำวิจัยเป็นกระบวนการต้นน้ำ ระหว่างทางเป็นหน้าที่ของฝ่ายวิจัยท้องถิ่นในการผลักดันให้สำเร็จเป็นกลางน้ำ และปลายน้ำเราก็ไปเชียร์ให้เขียนบทความวิจัยลงวารสารฯ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

วารสารฯ เป็นเวทีสำคัญที่ขับเคลื่อนให้เกิดงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้วิจัยที่จะดำเนินงานวิจัยในลักษณะดังกล่าวว่า เมื่อลงมือดำเนินโครงการวิจัยแล้ว จะมีพื้นที่ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้ครบตามเงื่อนไขของการสนับสนุนการวิจัย อีกทั้งมีส่วนสำคัญที่ยกระดับงานในพื้นที่ให้เป็นที่ยอมรับในทางวิชาการ

“เป็นวารสารฯ ที่รับงานวิจัยเชิงพื้นที่ไปตีพิมพ์ ในขณะที่วารสารวิชาการอื่นไม่รับ”

นักวิจัย1

“วารสารฯ เป็นช่องทางสำคัญ เพราะหาวารสารวิชาการที่จะรับงานวิจัยในลักษณะเชิงพื้นที่แบบนี้ค่อนข้างยาก เวลาเราเขียนโครงการวิจัยอย่างน้อย**มั่นใจว่ามีช่องทางที่เราสามารถตีพิมพ์ได้** เพราะส่วนใหญ่ก็เป็นข้อกำหนดในการเสนอขอโครงการอยู่แล้ว”

นักวิจัย4

“เมื่อก่อนนักวิจัยกังวลมากกว่างานเชิงพื้นที่ที่ทำจะสูญเปล่า ไม่มีที่ตีพิมพ์ **แต่เมื่อมีวารสารฯ ความกังวลเหล่านี้ก็ถูกขจัดออกไป**”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“ปกติเราทำงานพัฒนาอยู่แล้วแต่ยังไม่ได้เป็นรูปแบบของงานวิจัย เราก็ได้ดูรูปแบบจากวารสารฯ และมีเป้าหมายที่จะ**ยกระดับงานพัฒนาให้เป็นงานวิจัยเพื่อการพัฒนา...เป็นการใช้เพื่อพัฒนางานประจำ**”

นักวิจัย9

“วารสารฯ เปิดมิติให้นักวิชาการในมหาวิทยาลัยมาทำงานวิจัยเชิงพื้นที่เพิ่มขึ้น...ด้วยเห็นว่างานพื้นที่สามารถเป็นงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI ยืนอยู่ในฐานะนักวิชาการที่รับการตีพิมพ์เหมือนกัน ”

นักวิจัย1

“วารสารมีส่วนผลักดันให้นักวิจัยมุ่งผลิตงานวิจัยเชิงพื้นที่มากขึ้น พอเขาเห็นตัวอย่างก็จะนำไปปรับผลงานวิจัยเชิงพื้นที่ หรืองานวิจัยเชิงพัฒนา วารสารจึงเป็นตัวกระตุ้นสำคัญให้นักวิจัยพัฒนาผลงานวิจัยให้กันได้ (ให้นำไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นได้) เป็นตัวชักนำให้มาปรับกระบวนการวิจัยของตนเอง”

นักวิจัย3

“เรามีนักวิจัยในหลายรุ่นในสำนักวิชาฯ เมื่อมีการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ ในกระบวนการปรับแก้ก็อยู่ในสายตาของนักวิชาในสำนักวิชา เมื่อแก้ไขผลงานจนมีความสมบูรณ์และได้รับการตีพิมพ์ ก็มีการบอกกล่าวถึงความสำเร็จต่อๆ กันในสำนักวิชา ประกอบกับมีบทความที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาได้รับการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ตรงนี้เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้นักวิจัยรุ่นถัดๆ มาเร่งทำผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์บ้าง”

นักวิจัย3

อาจกล่าวได้ว่า วารสารฯ แสดงบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ (1) เป็นพื้นที่รองรับงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ฯ สร้างความมั่นใจในการสร้างสรรค์ผลงาน และ (2) ย้ำความเชื่อมั่นในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบของ สกว. และประเด็นที่น่าสนใจคือ ในการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าวารสารฯ มีส่วนในการยกระดับงานพื้นที่ให้มีคุณค่าในเชิงวิชาการ

2) ทักษะต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอบรม

กิจกรรมอบรมการเขียนบทความวิจัยที่กองบรรณาธิการจัดขึ้นนี้ สามารถจำแนกประโยชน์ตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลได้ 3 ด้าน คือ

2.1) ด้านความสะดวกในการส่งบทความ

การอบรมที่เป็นการผสมผสานกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการเขียนบทความวิจัยกับการส่งเสริมให้เกิดการผลิตบทความเพื่อส่งสู่วารสารฯ อย่างมีมาตรฐาน ในการอบรมนั้นผู้เข้าร่วมส่วนหนึ่งมีผลงานวิจัยมาแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ามีส่วนช่วยให้ง่ายต่อการส่งบทความมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้มีความเข้าใจในเกณฑ์การประเมินบทความที่ชัดเจนควบคู่กันไปด้วย

“ผมส่งบทความระหว่างอบรม จากนั้นได้รับ Comment ก็แก้ไข และส่งกลับไประหว่างการอบรมนั้น ช่องทางสะดวกดี”

นักวิจัย11

2.2) ด้านความรู้ความเข้าใจในการเขียนและการประเมินบทความ

การอบรมมีส่วนในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการเขียนบทความวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ควบคู่ไปกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการประเมินบทความเพื่อให้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการเขียนบทความให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของวารสารฯ

“ก่อนการอบรมใช้วิธีอ่านวารสารฯ แล้วเขียนเอง ภาษาก็ยังไม่สละสลวยแต่เมื่อได้มาอบรมเมื่อเดือนกรกฎาคม ทำให้เข้าใจวิธีการเขียน วิธีการประเมินที่วารสารต้องการ สามารถเขียนแล้วอ่านเข้าใจมากขึ้น...ก่อนนี้เป็นคนเขียนค่อนข้างวกวนพอได้มาอ่านได้ฝึกเขียนทำให้ได้เห็นพัฒนาของเราเอง ”

นักวิจัย11

“การอบรมช่วยให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางที่จะเอาบทความไปตีพิมพ์จะเป็นลักษณะใดจะต้องสังกัดประเด็นอะไรอย่างไรบ้าง”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“บางที่เราคิดไปอย่างและเขียนไปอย่าง การอบรมช่วยให้การคิดทำให้กระบวนการคิด กับกระบวนการเขียนไปด้วยกันได้”

นักวิจัย1

“การอบรมช่วยให้รับทราบว่าต้องเตรียมต้นฉบับอย่างไรจึงจะได้รับการเผยแพร่ในงานในวารสารฯ ได้”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

“การอบรมมีประโยชน์เพราะช่วย Comment อย่างละเอียดแบบช่วย...เป็นการอบรมที่ละเอียด ถ้านักวิชาการตั้งใจและใส่ใจจริงนี้ มีงานไปคิดว่าจะเขียนเป็นเลย...และเป็นทิศทางให้การพัฒนาตัวเองในการเขียนต่อไป”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

“กลุ่มเราเป็นนักวิจัยหน้าใหม่ การที่เราเข้าอบรมทำให้รู้ว่าที่เราเรียนมาเนี่ยยังไม่พอ โดยเฉพาะการเขียนบทความ พอมีอาจารย์ผู้มีประสบการณ์มาสอนถือว่าเป็นโอกาสที่ดีมาก...จากเดิมที่เราเขียนแบบปะๆ เราก็ได้เรียนรู้ศิลปะในการเขียนมากขึ้น มีเทคนิคมากขึ้นที่จะเขียนให้ชาวบ้านอ่านแล้วเข้าใจ ”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

2.3) ด้านการขยายกลุ่มนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

ในการจัดการอบรมนอกจากสร้างความรู้แล้ว ยังนับเป็นกระบวนการในการผลักดันให้เกิดการผลิตผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งในมิติด้านความรู้และมิติเชิงจิตใจ

“การจัดงานช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ นื่องๆ นักวิจัยรุ่นใหม่ก็ได้ทราบแนวทางในการทำรอบในการวิจัยเชิงพื้นที่ของตัวเอง เป็นการปูพื้นฐานที่ดี แต่คงต้องใช้เวลาและทำให้ต่อเนื่อง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม1

3) ทศนะต่อวารสารฯ

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนมุมมองที่มีต่อบทความในวารสารฯ เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกทางวิชาการและโลกแห่งการพัฒนาที่ดำรงอยู่อย่างเชื่อมร้อยเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ ที่มุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

3.1) ทศนะต่อวารสารฯ โดยภาพรวม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงทัศนะต่อบทความในเชิงบวก โดยเฉพาะในประเด็นคุณค่าเชิงความรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของท้องถิ่นและพันธกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความพึงพอใจสอดคล้องกัน

“ด้านเนื้อหาในวารสารฯ ตรงตามภารกิจของมหาวิทยาลัยของเรา คือ เพื่อชุมชน เพื่อท้องถิ่น”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“วารสารฯ ไม่ได้เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ทำให้เราเห็นถึงการนำเอาความเป็นเลิศนั้นมาเป็นประโยชน์สู่ท้องถิ่นหรือชุมชน”

นักวิจัย3

“วารสารฯ ให้อาภาพขององค์ความรู้ที่ชุกช่อนอยู่ในภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ได้นำมาตีพิมพ์เผยแพร่”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

“วารสารฯ เป็นแบบ *Local Discovery* เป็นความรู้ที่ใช้ได้จริง เป็นการเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบและใช้ได้จริง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

“ในฐานะนักวิชาการเราอยากเห็นงานวิจัยที่ถูกนำไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นวารสารฯ สะท้อนให้เห็นการขยายขององค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ หรือองค์ความรู้ที่ปฏิบัติอยู่แล้วนำมาสรุปเป็นข้อสรุปทางวิชาการได้ เป็นไปได้ทั้งสองทาง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

“เดิมการสร้างศักยภาพของท้องถิ่นกับคำว่างงานวิจัยมันอยู่ห่างกัน แต่วารสารฯ ทำให้เห็นว่าการงานของท้องถิ่น กับงานวิจัยมันอยู่ติดกัน บางพื้นที่อาจเป็นเรื่องเดียวกัน”

นักวิจัย1

ตั้งข้อสังเกตว่าข้อเด่นของวารสารฯ แท้จริงเป็นคุณสมบัติของการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อยู่แล้วมิใช่คุณสมบัติโดยตรงของวารสารฯ เป็นจุดแข็งที่ต่อยอดมาจากคุณลักษณะเฉพาะของการวิจัยดังกล่าวนั่นเอง ในส่วนข้อด้อยของวารสารฯ มีผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะในลักษณะการถามถึงจุดยืนของวารสารฯ ที่ตั้งอยู่บนเส้นแบ่งบางๆ ระหว่างโลกวิชาการและโลกแห่งการพัฒนาที่บางครั้งไม่อาจดำรงอยู่ร่วมในเวลาเดียวกันได้ในสื่อบนฉบับเดียวกัน

“ถามว่าเราจะใช้วารสารฯ ทำอะไร เช่น อยากให้วารสารฯ สำหรับนักวิชาการมาตีพิมพ์เพื่อของตำแหน่งทางวิชาการได้ วารสารฯ ควรถูกประเมินตามกลไกมาตรฐานวิชาการ แต่คิดว่าเป็นพื้นที่ในเผยแพร่ความรู้ เราอาจให้พื้นที่งานของชาวบ้านซึ่งยังไม่เห็นในวารสารฯ เลย คำถามคือ วารสารฯ เป็นวารสารฯ เพื่อท้องถิ่นจริงหรือไม่”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

ประเด็นข้างต้นนั้นเมื่อพิจารณาโดยรวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะพบประเด็นเชื่อมโยง คือ ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงคุณประโยชน์ของวารสารฯ ที่มีต่อท้องถิ่น เห็นว่าหากผู้อ่านในท้องถิ่นระดับต่างๆ ได้อ่านวารสารฯ จะเป็นประโยชน์ และเสนอแนะให้ลดทอนรูปแบบเชิงวิชาการเพื่อให้ชาวบ้านสามารถนำความรู้ในวารสารฯ ไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ในเวลาเดียวกันผู้ให้ข้อมูลก็ตั้งคำถามถึงความเป็นวิชาการของบทความในวารสารฯ ว่ายังมีระเบียบวิธีที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นนำเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่างานวิจัยตามแบบแผนของวารสารวิชาการมาประเมินคุณค่าของวารสารฯ ในเวลาเดียวกัน ข้อเสนอที่ขัดแย้งกันของผู้ให้ข้อมูลนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ของผู้อ่านที่มีต่อจุดยืนของวารสารฯ ว่าเป็นวารสารฯ วิชาการเพื่อนักวิชาการ หรือเป็นวารสารฯ เพื่อการพัฒนาที่มุ่งเผยแพร่ความรู้สู่ท้องถิ่นกันแน่ จึงเกิดคำถามขึ้นว่าจุดยืนทั้งสองสามารถดำรงอยู่ได้ในวารสารฯ เล่มเดียวกันได้หรือไม่ หากจะยึดตามแนวทางเดิมมีความจำเป็นจะต้องสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้อ่านเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร หรือหากแยกวารสารฯ เป็นฉบับชาวบ้าน และฉบับวิชาการ จะดำเนินการอย่างไรจึงเหมาะสม เป็นประเด็นที่จะนำเสนอไว้ในบทต่อไป

3.2) ทักษะตอบทบทวนวิชาการ

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันถึงบททบทวนวิชาการ ว่าสามารถอธิบายให้เห็นภาพรวมของวารสารฯ ทั้งเล่มในแต่ละฉบับได้อย่างชัดเจน

“บททบทวนวิชาการอ่านแล้วเหมือนเราอ่านทั้งเล่ม เราได้เห็นทิศทางชุดความรู้ของงานวิจัยในแต่ละเล่มที่ออกมา ถ้าอ่านส่วนนี้ก่อนก็ปรารถนาให้เราเห็นได้หมด”

นักวิจัย9

“บททบทวนการก็จะเป็นการให้มุมมองในภาพรวม มองในเชิงประเด็นที่เป็นประเด็นหลัก เป็นประโยชน์ในเชิงให้องค์ความรู้ในภาพกว้างได้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

“วารสารฯ ไม่ดูเป็นวิชาการมาก เหมือนในบางสาขา มันมีชีวิตชีวาอยู่ บททบทวนการน่าสนใจ ผู้เขียนมองภาพได้ดีทีเดียว”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

“อ่านแล้วชัดเจนดี เข้าใจได้ว่าในเล่มมีอะไรบ้าง”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

3.3) ทักษะตอบบทความวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลมีทักษะเชิงบวกต่อวารสารฯ สอดคล้องกับทักษะตอบบทความวิจัย ที่เห็นว่ามีคุณค่าเช่นเดียวกัน

“ลักษณะเนื้อหาบทความเป็นการผสมผสานระหว่างงานวิจัยกับการบริการวิชาการซึ่งจุดนี้โดดเด่นกว่าวารสารวิชาการทั่วไป”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“บทความในวารสารมีส่วนสำคัญมากที่ทำให้เราเห็นการวิจัยครบวงจรตั้งแต่คิด ทำ และนำไปใช้ ได้องค์ความรู้และนำองค์ความรู้ไปใช้”

นักวิจัย3

ความหลากหลายของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ นั้นนับเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป โดยส่วนหนึ่งเห็นว่าวารสารฯ นำเสนอบทความที่มีความหลากหลายซึ่งนับเป็นจุดแข็งที่สร้างความน่าสนใจให้กับวารสารฯ แต่ผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งกลับเห็นแย้งว่า วารสารฯ นั้นนำเสนอบทความที่กระจุกตัวหลายด้าน ทั้งในด้านของผู้ที่นำเสนอบทความ ด้านเนื้อหา ด้านระเบียบวิธี และการนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เห็นว่าวารสารฯ นำเสนอบทความที่มีความหลากหลายและมีความเหมาะสม ซึ่งทักษะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นเกณฑ์ในการประเมินคุณค่า ที่มุ่งพิจารณาในมิติด้านความหลากหลายของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารหนึ่งฉบับ

“มีบทความที่มีความหลากหลายดี หลากหลายสถาบันดีด้วย”

นักวิจัย4

“บทความวิชาการเขียนได้ละเอียด และชัดเจนมากกว่าวารสารวิชาการฉบับอื่นในเรื่องวิจัยเชิงพื้นที่ทำให้เราเข้าใจได้ในหลากหลายประเด็น”

นักวิจัย11

(2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เห็นว่าบทความวิจัยในวารสารฯ ยังที่ขาดความหลากหลาย โดยพิจารณาจากมิติของแบบแผนการวิจัยว่า บทความส่วนมากนำเสนอการแก้ไขปัญหาและผลจากการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น แต่ยังขาดคุณค่าในการสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของปัญหาที่ศึกษาแก้ไข และยังขาดมิติเชิงประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในบริบทอื่น ตลอดจนมีการกระจุกตัวของกลุ่มผู้นำเสนอบทความและมีรูปแบบการนำเสนอที่ซ้ำเดิม

- ขาดความหลากหลายในมิติผู้นำเสนอผลงาน

“คนที่มาตีพิมพ์บทความยังไม่ค่อยแพร่หลาย ส่วนมากยังเห็นเป็นราชภัฏ ราช มงคลเป็นส่วนใหญ่ ถ้าเราได้พยายามดึงดูดให้มหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้มาตีพิมพ์ก็จะ หลากหลายมากขึ้น”

นักวิจัย10

- ขาดความหลากหลายในแนวทางวิธีวิจัย

“เวลาตัวเองวิจารณ์ก็พยายามให้กำลังใจ แต่ก็เห็นจุดบอดในระเบียบวิธีวิจัยมาก มั่นขึ้นอยู่กับว่าจุดยืนของวารสารฯ เป็นอย่างไร ไม่อย่างนั้นก็ใช้อ้างอิงในระดับ High ranking ไม่ได้ หลายคนดูไม่เข้าใจในวิธีวิจัยในงานที่อ่าน ทำออกมาก็เป็นแนวทาง เดียวกัน รูปแบบเดียวกัน ...ในส่วนของวิชาการยังไม่ค่อยแข็ง เช่น งานวิจัยพวก ท่องเที่ยว มีเยอะและออกมาในรูปแบบเดียวกัน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

- ขาดความหลากหลายในการนำเสนอผลวิจัย

“ประเด็นเรื่องปัญหาอุปสรรคในการทำงานพื้นที่ ไม่มีในวารสารฯ เลย ... งาน พื้นที่มีก็มีปัญหาที่ไม่คาดคิดและคนทำงานแก้ไขอย่างไร ควรเสริมประเด็นนี้ อาจอยู่ใน บทปริทัศน์ หรือในข้อเสนอแนะที่นำไปใช้ต่อ เพื่อให้คนที่สนใจในประเด็นที่คล้ายๆ กันเอา ไปเป็นข้อควรระวัง เพราะคนทำวิจัยมาก่อนเหมือนรุ่นพี่ที่น่าจะมีข้อเสนอแนะให้กับผู้อ่าน นักวิจัยรุ่นน้อง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“ยังมีบทความบางเรื่องอ่านแล้วยังไม่ตอบโจทย์พื้นที่อย่างแท้จริงมากนัก เป็น เพียงแต่เก็บรวบรวมข้อมูลมา สุดท้ายชุมชนก็ไม่ได้อะไรเหมือนเดิม...ควรเลือกงานที่ลง ตีพิมพ์ให้ตรงประเด็นเชิงพื้นที่”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

“บางบทความวิจัย ยังเขียนไม่ครบทุกมิติเลย เช่น บางงานไม่วิเคราะห์ต้นทุน บางงานวิเคราะห์ต้นทุนคิดแต่ค่าวัสดุ ค่าเชื้อเพลิง แต่ค่าแรงงานไม่พูดถึง ต้องคิดค่าแรง หากเขียนไม่ครบอาจดูกำไร แต่หากคิดค่าแรงไปด้วยมันไม่กำไร...ทางวารสารฯ ควรขอให้นักวิจัยเขียนให้ครบถ้วน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ5

“บทความที่ดีพิมพ์ส่วนใหญ่ยังเน้นเสนอ Solution มากกว่าสะท้อนถึง ความเข้าใจในปัญหา เป็นลักษณะการวิจัยแบบจ่ายยา เดี่ยวนี้เขาสนใจที่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดโรค ไม่ใช่ความผิดของเชื้อโรคแล้วไปมุ่งที่จะฆ่าเชื้อโรค ต้องหันมาเข้าใจเหตุให้เกิดโรค... อย่างนี้กระบวนการจึงสำคัญกว่าผล...ผลการวิจัยแม้น่าสนใจมากแต่ยังขาดมิติด้านความลึกของปมปัญหาทั้งหมดและมิติด้านความกว้างในการประยุกต์ต่อยอดในพื้นที่อื่น”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

จากความคิดเห็นในประเด็นเรื่องความหลากหลายของบทความที่นำเสนอสะท้อนให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการเห็นวารสารฯ เป็นพื้นที่นำเสนองานพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เน้นความรอบด้านมากกว่าที่จะมุ่งนำเสนอเพียงมิติใดมิติหนึ่งนั้น การที่ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะประเด็นดังกล่าว อาจเป็นเพราะเล็งเห็นว่าวารสารฯ เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนามากกว่าที่จะเป็นพื้นที่ทางวิชาการเท่านั้น

ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเห็นว่า การดำเนินงานวิจัยบางโครงการมีดำเนินงานแบ่งออกเป็นหลายระยะ โดยระยะแรกนั้นผลการศึกษา มักอยู่ในระดับข้อเสนอทางวิชาการ แนวคิด หรือกรอบนโยบาย โดยส่วนมากการนำผลไปทดสอบปฏิบัติจะถูกกำหนดไว้ในระยะต่อไป ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการทดสอบแนวคิดเหล่านั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงเสนอแนะว่าหากกองบรรณาธิการพิจารณาในภาพรวมของทั้งโครงการวิจัยเพื่อนำผลงานในระยะแรกตีพิมพ์ก่อน จะช่วยให้ผลงานที่ดีพิมพ์ในวารสารฯ มีความทันสมัยและหลากหลายยิ่งขึ้น

“เป็นช่องว่างระหว่างเรากับวารสารฯ งานที่เราทำไว้ในช่วงแรกก็มีที่เป็นงาน Concept งานวางแผนร่วมกันก่อน ซึ่งจะเอาตรงนี้นั้นไปตีพิมพ์ก็อาจไม่ได้รับ....ถ้ารอว่าจะจบกระบวนการทั้งหมดอาจ 3-5 ปีแล้วค่อยมาตีพิมพ์อาจทำให้ประเด็นล้าสมัย วารสารฯ ควรพิจารณาถึงกระบวนการที่จะช่วง ๆ จะช่วยทำให้บทความมีหลากหลายขึ้น...ไม่ใช่เฉพาะงานที่แต่งตัวเสร็จแล้ว (มีผลการดำเนินงานที่นำไปใช้ปฏิบัติแล้ว)”

นักวิจัย4

- รูปแบบการนำเสนอที่ไม่หลากหลาย

“การเขียนมีลักษณะที่มีรูปแบบเหมือนๆ กัน เริ่มจากบทนำ มาวิธีวิจัย ผลการวิจัยก็เป็นการเล่าค่อนข้างกว้างมาก ชาวบ้านอ่านหนังสือไม่เก่ง หยิบมาอ่านอาจไม่รู้ว่าจะได้ประโยชน์อะไร เราควรลงไปเก็บบทสรุป แต่พออ่านบทสรุปก็ยังเขียนไม่ชัดเจนว่าได้อะไร เอาไปใช้ประโยชน์อย่างไร ชาวบ้านเอาไปดูแค่นั้นก็เอาไปใช้ประโยชน์ได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิ5

“บทความไม่ค่อยมีอะไรใหม่ ความแม่นยำในรูปแบบของวารสารฯ อาจหลวมไปบ้างไม่เข้มงวดมากนัก แต่ก็ช่วยเปิดโอกาสให้นักวิจัยใหม่ๆ มากขึ้น...น่าจะมีบทความที่เป็นเรื่องใหม่ๆ ของงานวิจัยในพื้นที่”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

3.4) ทัศนะต่อบทปริทัศน์

บทปริทัศน์นับเป็นจุดเด่นที่ทำให้วารสารฯ แตกต่างจากวารสารวิชาการฉบับอื่นๆ โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบทปริทัศน์มีคุณประโยชน์ทั้งต่อผู้อ่าน และ ผู้วิจัยเจ้าของบทความ ในส่วนกลุ่มผู้อ่านนั้น บทปริทัศน์ช่วยเติมเต็มให้บทความมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะช่วยหยิบยกเอาประเด็นที่ผู้เขียนมิได้นำเสนอแต่มีความสำคัญมาให้ผู้อ่านได้เห็นถึงคุณค่าของงานวิจัยนั้นๆ

“ บางบทความเราอ่านแล้วยังไม่เห็นประเด็นความสำคัญ แต่พอเราอ่านบทปริทัศน์ก็จะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงถึงความสำคัญ และยังช่วยสรุปการนำไปใช้ประโยชน์ ให้คนอ่านได้เข้าใจในบทความ ทำให้บทความมีคุณค่ามากขึ้น สำหรับผู้วิจัยเองทำให้เห็นคุณค่าของงานตนเองมากขึ้น”

นักวิจัย10

“เวลาอ่านงานวิจัยซึ่งเขียนจากมุมมองนักวิจัย แต่บทปริทัศน์เป็นส่วนที่มาเติมเต็มว่าจุดไหนเป็นจุดเด่น เพราะเวลาเขียนเป็นการเล่าถึงงานที่ทำว่าทำอะไร จนบางครั้งอาจมองข้ามจุดเด่นของตนเองไป”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“บทปริทัศน์ก็เป็นอีกมุมหนึ่งที่คนอ่านแนะนำ ซึ่งมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เป็นอีกมุมทางวิชาการเป็นประโยชน์ เป็น Idea ในการทำงานที่มีลักษณะเดียวกันในครั้งหน้า...**ผู้ปริทัศน์ก็เป็นนักวิชาการที่ในแวดวงของเรื่องนั้นๆ ถือว่าเลือกมาปริทัศน์ได้ดี**”

นักวิจัย4

● **ทัศนะของผู้เขียนบทความวิจัยต่อบทปริทัศน์**

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบทปริทัศน์เป็นการส่งเสริมในเชิงบวกเป็นหลัก ดังนั้นบทปริทัศน์จึงมีบทบาททั้งต่อจิตใจ ต่อการพัฒนาบทความ และต่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

“บทปริทัศน์โดยผู้ทรงคุณวุฒินี้ **ทำให้เราเห็นมุมมองในการพัฒนางานวิจัยของเรา** เป็นจุดดีของวารสารฯ ที่มีบทความตีพิมพ์หลังบทความของเรา ซึ่งสำคัญมากเพราะวารสารฉบับอื่นเราจะไม่เห็นอันนี้ (บทปริทัศน์) มีทั้งการปริทัศน์ในส่วนองวิธีการวิจัย การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ การให้ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ”

นักวิจัย3

“เป็นจุดที่น่าสนใจ**ผู้เขียนเองสามารถนำไปอ้างได้ว่า Credit** เพราะถูก Comment ถูก Review โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพ...ผู้ที่ถูกเลือกมาเป็นผู้ปริทัศน์ก็ใช้ได้ ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

“เมื่อได้อ่านบทปริทัศน์ที่เป็นทั้งข้อติชมและชี้ช่องโหว่...ทำให้เราเห็นว่าต้องพัฒนา ทำให้เห็นมุมมองสะท้อนในด้านอื่นๆ ให้นักวิจัยได้เห็น แต่ช่วงหลังมักเห็นแต่ข้อชมบทความ ไม่ค่อยเห็นข้อติ”

นักวิจัย11

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นต่อการคัดเลือกผู้ปริทัศน์บทความวิจัยว่ามีความเหมาะสม

“**ผู้ปริทัศน์ก็ถูกคัดเลือกมาในระดับที่มีคุณสมบัติที่เรายอมรับได้** แสดงบทบาทเป็นกัลยาณมิตรแบบนี้ดีที่สุดแล้ว”

นักวิจัย9

“ถ้าไม่มีบทปริทัศน์เลยนักศึกษาปริญญาเอก ปริญญาโทมาอ่านอาจไม่ได้อะไรเลย แต่บทปริทัศน์จะเป็นตัวอย่างที่ได้เรียนรู้ ว่าจุดแข็งคืออะไร จะขยายผลอย่างไร เหล่านี้เป็นช่องว่างในบทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมาชี้ให้เห็น บทปริทัศน์มาช่วยเติมเต็มรูปแบบวารสารที่ไม่ได้เน้นเรื่องทฤษฎีและการออกแบบงานวิจัย”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

● ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เขียนบทปริทัศน์

นอกจากบทปริทัศน์จะให้ความรู้โดยตรงแล้ว ผู้อ่านที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ศึกษาถึงวิธีการเขียนเชิงวิชาการจากบทปริทัศน์นี้ด้วย

“เวลาเขียนเชิงปริทัศน์นี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เราได้ดูวิธีการเขียนของผู้ทรงคุณวุฒิว่าเขียนเริ่มต้นอย่างไร ร้อยเรียงอย่างไร เดินเนื้อหาอย่างไร สรุปอย่างไร นี่มีประโยชน์มาก”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

3.5) ทักษะต่อรูปแบบวารสารฯ

รูปแบบวารสารฯ ประกอบด้วย รูปเล่ม ภาพประกอบ ตัวอักษร และการจัดคอลัมน์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกินกึ่งหนึ่งพึงพอใจด้วยเห็นว่าวารสารฯ มีรูปแบบที่เหมาะสม คือ 1) ขนาดตัวอักษรอ่านง่าย 2) ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม 3) มีการใช้รูปประกอบเพื่อสื่อความหมาย 4) รูปเล่มมีขนาดเหมาะสม 5) ความถี่ในการออกวารสารฯ มีความเหมาะสม

● รูปแบบวารสารฯ

“วารสารวิชาการ ทัวไปจะดูแข็งขี้นมากกว่านี้ แต่เล่มนี้จะดูสบายๆ ไม่ได้เน้นรูปแบบวิจัยมากมาย ดูแล้วคนทั่วไปก็น่าจะอ่านแล้วเข้าใจ”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม1

“วารสารฯ มีสีสันที่น่าสนใจกว่าวารสารอื่นที่มีปกแบบธรรมดาๆ เราเป็นวารสารเชิงพื้นที่ยังต้องการดึงดูดชาวบ้านให้สนใจ การออกแบบที่ผ่านมาน่าสนใจมีการทำภาพสี ขนาดตัวหนังสือไม่เล็กเกินไป”

นักวิจัย10

“วารสารอื่นใช้ตัวอักษรมีขนาดเล็กอ่านยาก อ่านไม่ชัด ... มีแต่ตัวหนังสือไม่มีรูปภาพ ซึ่งไม่น่าอ่าน ต่างจากวารสารวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีภาพประกอบเสริมความเข้าใจ มีขนาดเล็กวารสารที่คิดว่าเหมาะสมอ่านง่ายดีอยู่แล้ว”

นักวิจัย3

“ตัวการนำเสนอ รายละเอียด รูปเล่มอ่านง่าย”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“ไม่มีประเด็นติดใจ ถ้าเรามองว่าจะให้ถึงชุมชน รูปแบบนี้ก็คิดแล้ว น่าจะอ่านง่าย หยิบง่าย หายอยาก”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“เนื้อหาในวารสารฯ มันย่อยง่าย อ่านง่ายแต่ในมุมมองคนที่ทำงานด้านนี้นะ ด้านอื่นไม่แน่ใจ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

● ภาพประกอบ

ภาพประกอบและตัวเล่มผู้ให้ข้อมูลเสนอความเห็นต่างกันออกไป ดังนี้ 1) วารสารฯ ควรมีขนาดเล็กลงเพื่อสะดวกต่อการพกพา 2) รูปภาพที่ใช้ในวารสารฯ บางครั้งไม่สื่อความหมาย สำหรับทักษะต่อการใช้ภาพประกอบผู้ให้ข้อมูลเสนอทักษะออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) กลุ่มผู้ที่เห็นด้วยกับการใช้ภาพประกอบ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวบ้าน

“ปกติชาวบ้านไม่มีโอกาสได้เห็นผลงานที่ตัวเองทำร่วมกับอาจารย์ ภาพการมีส่วนร่วมของเขาไม่ปรากฏเลย แต่เมื่อเป็นวารสารฯ อย่างน้อยเขาได้เห็นรูปกิจกรรมที่มีส่วนร่วม น่าจะช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจ เกิดกำลังใจให้พูดต่อกันเป็นสิ่งที่ทำให้เขาภาคภูมิใจได้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“งานวิจัยแนวนี้ต้องมีภาพประกอบอยู่ภาพ ภาพนี้บอกอะไรเยอะ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

“รูปหน้าปก ดูเป็นกันเองดี ไม่ดูเป็นวิชาการมากเกินไป ชาวบ้านดูก็น่าจะโอเค”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม3

- (2) กลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้ภาพประกอบ เนื่องจากเห็นว่าภาพประกอบที่ไม่เกี่ยวข้อง คือ ไม่ได้เป็นภาพที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัย อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของบทความ และไปลดทอนพื้นที่ทางวิชาการ

“เราไปห่วงเรื่องความมีชีวิตชีวาของสิ่งที่เราไปศึกษามากเกินไป ... ทำให้ราคาเชิงวิชาการด้อยลงมองในเชิงวิชาการเราเสียดาวยพื้นที่เอาความรู้มาใส่ดีกว่า”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

“ควรเพิ่มเติมการให้ความรู้เรื่องการเลือกรูปที่ใช้ในบทความ จะช่วยให้รูปที่ปรากฏในวารสารฯ มันช่วยเสริมความเข้าใจดีขึ้น”

นักวิจัย7

● ภาษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าภาษาที่ใช้ในวารสารฯ มีความง่ายต่อการทำความเข้าใจ เหตุที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวเช่นนี้ก็ด้วยมองว่ากลุ่มผู้อ่านวารสารฯ มีกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่นักวิชาการรวมอยู่ด้วย ซึ่งเชื่อว่าการใช้ภาษาที่อ่านง่ายจะสามารถช่วยถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชาวบ้านได้อีกทั้งเป็นคุณลักษณะที่ดีของงานวิชาการยุคใหม่อีกด้วย

“ปกติวารสารวิชาการฉบับอื่นๆ เน้นเจาะลึกวิชาการ ทฤษฎี ใช้ศัพท์วิชาการ ใช้ภาษาเทคนิค เราคนละครด่าแล้วไม่เข้าใจเลย แต่วารสารฯ นี้เขียนแล้วศาสตร์อื่นอ่านแล้วเข้าใจได้”

นักวิจัย11

“ภาษาในวารสารฯ ก็ไม่ได้ยากอะไร เป็นวารสารฯ ที่สังเคราะห์องค์ความรู้ให้ชาวบ้านเข้าใจได้”

นักวิจัย7

“ตอนนี้ Trend ของงานวิทยาสตรนักวิจัยต้องมาเรียนการเขียนใหม่เพื่อให้คนอ่านเข้าใจ การเขียนให้คนอื่นอ่านไม่ได้ถือว่าไม่มีความรู้เลย ... การเขียนบทความต้องบอกว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใครต้องเขียนให้เขาอ่านรู้เรื่อง ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

3.6 ทศนะต่อกองบรรณาธิการ

3.6.1 ทศนะทั่วไปต่อกองบรรณาธิการ

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อการทำหน้าที่ของกองบรรณาธิการในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

“ความเป็นกัลยาณมิตรในการตรวจงาน คือ ในการตรวจงานครั้งแรกจะได้รับการเสนอแนะอย่างเต็มที่ แรกๆ อาจรู้สึกท้อ แต่ก็พยายามแก้ไข ซึ่งการเขียนแนะนำเป็นไปในเชิงบวก ไม่เขียนในเชิงลบ ซึ่งตรงนี้ต่างวารสารฉบับอื่นที่เคยส่งไป เช่น งานของคุณจะดีขึ้นถ้านำเสนอแบบ ไม่ใช้การต่อว่างานของเราว่าใช้ไม่ได้เลย..... เป็นคำแนะนำที่มุ่งให้ปรับแก้ที่บทความวิจัย ไม่ใช่ให้ผู้วิจัยกลับไปแก้ไขระเบียบวิธีวิจัยอย่างที่วารสารเล่มอื่นแนะนำ ซึ่งในกระบวนการวิจัย จบไปแล้ว ซึ่งเราเองค่อนข้างมีความสุขในการแก้ไขงานของเรา”

นักวิจัย3

คุณลักษณะเด่นของกองบรรณาธิการที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความเห็น ประกอบไปด้วย

- (1) การลงพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนวารสารฉบับอื่น
- (2) การขอความเห็นฉบับเต็มในการตรวจรับบทความวิจัย

“เป็นเรื่องดีการดูฉบับเต็ม เพราะบางที่ผู้วิจัยเองอาจสับสนไม่ครบถ้วน การดูฉบับเต็มทำให้องค์กรบรรณาธิการสามารถแนะนำให้ส่วนที่ขาดหายที่เป็นประเด็นสำคัญได้อย่างแม่นยำ ทำให้เราแก้ไขบทความได้ตรงจุดมากขึ้น”

นักวิจัย3

3.6.2 ทศนะต่อการลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการ

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเห็นว่า การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการเป็นจุดเด่นและเป็นข้อแตกต่างสำคัญที่ทำให้นักวิจัยสามารถพัฒนาบทความวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถจำแนกคุณค่าของการลงพื้นที่นี้ได้เป็น 2 มิติ คือ

- (1) **คุณค่าต่อวารสารฯ เอง** คือ เป็นกระบวนการสร้างความแตกต่างอย่างมีคุณค่าของวารสารฯ

“รูปแบบการรื้อฟื้นต่างจากวารสารฯ อื่น คือ มีการเข้าไปดูงานของเราซึ่งจะทำให้เข้ามากกว่าที่อ่านแต่ในกระดาษ”

นักวิจัย7

(2) **คุณค่าต่อผู้วิจัย และประโยชน์ต่อผู้ปริทัศน์** มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เคยทำหน้าที่เป็น**ผู้ปริทัศน์**บทความ อธิบายถึงประโยชน์ของการลงพื้นที่ว่า มีส่วนสร้างความเข้าใจในวิถีคิด วิธีการดำเนินงานของนักวิจัย ทำให้การเขียนบทปริทัศน์ของตนเองมีความคมชัดมากขึ้น การลงพื้นที่ช่วยลดช่องว่างของข้อสงสัยในงานวิจัย

“เวลาปริทัศน์นี้ด้วยความที่เราไม่ได้เคร่งครัดเรื่องระเบียบวิธีวิจัย เวลาอ่านบทความวิจัยอาจดูเหมือนไม่มีคุณค่า แต่เมื่อเราได้ลงพื้นที่ได้เห็นนักวิจัยที่เข้าไปสร้างเครือข่ายเป็นความเคลื่อนไหวในพื้นที่ ทำให้เราปริทัศน์ได้ชัดขึ้น และเราเกิดความเชื่อมั่นในบทความนั้นมากขึ้น เมื่อเราลงพื้นที่แล้วเราก็สามารถเสนอแนะได้ชัดเจนขึ้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

“บางที่เราอ่านและไม่เห็นภาพ บางที่ข้อเขียนก็มีข้อจำกัดของตัวเอง บางที่อ่านก็สงสัยบางเรื่อง แต่เมื่อเราได้ลงพื้นที่ก็ทำให้เห็นของจริง ได้คุยกับชาวบ้าน ทำให้เห็นภาพของงานวิจัยและของชุมชนชัดขึ้น ก็เป็นประโยชน์ในการเขียนบทปริทัศน์”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็น**นักวิจัย** ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการลงพื้นที่วิจัยของกองบรรณาธิการไว้ 2 ประการ คือ

- **ด้านกำลังใจ**

การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการและผู้ปริทัศน์นอกจากได้ผลทางตรง คือ พัฒนางานวิจัยแล้ว ยังเกิดผลทางอ้อมในมิติการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ และในมิติด้านกำลังใจอีกด้วย

“การลงพื้นที่นี้เยี่ยมเลย อย่างน้อยนักวิจัยก็เกิดความมั่นใจว่าทำวิจัยแล้วก็มีคนไปเยี่ยม ไปให้กำลังใจ ให้ข้อคิด ความเห็นอยากให้อ่านต่อไป อย่างน้อยๆ นักวิจัยได้กำลังใจ ได้มุมมองที่อุดช่องโหว่ของงานด้วย”

นักวิจัย7

- **ด้านความรู้**

“การลงพื้นที่ของผู้ทรงคุณวุฒิช่วยมากๆ ทำให้มองเห็นประเด็นที่ต่างมุม ให้เห็นส่วนที่ต่อยอดได้ ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

- **ด้านความสัมพันธ์**

การลงพื้นที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับท้องถิ่น

“เป็นจุดเริ่มต้นให้รู้จักผู้ทรงคุณวุฒิที่ลงพื้นที่และบรรณาธิการ ปัจจุบันยังไม่เกิดความร่วมมือทางวิชาการ แต่คาดว่าจะเกิดความร่วมมือทางวิชาการอย่างแน่นอน”

นักวิจัย8

“การลงพื้นที่ของผู้ปฏิบัติช่วยให้เรามีโอกาสกลับไปเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย เพราะพอเราทำวิจัยเสร็จอาจห่างหายไปบ้าง กลายเป็นวาระใหม่ ที่ทำให้พื้นที่วิจัยรู้สึกที่เรายังเชื่อมโยงติดต่อกันอยู่”

นักวิจัย9

แต่มีผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งตั้งข้อสังเกตต่อการลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการว่ามีความซ้ำซ้อนกับการลงพื้นที่เพื่อติดตามโครงการวิจัยของ สกว. หรือไม่

“ในการลงพื้นที่วิจัยของกองบรรณาธิการ หากลงไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำวิจัยในที่นี้อาจซ้ำซ้อนกับทางสกว. เพราะผู้ทรงคุณวุฒิก็จะส่งทีมลงมาไปกับเราเพื่อดูว่าเราทำวิจัยเป็นอย่างไรเพื่อให้คำชี้แนะอยู่แล้ว...หากจะมีการลงพื้นที่ต้องมองว่าจะลงพื้นที่เพื่ออะไรต้องกำหนดให้ชัดเจน”

นักวิจัย10

3.6.3 ทศนะต่อการเผยแพร่วารสารฯ

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกันถึงการเผยแพร่วารสารฯ ไปยังท้องถิ่นว่าเป็นจุดอ่อนสำคัญเพราะ จำนวนวารสารฯ ที่แจกให้ผู้วิจัยน้อยเกินกว่าที่จะจัดแบ่งต่อให้ชุมชนที่ร่วมดำเนินงานวิจัย อีกทั้งวารสารฯ ยังขาดความสม่ำเสมอในการจัดส่ง

“ในส่วนของนักวิจัยได้รับวารสารเพียงเล่มเดียวต้องการให้จัดส่งเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในสวนอื่นๆ หากได้รับจำนวนเล่มมากขึ้นเราจะจัดส่งต่อไปให้ชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยของเราต่อไปด้วย”

นักวิจัย3

“ไม่เคยได้รับวารสารฯ เลยต้องไปขอคนอื่นอ่าน...เคยแจ้งไปทางเจ้าหน้าที่ให้เพิ่มชื่อจัดส่งก็ยังไม่ได้รับจนถึงตอนนี้ ”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการเผยแพร่วารสารฯ ในท้องถิ่นยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากด้วยส่วนใหญ่ส่งไปยังสถาบันอุดมศึกษามากกว่า ดังนั้นการผลักดันความรู้จากวารสารฯ สู่ท้องถิ่นจึงยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

“ช่องทางที่ชุมชนจะมาเจอกับวารสารฯยังไม่มี ในกลุ่มชุมชนที่สนใจเรื่องการพัฒนาอยู่แล้ว หากเขาได้มีช่องทางได้รู้จักวารสารฯ เขาก็น่าจะสนใจอ่านเพราะแต่ละเล่มก็มีเรื่องหลากหลายน่าจะใกล้เคียงกับสินค้าที่เขาผลิตอยู่ ”

นักวิจัย11

“ ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบเรื่องงานวิจัยในลักษณะเช่นนี้ให้รู้จักวารสารฯ มากกว่านี้”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

“ควรมีการเผยแพร่ลงสู่ระดับชุมชน เช่นห้องสมุดโรงเรียน หรือ ชุมชน ด้วย”

นักวิจัย8

“การเผยแพร่วารสารฯยังน้อยอยู่มาก”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม3

“วารสารฯ ยังไม่ถึงมือชาวบ้าน จำกัดอยู่แต่ในวงวิชาการจะอย่างไรให้วารสารฯ ลงไปถึงชุมชนก่อน ถึงจะไปถึงขั้นนำไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ยังอยู่ในวงจำกัด”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

เรื่องความถี่ในการออกวารสารฯ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสมแล้ว มีเพียงผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเห็นว่าควรจัดพิมพ์เดือนละฉบับจึงมีความเหมาะสม

“วารสารฯ ออกสองเดือนครั้งดีแล้ว เดือนละครั้งน่าจะเยอะไป ”

นักวิจัย7

“ความถี่ในการออกวารสารฯ ก็ถ้าดูจากความจำเป็นของการที่จะได้งานเข้ามา ก็พอดีแล้ว”

นักวิจัย9

“ตัวใหญ่ อ่านชัดเจนดี ความถี่ที่ออกไม่บ่อย ไม่ซ้ำจนเกินไปดีแล้ว”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย2

จากข้อมูลพบว่า ความพึงพอใจต่อวารสารฯ ของผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกับการนำเสนอบทความวิจัยในวารสารฯ และการแจกจ่ายวารสารฯ มากกว่าประเด็นความถี่ในการออกวารสารฯ ที่ผู้ให้ข้อมูลที่ให้นำหน้าในประเด็นดังกล่าวเป็นนักวิจัยที่รอการตีพิมพ์ หรือเป็นนักวิจัยหน้าใหม่

บทที่ 3

ความต้องการที่มีต่อวารสารฯ

จากการศึกษาความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับการตอบสนองจากวารสารฯ มีรายละเอียดแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 10) รูปแบบของวารสารที่ต้องการ
- 11) กระบวนการเลือกสรรบทความวิจัย
- 12) คุณลักษณะของบทความวิจัยที่ต้องการ
- 13) การบริหารบทความวิจัย
- 14) การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการ
- 15) การเผยแพร่วารสารฯ
- 16) การอบรมการเขียนบทความวิจัย
- 17) การประเมินคุณค่าของวารสารฯ
- 18) การถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่น

1) รูปแบบของวารสารที่ต้องการ

1.1) เนื้อหาในวารสารฯ ที่ต้องการ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเห็นว่าวารสารฯ ควรยกระดับเนื้อหาไปสู่ความเป็นนานาชาติ ให้สอดคล้องกับการหลอมรวมภูมิภาค โดยอาจปรับในเรื่องของภาษาที่ใช้ในวารสารฯ ให้เป็นภาษาอังกฤษ หรือขยายประเด็นเป็นงานเชิงพื้นที่ระดับภูมิภาค โดยอาจเป็นประเด็นการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้าน

“สามารถยกระดับเป็นเชิงพื้นที่นานาชาติจะไหวหรือไม่ ”

นักวิจัย1

“ถ้าเข้า AEC แล้วสิ่งที่ต้องทำอาจปรับเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ประเทศเพื่อนบ้านจากอาเซียนนำไปใช้ประโยชน์ได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

“เรื่องของเนื้อหาอาจเน้นเรื่องของประชาคมอาเซียน ถึงตอนนี้ยังไม่มีการวิจัยในเรื่องนี้วารสารฯ อาจจัดเวทีหรือกิจกรรมที่นำร่องให้นักวิจัยมาเข้าเวทีนี้ ให้ได้เนื้อหา ให้ได้กระบวนการวิจัยเชิงอาเซียน คิดว่าจะพัฒนาไปได้อีกระดับหนึ่ง ... อาจประเด็นเปรียบเทียบศึกษาสินค้า วัฒนธรรม ช่องทางการจัดจำหน่าย หรือการศึกษา”

นักวิจัย11

“ควรเพิ่มฉบับภาษาอังกฤษ หรือแนบ CD-ROM มาด้วยเหมือนวารสารฯ ของมหาวิทยาลัยบูรพา”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“ทำอย่างไรเราถึงจะมีเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนที่สนใจทั่วโลกสามารถเข้าถึงงานของเราได้เพราะเรามีงานดีๆ เยอะ ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

นอกจากในส่วนของเนื้อหาที่ต้องการให้วารสารฯ ยกกระดึบไปสู่สากลแล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้เสนอต่อไปอีกว่า วารสารฯ ควรรวบรวมบทความที่มีความใกล้เคียงกันจัดพิมพ์เป็นประเด็นๆ ในแต่ละฉบับ

“อยากให้มีสีสันมากขึ้น รับมา 3 ปีเหมือนเดิมเลย...ในหนึ่งเล่มแม้มีความหลากหลายของบทความแต่เสนอว่าให้มีการกำหนด Theme ทั้งปีหนึ่ง 4 เล่มแต่ละเล่มมี Theme ต่างกันไป...เช่น เล่มนี้ว่าด้วยเรื่อง ท่องเที่ยว หรือการบริหารจัดการ หรือเน้นพื้นที่ เช่น เล่มนี้มุ่งประเด็นเชียงใหม่ ก็เป็น special issue อาจทำแค่เล่มใดเล่มหนึ่งก็ได้ ทำให้ดูมีสีสัน”

นักวิจัย4

“วารสารฯ บางเล่มมีชีวิต เพราะมี Theme มีอะไรที่มันเฉพาะเรื่องน่าเก็บเพราะมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรา เราอาจกำหนด Theme วารสารฯ เช่น เป็นเรื่องของมะพร้าว ก็มีบทความมะพร้าวกับการท่องเที่ยว มะพร้าวกับอาหาร มะพร้าวกับคติชน หรือเป็นจังหวัด หรือภูมิภาคให้บทความเป็นชุดเดียวกัน... หัวข้อกระจายวารสารฯ เลยไม่น่าเก็บ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

“ ผมว่าเนื้อหาทำมาระยะหนึ่งแล้วคนเริ่มส่งมาเยอะแล้วเจอน่าจะดึงเอาบทความที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน มาจัดให้มีความเฉพาะเป็นประเด็นๆ ไปแต่ละเล่ม ”

นักวิจัย7

“วารสารฯ น่าจะจับกลุ่มนำเสนอบทความเป็นประเด็นๆ ที่ชัดเจน เช่น เล่มนี้เน้นกลุ่มที่เกี่ยวกับเรื่องภาษา เพราะคนอ่านส่วนใหญ่สนใจเป็นประเด็นๆ เลือกรอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขา ถ้าจับเป็นประเด็นๆ ไปได้ก็น่าจะง่ายกับคนอ่าน ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

จากข้อเด่นของวารสารฯ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงพื้นที่ที่มีความหลากหลายนั้น จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์พบว่า ความหลากหลายที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการในที่นี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นความหลากหลายของประเด็นที่นำเสนอในวารสารฯ แต่ละฉบับ สำหรับวารสารฯ ในฉบับเดียวกันบทความวิจัยควรมีจุดร่วมที่คล้ายคลึงกันบางประการเพื่อเพิ่มคุณค่าของวารสารฯ ตามที่ผู้อ่านได้เสนอไว้ข้างต้น

1.2) คอลัมน์ที่ต้องการให้มีในวารสารฯ

ผู้ให้ข้อมูลเสนอคอลัมน์ที่ต้องการให้มีเพิ่มเติมในวารสารฯ ดังนี้

(1) บทความวิจัย ที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับงานพัฒนาในพื้นที่ที่น่าสนใจ

“ควรมีบทความวิจัย ที่นำเสนอในมุมที่เป็นภาพกว้าง ซึ่งเรายังไม่ค่อยได้เห็นในวารสารฯ อาจจะสักสองสามเล่มมีเรื่องหนึ่ง ให้เขียนเป็นบทความวิจัยที่ไม่ใช่บทความวิจัย เช่น ถอดประสบการณ์ในการลงพื้นที่ หรือเสนอในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเข้ามาเสริมในวารสารฯ ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

(2) บทความวิชาการ ที่นำเสนอความรู้เกี่ยวกับงานเชิงพื้นที่

“อ่านแล้วยังขาดบทความวิชาการ โดยทั่วไปในแง่วารสารฯ ควรมีบทความวิจัย 70% บทความวิชาการ 30 % อยากเห็นบทความทางวิชาการด้วย เช่น PAR ให้มองเห็นในแง่วิชาการทำอะไรให้ถูกต้อง หรือเรื่องวิชาการใหม่ๆ ตอนนี้อ่านๆไปเนื้อหาในวารสารฯ ก็เริ่มซ้ำ”

ผศ. เอนก ชิตเกสร

(3) คอลัมน์ที่นำเสนอการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับท้องถิ่น

“ตอนนี้เรามี Section บทความ บทปริทัศน์แล้ว ควรมี Section สำหรับการประยุกต์ใช้สำหรับชุมชน...เพิ่มเรื่องการเล่าเรื่องสั้นๆ ให้เห็นการประยุกต์ใช้แบบภาษาง่าย”

นักวิจัย9

“น่าจะมีบางคอลัมน์ที่เป็นการถอดบทเรียน และมีบทความที่เป็นการวิพากษ์ให้เห็นความจริงในงาน ซึ่งอาจเป็นเรื่องผิดพลาดก็ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับคนอื่น ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

(4) จดหมายถึงบรรณาธิการ

“อาจเพิ่มจดหมายถึงบรรณาธิการ เพิ่มเติมเพื่อใช้รับ Feedback วัดคุณค่าวารสารฯได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

จากข้อมูลพบว่า ความต้องการเนื้อหาเพิ่มเติมส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มความรู้ที่เกี่ยวกับงานพัฒนาเชิงพื้นที่ ทั้งในรูปแบบเชิงวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของนักวิชาการและในรูปแบบการเล่าเรื่อง ถอดบทเรียนเพื่อตอบสนองของกลุ่มชาวบ้าน ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากผู้อ่านจะสนใจบทความวิจัยแล้ว ผู้อ่านยังคำนึงการพัฒนาด้านวิชาการและการนำองค์ความรู้ในวารสารฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นด้วย

1.3) กลุ่มเป้าหมายของวารสารฯ

เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของวารสารฯ พบว่า วารสารฯถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นพื้นที่ตีพิมพ์ผลงานวิจัยเชิงพื้นที่ของนักวิชาการ และเพื่อการเผยแพร่ความรู้จากงานวิจัยไปยังบุคคลทั่วไปเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายทั้งสองมีความต้องการความรู้ในมิติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักวิชาการต้องการความรู้ในเชิงวิชาการ แต่ท้องถิ่นต้องการความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาได้ทันที

“ถ้าต้องการทำให้ดีขึ้นต้องถามว่าผู้ใช้ประโยชน์จริงๆ คือใครบ้าง เป็นนักศึกษา หรือชาวบ้าน หรือคนธรรมดาทั่วไป ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะถึงกลุ่มเป้าหมายที่วารสารฯ ควรมุ่งสนใจ ซึ่งประกอบไปด้วย

(1) กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และนักเรียนนักศึกษา

“กลุ่มเป้าหมาย อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้นำท้องถิ่น พัฒนาชุมชน หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด สามารถเอาไปให้เขาศึกษาได้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“กลุ่มเป้าหมายหลักน่าจะเป็น นักวิชาการ ที่ทำงานสายรับใช้ชุมชนท้องถิ่น พวกอาจารย์ในมหาวิทยาลัย คนที่ทำงานพัฒนาชุมชน NGO หรือหน่วยงานที่ทำงานกับชุมชน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

“กลุ่มเป้าหมายอาจเป็น NGO หรือชุมชนที่มีการพัฒนาในระดับหนึ่ง หรือนักวิชาการ นักศึกษาที่จะเข้ามาอ่าน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

(2) กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และผู้นำในท้องถิ่น

“...คนกลุ่มที่มาร่วมทำวิจัยควรเป็นกลุ่มที่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากวารสารฯ หากเราคาดหวังให้ทุกคนมาอ่านคงยาก เราหวังแต่ผู้นำ ตัวแทนชุมชนที่เข้ามาร่วมกระบวนการแต่แรก...ผู้นำชุมชนเองก็เป็นกลุ่มสำคัญที่ควรได้รับการถ่ายทอด”

นักวิจัย10

“กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำไม่ใช่ผู้นำในเชิงโครงสร้างนะ แต่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

“กลุ่มผู้นำ หรือกลุ่มเฉพาะที่มีความสามารถพื้นฐานที่จะอ่านและนำไปประยุกต์ใช้ได้ ชาวบ้านทั่วไปคงไม่มีนิสัยมาอ่านวารสารฯอย่างนี้”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

(3) หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

“ก็เป็นวารสารฯ ที่ดี ไม่เหมือนกับเล่มอื่นๆ ที่เริ่มต้นที่ระเบียบวิธีวิจัยเสียจนหนักหนาสาหัส จนบางคนเข้าไปอ่านแล้วก็ไม่เข้าใจว่ามันคืออะไร มันก็ไม่เหมาะกับคนทั่วไป วารสารฯ นี้ไม่เหมาะกับคนทั่วไป เหมาะกับหน่วยงานการพัฒนา”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม1

“กลุ่มเป้าหมายของวารสารฯ น่าจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงเป็นกลุ่มแรก คือ ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย นักพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในพื้นที่ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

“ควรนำไปแจกกับหน่วยงานท้องถิ่น เอาไปไว้ในที่อ่านหนังสือชุมชน เราคิดว่าชาวบ้านได้ความรู้พวกนี้จะทำให้เขาได้รับแรงบันดาลใจมากขึ้นได้”

นักวิจัย7

(4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

“ผู้ประกอบการเราควรสนใจ ควรมีบทบาทความที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาในกลุ่มผู้ประกอบการ เช่น ทำข้าวโพดอ่อนได้ดี เขาอาจนำเอาการผลิตตรงนี้ การจัดการผลผลิตเป็นการจัดการที่สำคัญ ยกกระดับ OTOP ทำจากชาวนาให้เป็นเศรษฐกิจ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

(5) ชาวบ้าน

ชาวบ้านในที่นี้ไม่ใช่ชาวบ้านโดยทั่วไปแต่เป็นชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่หรือเป็นชาวบ้านที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาได้

“กลุ่มเป้าหมาย คือ เป็นนักวิจัยชุมชน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านนักพัฒนา ชาวบ้านที่รวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย1

จากข้อมูลพบว่ากลุ่มคนที่ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอจำแนกได้เป็น 2 สาย คือ สายวิชาการ และ สายการพัฒนาท้องถิ่น

1.4) ชื่อของวารสารฯ

ในส่วนชื่อของวารสารนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะในประเด็นดังกล่าวไว้ว่า อาจก่อให้เกิดข้อจำกัดในการรับรู้ถึงแนวทางการวิจัยได้ กล่าวคือ คำว่าวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนถึงการวิจัยว่าจะต้องจำกัดเฉพาะในพื้นที่โดยรอบสถาบันเท่านั้น

“คำว่า Area Base นี่บางท่านอาจคิดว่าจำกัดเฉพาะรอบบ้าน รอบมหาวิทยาลัย เช่น หากอยู่จุฬาลงกรณ์จะต้องทำวิจัยเฉพาะในสามย่าน ย่านสีลมใช้ไหม ทำไมจะทำที่อื่นไม่ได้ นักวิจัยบางท่านอาจเข้าใจเป็นอย่างนั้น เพราะมีกรณีที่เคยพบ คือ มหาวิทยาลัยอยู่ติดกัน มหาวิทยาลัยหนึ่งก็บอกไปทำในพื้นที่นั้นไม่ได้ เพราะเป็นพื้นที่ของอีกมหาวิทยาลัยหนึ่ง อย่างนี้”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

จากการตั้งข้อสังเกตข้างต้นผู้ทรงคุณวุฒิจึงได้เสนอแนวทางในการเพิ่มคุณค่าของวารสารและงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ว่า ควรปรับชื่อเป็น “วารสารวิจัยเพื่อสังคม” เพื่อชี้ให้เห็นว่าวารสารส่งเสริมงานวิจัยที่มุ่งดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมที่มุ่งเน้นประเด็นปัญหาของสังคม ซึ่งจะครอบคลุมในมิติเชิงพื้นที่ด้วย แม้โดยพื้นฐานวารสารฯ และ สกว. ต้องการผลักดันให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นด้วยองค์ความรู้จากการวิจัยโดยมีสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเป็นแกนนำ แต่ชื่อของวารสารอาจก่อให้เกิดข้อจำกัดในการรับรู้ถึงคุณค่าในวงกว้างของวารสารฯ ได้ดังที่กล่าวไว้

“โลกในปัจจุบันต้องการ Issue Base แล้วจึงนำประเด็นปัญหาดังกล่าวไปศึกษาค้นคว้าในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง การใช้คำว่า Area Base จะไปจำกัดตัวงานวิจัยที่ส่งเข้ามาได้ เพราะนักวิจัยอาจมองไปถึง Physical ว่าฉันไม่ใช่นักภูมิศาสตร์ ไม่ใช่พวก Landscapes พวก Geography การตั้งชื่อ Area Base ทำให้สูญเสียประเด็นที่วารสารนี้รับมาเพราะในบทความมันเป็นปัญหาชุมชน ปัญหาความยากจน...นักวิจัยทำหน้าที่รับใช้ชุมชนโดยการลงไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น...มันเป็นหน้าที่ของนักวิจัยที่จะเป็นสมองให้กับชุมชน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

แม้จากการศึกษาทั้งหมดพบข้อเสนอในประเด็นเรื่องชื่อวารสารฯ จากผู้ให้ข้อมูลเพียงหนึ่งท่าน แต่ผู้วิจัยเห็นถึงนัยยะสำคัญที่สะท้อนให้เห็นประเด็นเรื่อง การรับรู้ของผู้อ่านที่มีต่อวารสารฯ ซึ่งการรับรู้จะส่งผลกระทบต่อความคาดหวังของผู้อ่านที่มีต่อวารสารฯ กล่าวคือ ผู้อ่านจะรับรู้สิ่งเร้าคือ องค์ประกอบต่างๆของวารสารฯ เช่น ชื่อ บทความ ภาพประกอบ แล้วตีความสิ่งเร้าเหล่านั้นเพื่อให้ความหมายวารสารฯ หากสิ่งเร้า คือ องค์ประกอบในวารสารฯ ถูกกำหนดให้สามารถสื่อความหมายสอดคล้องกับเป้าหมายของวารสารฯ แล้วโอกาสที่ผู้อ่านจะรับรู้คุณค่าของวารสารฯ ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วารสารฯ ก็เป็นสิ่งที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลพบข้อสังเกตที่สอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ให้ข้อมูลข้างต้น คือ พื้นที่ที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อ้างถึงนั้นจำกัดอยู่ในพื้นที่โดยรอบองค์กร ซึ่งขัดกับข้อเสนอที่ผู้อ่านเองก็ต้องการให้วารสารฯ นำเสนอบทความที่สะท้อนความเป็นสากลทั้งในมิติภาษาและพื้นที่ในการศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้น

1.5) จุดยืนของวารสารฯ

จากการศึกษาพบความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สลับไปมาระหว่างความเป็นวิชาการกับการพัฒนาท้องถิ่นอาจเป็นเพราะ จุดยืนของวารสารฯ ที่ยังมีความคลุมเครือคร่อมทับระหว่างความเป็นวิชาการกับการผลักดันความรู้สู่ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นความพยายามสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มในเวลาเดียวกัน อาจเป็นข้อเด่นและเป็นข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดความสับสนในการรับรู้ถึงจุดยืนของวารสารฯ

“จุดอ่อนจุดแข็งของวารสารฯ มันอยู่ด้วยกัน คือ เราอาจไม่ได้กว้างในการหาองค์ความรู้ใหม่ แต่จุดแข็ง คือ มุ่งที่จะพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง มันคือจุดแข็งในการพัฒนาแต่อาจเป็นจุดอ่อนในการวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ใหม่ๆ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“ต้องมีอีก section หนึ่งที่อ่านง่าย สรุปให้ชาวบ้านเห็นว่าทำอะไรมาบ้าง อ่านแล้วชัดเจน ไม่ต้องมีรูปแบบทางวิชาการมากมาย...กลุ่มเป้าหมายหลักควรจะเป็นนักวิชาการ แต่ถ้าจะเป็นกลุ่มชาวบ้านอาจทำทำแยกเล่ม หรือแบ่ง section เพราะถ้าทำให้วิชาการอ่อนลงมันจะไม่เป็นวิชาการ อาจไม่ยอมรับในวงการ”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย2

1.6) การคัดเลือกเรื่องเด่น

การคัดเลือกเรื่องเด่นนำเสนอบนปกวารสารฯ นั้น ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกไว้ ดังนี้

- (1) **ควรเลือกเรื่องที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน** ซึ่งเป็นเกณฑ์เชิงรับ คือ กองบรรณาธิการต้องคอยติดตามสถานการณ์สังคมแล้วจึงคัดสรรบทความที่สอดคล้องตามโอกาสนั้นๆ มานำเสนอ

“เกณฑ์ในการคัดเลือกบทความควรดูจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ว่าความเคลื่อนไหวของโลก การตลาด การค้า สุขภาพ เป็นอย่างไรแล้วเลือกให้สอดคล้อง”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย7

“เรื่องบนปกน่าจะใช้เรื่องที่กำลังเป็นประเด็นในสังคมเป็นตัวหลัก ในช่วงเวลานั้นๆ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

- (2) **ควรเลือกเรื่องที่น่าสนใจแนวคิด แนวทางใหม่ๆ** เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่น ซึ่งเป็นเกณฑ์เชิงรุก คือ กองบรรณาธิการต้องพิจารณาคัดสรรบทความเพื่อชี้แนะให้อ่านเห็นประเด็นการพัฒนาในท้องถิ่นใหม่ๆ

“เรื่องเด่น น่าจะเลือกเรื่องใหม่ๆ ที่ไม่ค่อยในใครทำ ที่มีความสำคัญ เสนอแล้วจะ
ช่วยจุดประเด็นให้คนมาสนใจเรื่องเหล่านี้ หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

“เรื่องหน้าปกควรจะเป็น Theme ที่วางไว้แล้ว เช่น หากเป็น Theme เรื่องสุขภาพ
งานไหนเด่นในเรื่องนี้ก็ยกมาขึ้นปก ”

นักวิจัย1

“เกณฑ์ขึ้นปก ควรเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ชุมชนอื่นๆ สามารถ
นำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

(3) ควรเลือกเรื่องที่มีคุณภาพทั้งในเชิงวิชาการและเชิงการพัฒนา

“การคัดเลือกเรื่องลงปกควรดูที่คุณภาพของบทความก่อน และดูความ
สอดคล้องกับสถานการณ์จริงที่ผู้ปริทัศน์ไปประเมินแล้วเห็นว่าน่าจะเป็นผลงานที่ดี
สมควร”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

“เรื่องที่ทำแล้วที่มีประโยชน์ชัดเจน มีผลสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจน ควร
คัดเลือกนำเสนอเป็นบทความเด่น ”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

2) กระบวนการเลือกสรรบทความวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งแสดงความต้องการสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณสมบัติของบทความที่ควรได้รับ
การตีพิมพ์ในวารสารฯ ว่าควรมีความหลากหลายทั้งในมิติของผู้เขียนบทความ และความหลากหลายใน
ประเด็นที่น่าสนใจ

“ วารสารฯ ไม่ใช่ของนักวิชาการเท่านั้น ถ้าคิดว่ากลุ่มเป้าหมายมีชุมชนท้องถิ่นอยู่ด้วย
อาจจะต้องจัดสรรพื้นที่ให้ ”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

“ควรเปิดโอกาสให้หลายฝ่ายได้ลงบทความ ที่เห็นมีแต่เฉพาะผู้ที่ได้ทุนของ สกว. อย่างของที่ยื่นยังไม่ได้รับการพิจารณา”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“บทความที่ดีพิมพ์ยังดูขาดไป...ควรให้มีคนมาตีพิมพ์ที่กว้างขึ้นต้องคิดว่าควรหาวิธี ดึงคุณนักวิจัยในศาสตร์อื่นๆ นำผลงานมาตีพิมพ์เช่น วิศวกรรม แพทย์ ซึ่งงานวิจัยของเขาก็ตอบโจทย์ วิจัยเชิงพื้นที่ได้เช่นกัน”

นักวิจัย10

“เรายังมีงานวิจัยเชิงพื้นที่อีกมากที่ไม่ใช่นักวิชาการทำ หรือไม่ใช้คนที่เขียนเก่ง เช่น Nodeพื้นที่ Nodeท้องถิ่น ที่ไม่สามารถเขียนลงวารสารฯ ได้ แต่ก็ยังมีงานที่ดีที่จะช่วยเพิ่มมุมมอง ให้คนที่สนใจมาอ่านได้ ตรงนั้นหากเราจัดฉบับพิเศษสำหรับงานของชาวบ้าน ให้ชุมชนได้ เรียนรู้ แต่ก็ไม่ควรเพิ่มในเล่มเพราะอาจทำให้สับสน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“บทความควรเอาผลงานจากกลุ่มพัฒนาอื่นๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นนักวิจัย เช่น จากพื้นที่ที่ทำวิจัยกันเองที่มีผลสำเร็จเป็นรูปธรรม แม้อาจจะไม่เป็นผลงานวิจัยที่เป็นไปตาม มาตรฐานทางวิชาการแต่มีคุณค่ามีประโยชน์ชัดเจน ก็น่าจะเอามาเผยแพร่จะได้ประโยชน์มากขึ้น”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

จากข้อเสนอข้างต้นผู้ให้ข้อมูลทุกคนเห็นตรงกันว่าควรเปิดพื้นที่ในวารสารฯ ให้กลุ่มนักพัฒนาที่มีใช้กลุ่มนักวิชาการได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมเชิงพื้นที่เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ไปในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของคอลัมน์ที่ต้องการให้มีเพิ่มเติม ซึ่งล้วนเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งสิ้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาในประเด็นเรื่องของการนำไปใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงมีทัศนคติต่อวารสารฯ ว่ามีใช้พื้นที่เชิงวิชาการเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่การเผยแพร่ประสบการณ์และความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสำคัญ

นอกจากประเด็นการคัดเลือกผู้มีโอกาสนำเสนอบทความแล้ว ในส่วนของบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ควรขยายความสนใจมิใช่เพียงผลการศึกษา แต่ควรเน้นไปสู่งานวิจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นใหม่ กระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามมากกว่าที่จะเป็นการหาคำตอบ ทำทนายวิธีคิดเดิมๆ หรือแนวความคิดเดิมๆ เน้นความลึกของประเด็นที่ศึกษา

“ควรหางานวิจัยที่มีความรอบด้าน เพราะงานวิจัยที่อยู่ในเล่มยังมองไม่รอบด้านนัก ส่วนใหญ่มุ่งประเด็นที่ตนเองสนใจศึกษามากกว่า แต่งานวิจัยพื้นที่มีปัญหาเข้ามามาก เช่น ระหว่างงานวิจัยอาจมีการเปลี่ยนผู้นำชุมชน นักวิจัยแก้ไขปัญหายังไง **ต้องให้นักวิจัยมองและนำเสนอให้รอบด้าน**”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“เสนอประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น **ควรให้นักวิจัยเสนอประเด็นทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ** เพราะมันก็เป็นสภาพจริงในพื้นที่ **จะเป็นตัวอย่างกับนักวิจัยรุ่นหลัง สะท้อนภาพจริงในชุมชน** ให้ความรู้ความเข้าใจของชุมชนในหลายระดับ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

นอกจากรับบทความวิจัยเชิงพื้นที่ที่นักวิจัยส่งผ่านมาตามช่องทางปกติแล้ว กองบรรณาธิการควรทำงานเชิงรุกมากขึ้นโดยอาจมีการสำรวจหัวข้อวิจัยที่น่าสนใจในเวทีวิชาการต่างๆ เพื่อค้นหาบทความที่น่าสนใจและสามารถพัฒนามาเสนอเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ได้

“สมมุติว่ามีงานประชุมวิชาการ และมีงานวิจัยที่เด่นๆอยู่ก็อยากให้ทีมงานมาลองดู ในพื้นที่ก่อนได้ลงจริง เพื่อผลักดันให้เกิดความมั่นใจจะได้เขียนบทความได้เร็วขึ้น”

นักวิจัย7

3) คุณลักษณะของบทความวิจัยที่ต้องการ

● เนื้อหาที่น่าสนใจในบทความ

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า วารสารฯ มีความโดดเด่นกว่าวารสารวิชาการอื่นๆ เพราะไม่จำกัดตัวอยู่เพียงมิติเชิงวิชาการแต่มุ่งขยายขอบเขตไปสู่งานวิจัยที่เป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่น

“วารสารฯ ไม่ได้ต้องการระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นเลิศ แต่ที่ต้องการคือผลที่ชัดเจน และนำไปใช้ได้จริง นี่เป็นข้อแตกต่างของวารสารฯ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

“บทความที่ดีพิมพ์ควรสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน...ข่าวในเชิงพื้นที่รอบจากที่อื่นก็ช้าและไม่น่าเชื่อถือ ถ้าวารสารฯ Update ออกมาปีหนึ่งๆ เราได้อ่านสถานการณ์ต่างๆที่เป็นชีวิตคน”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย7

บทความในวารสารฯ ในปีต่อไปควรเน้นบทความวิจัยที่ไม่จำกัดเฉพาะเป็นกรณีศึกษา ควรเป็นบทความวิจัยที่ขยายผลทั้งในมิติเชิงกว้างและลึก กล่าวคือ เชิงกว้างอาจเป็นบทความวิจัยที่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ในบริบทที่ต่างออกไปเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในวงกว้าง หรือเป็นการศึกษาในเชิงลึกที่นำผลงานวิจัยมาพัฒนาต่อ ยอดความสำเร็จ

“บทความในปีแรกๆ อาจเป็นกรณีศึกษาออกมาก่อนก็ได้ แต่ในปีต่อๆ ไปอาจเริ่มต้องศึกษาในมุมมองแบบ *comparative analysis* ควรเปิดประเด็นอื่นๆ หรือเราแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านแล้ว เช่น ช่วยชาวบ้านผลิตข้าวได้ผลดีแล้ว เฟสต่อไปก็ควรไปขยายผลศึกษาเพื่อเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์อย่างไรต่อ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

“บทความที่น่าเสนอในเชิงนโยบาย ไม่ใช่ในเชิงFact ...ข้อมูลทำมาระยะหนึ่งแล้วน่าจะมีการนำข้อมูลมาค้นเป็นเชิงนโยบายมากขึ้น”

นักวิจัย7

● ภาษาในบทความ

ผู้ให้ข้อมูลแสดงต้องการตรงกันในเรื่องด้านภาษา ว่าควรเป็นภาษาที่อ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย

“วารสารฯ จะมีประโยชน์เมื่อชาวบ้านได้นำไปอ่าน ซึ่งวารสารฯ ต่างจากวารสารฉบับอื่นที่ทำเพื่อให้นักวิชาการอ่าน ดังนั้นรูปแบบของการเขียนการนำเสนอในบทความต้องเน้นในส่วนที่ชาวบ้านอ่านและรู้ว่าจะเอาอะไรไปใช้ได้บ้างไปต้องให้ความสำคัญตรงนั้น”

นักวิจัย10

“ตอนนี้ Trend ของงานวิทยาสตรนักวิจัยต้องมาเรียนการเขียนใหม่เพื่อให้คนอ่านเข้าใจ การเขียนให้คนอื่นอ่านไม่เข้าใจถือว่าไม่มีความรู้เลย ... การเขียนบทความต้องบอกว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใครต้องเขียนให้เขาอ่านรู้เรื่อง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

● รูปแบบการเขียนบทความวิจัย

การเขียนไม่ควรเน้นความซับซ้อนในกระบวนการวิจัย ข้อปฏิบัติที่เป็นธรรมเนียมการเขียนบทความวิจัย ถูกผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งตั้งคำถามถึงความเหมาะสมกับผู้อ่านที่มุ่งเน้นถึงการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า

“ ..ผลการศึกษาเองไม่ควรนำเสนอให้ยุ่งยากสลับซับซ้อนอ่านไม่เข้าใจ ต้องใช้ภาษา
ง่ายๆ อ่านแล้วเข้าใจได้เลย...ให้ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องพลิกแพลง
อะไรมาก ”

นักวิจัย10

“ความง่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านเลือกอ่าน คือ การอ่านที่ไม่ต้อง
มาดูค่า β , data , cos , sin , tan ต้องเขียนแบบชาวบ้านอ่านรู้เรื่อง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

“สำหรับชาวบ้านแม้เป็นระดับผู้นำมาเจอตัวหนังสือเยอะเขาอาจไม่เข้าใจ...แต่
ส่วนสำคัญคือ ผลการศึกษาที่ควรถูกนำเสนอให้อ่านแล้วเข้าใจได้โดยง่าย ...เราควร
นำเสนอในรูปแบบที่ง่ายและมีความน่าสนใจ...จุดที่ควรดึงออกมาคือ ผลการศึกษา
ที่นำไปใช้ได้จริง”

นักวิจัย10

“ลักษณะบทความในวารสารฯ ก็ยังเป็นวิชาการอยู่มาก...ถ้าตัวบทความชาวบ้าน
มาอ่านจริงๆ จะเอาไปใช้ประโยชน์ได้ไหม...ถ้าจะให้ชุมชนอ่านต้องย่อให้อ่านง่าย
กว่านี้...น้อยคนที่คิดว่าอ่านแล้วจะดึงประเด็นขึ้นมาได้ เพราะเราไม่ได้เล่าแบบเรื่องเล่าให้
เหมือนอ่านสื่อบันเทิง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

“เรื่องคุณภาพงานควรดึงความโดดเด่นของพื้นที่ออกมาให้ได้มากกว่านี้
บางเรื่องแสดงผลแค่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไม่เห็นภาพของการเชื่อว่าสิ่งที่เราทำมันไปช่วย
พื้นที่ยังไง บางบทความไม่มีตรงนี้”

นักวิจัย2

“วารสารฯ ยังไม่หนีความเป็นวิชาการ แต่ถ้าจะให้ประโยชน์กับชาวบ้านน่าจะเป็นแบบเรื่องเล่าจะดีกว่า เล่าให้เห็นขั้นตอนเป็นกระบวนการ เห็นความรู้สึกมากกว่าจะมาเขียนในแบบวิชาการ”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย10

คุณลักษณะของบทความวิจัยในวารสารฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่ปิดกั้นการเปิดรับข้อมูลจากวารสาร ดังนั้นนอกจากการเขียนที่อ่านง่ายแล้วผู้เขียนควรเน้นที่ผลการวิจัย โดยการร้อยเรียงอาจต้องไม่ยึดตามธรรมเนียมของการเขียนบทความวิจัยโดยทั่วไป

“การเขียนในวารสารฯ ยึดรูปแบบเขียนบอก วิธีการวิจัย พื้นที่ ประชากร การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การเก็บข้อมูลก็จะเขียนเหมือนกัน คนอ่านก็ไม่รู้ว่าคนอ่านจะรู้ไปทำไม...อยากให้เขียนในรูปแบบบทความวิชาการ แทนที่เป็นการรายงานผลงานการวิจัย...ควรขมวดสรุปให้ได้เนื้อหาที่น่าสนใจ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ5

ในทางตรงข้ามผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งกลับเห็นว่า การใช้ภาษาที่ไม่เป็นวิชาการอาจเป็นดาบสองคม กล่าวคือ ภาษาเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สะท้อนความเข้มข้นและน่าเชื่อถือของบทความเชิงวิชาการ แต่หากมองในมุมการพัฒนา ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจนั้นหมายถึงโอกาสที่ความรู้ในวารสารฯ จะสามารถเข้าไปมีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาในชุมชนได้

“การนำมาย่อให้วารสารฯ อ่านง่าย อาจผิดเงื่อนไขของวารสารฯในแง่วิชาการ นอกจากว่าเราทำฉบับพิเศษเพื่อแจกจ่ายไปในชุมชน อาจใช้ชื่อเดียวกันแต่มีการเขียนคนละแบบ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ7

ส่วนหนึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เสนอความเห็นแย้งในประเด็นการใช้ภาษาที่ง่าย ๆ ว่าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของวารสารฯ แต่อย่างใด

“พวกเรายังติดกันอยู่ว่าถ้าใช้ภาษาชาวบ้านแล้วเป็นงานที่ไม่มีคุณภาพ แต่โลกในเวลานี้หาเราพูดให้คนเข้าใจได้มากในภาษาที่ธรรมดาที่สุดเขายังนับถือคนเขียน ... งานก็ได้รับการเผยแพร่มากขึ้น ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ6

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า มีความขัดแย้งของคำให้สัมภาษณ์ ส่วนหนึ่งต้องการให้รักษาระดับความเป็นวิชาการ อีกส่วนกลับเห็นว่าควรลดระดับความเข้มข้นเชิงวิชาการไปสู่มิติการถ่ายทอดเพื่อผลักดันให้เกิดนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในมุมมองที่ต่างกันเช่นนี้อาจต้องย้อนกลับไปจุดเริ่มต้นของวารสารฯ ว่ามุ่งเน้นที่เป้าหมายใดเป็นสำคัญ

- **รูปภาพในวารสารฯ**

“ขอให้เพิ่มในส่วนของรูปภาพ เพราะภาพสามารถช่วยสื่อได้ ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านด้วย”

อาจารย์ฤชุตา เนตรจิต

- **ความถี่ในการออกวารสารฯ**

“ถ้าวารสารฯ ออกได้บ่อยขึ้น จะช่วยให้นักวิจัยไม่ต้องรอการตีพิมพ์นาน อาจจะสามารถลดฉบับหากเป็นไปได้”

นักวิจัย7

“ความถี่น่าจะเดือนละครั้ง”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

“ควรความถี่เพิ่มให้มากขึ้น หรือเพิ่มความหนาของวารสารฯ เพราะคนในพื้นที่ก็น่าจะรออ่านอยู่นะ”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

ในส่วนรายละเอียดอื่นๆ ของวารสาร เช่น กระดาษที่ใช้ในวารสารฯ มีผู้เสนอว่าต้องการให้ใช้กระดาษที่ถนอมสายตา ประเด็นการออกแบบควรมีสีสันที่สามารถสร้างความสนใจได้ สำหรับรูปเล่มนั้นมิต้องการให้ใช้ขนาด A4 เท่าเดิมเพราะอ่านง่าย และมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนต้องการให้ปรับขนาดเป็นขนาดพ็อกเก็ตบุ๊กเพื่อความสะดวกในการพกพา

“อยากให้ใช้กระดาษที่ถนอมสายตา อ่านแล้วสบายตา”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

“การออกแบบหน้าปกควรมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นท้องถิ่นแบบทันสมัย ไม่เชย ต้องคำนึงถึงการออกแบบด้วย”

ผู้ทรงคุณวุฒิ1

5) การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการ

การลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการนั้น ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันถึงประโยชน์ แต่เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่ให้ผู้วิจัยได้รับรู้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความสับสนระหว่างบทบาทของกองบรรณาธิการกับคณะผู้ประเมินโครงงานวิจัยจาก สกว.

6) การเผยแพร่วารสารฯ

การเผยแพร่วารสารฯ ในท้องถิ่นยังไม่แพร่หลายเพราะส่วนใหญ่จัดส่งให้สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา อีกทั้งช่องทางในการเผยแพร่วารสารฯ อยู่ในวงจำกัดไม่กว้างขวางสู่ท้องถิ่นเท่าที่ควร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงเห็นว่า ควรเผยแพร่วารสารฯ ให้กว้างขวางโดยจัดส่งไปยัง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น (อบท.) หรือ โรงเรียน เพราะงานวิจัยเชิงพื้นที่เกือบทั้งหมดมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายของวารสารฯ ที่ควรขยายความสนใจไปยังกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในท้องถิ่นด้วย

ผู้ให้ข้อมูลที่เคยตีพิมพ์ผลงานในวารสารฯ ล้วนต้องการให้เพิ่มจำนวนวารสารฯ ที่มอบให้เพื่อนำไปส่งมอบต่อให้กับชุมชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยอย่างทั่วถึง สำหรับบุคคลทั่วไปผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าควรจัดทำระบบการบอกรับสมาชิก

“จุดอ่อนวารสารฯ คือ ไม่ยอมบอกรับสมาชิก ควรจะมีระบบบอกรับสมาชิกเพื่อขยายแนวคิดตรงนี้”

นักวิจัย1

“อยากให้จัดส่งไปตามคณะฯ แต่ละคณะ หลายเล่มหน่อยให้ทั่วถึง”

อาจารย์ฤชุตา เนตรจิต

“ถ้าวารสารฯ ส่งตรงไปที่ชุมชนด้วยก็จะเอื้อต่อการเข้าถึงได้ง่าย หรือสถาบันวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะดี”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย5

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการผลักดันวารสารฯ ให้ไปสู่การเป็นวารสารฯ อิเล็กทรอนิกส์สาธารณะที่เปิดกว้างทั้งในส่วนของผู้ที่สนใจนำเสนอบทความ ผู้ที่จะเข้ามาอ่าน และผู้ที่จะเข้ามาประเมินแสดงความคิดเห็นต่อบทความ เช่นเดียวกับวารสารฯ วิชาการในต่างประเทศ

“เราอยากเห็นมันถูกแปลงเป็น E-journal แบบที่อาจารย์หมอวิจารณ์ท่านได้เสนอ Public Liberry ที่ตัวอย่างที่อเมริกามีสาย Medici ที่มี Public Liberry คือ เป็นวารสารฯ ที่ใครจะส่งก็ได้ ใครจะประเมินก็ได้ เปิดโอกาสให้คนที่สนใจมาย่อย Paper ให้คนทั่วไปอ่านรู้เรื่อง ก็อยากให้ระบบนี้เกิดกับวารสารฯ ของเรา ”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

7) การอบรมการเขียนบทความวิจัย

การอบรมนั้นควรมุ่งอบรมให้เกิดนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่กลุ่มใหม่ๆ เนื้อหาในการอบรมควรยกระดับไปสู่การเป็นกลไกในการสร้างงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างครบวงจร กล่าวคือ จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเขียนโครงร่างการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ และการเขียนบทความวิจัยสำหรับนำเสนอในวารสารฯ

“อยากให้จัดอบรมการเขียนบทความมากขึ้น โดยเฉพาะนักวิจัยหน้าใหม่ ที่ยังไม่เคยทำวิจัยเชิงพื้นที่ ถ้าเขาได้รู้องค์ประกอบรายละเอียดต่างๆ ของการเขียนบทความจะช่วยสร้างความมั่นใจ น่าจะช่วยให้เขาทำบทความส่งวารสารฯ ได้มากขึ้น”

นักวิจัย7

“งานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นกระบวนการนะ คือ มีต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำถ้าไม่มีการสร้างกระบวนการต้นน้ำ (การเขียนโครงการวิจัยเชิงพื้นที่) มาก่อน งานที่ทำออกมากว่าจะสกัดประเด็นให้สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ได้คงจะเหนื่อยเพราะงานยังไม่เข้ากรอบ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

สำหรับเนื้อหาในการอบรมการเขียนควรปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับทุกสาขาวิชาทั้งสายวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์

“หัวข้อประเด็นการเขียนบทความเหมือนกัน แต่ระเบียบวิธีแบบเชิงพื้นที่ สาย Sic (วิทยาศาสตร์) อย่างเราไม่ถนัด การเขียนบทความเลยยาก”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

จากบทสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้เข้าอบรม ในสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ที่คุ้นเคยกับงานวิจัยเชิงการทดลอง สำหรับผู้เข้าอบรมกลุ่มนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับฐานให้เข้าใจถึงระเบียบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ก่อนจะผลักดันให้เข้าสู่การผลิตงานเชิงพื้นที่ และเขียนบทความวิจัยในลำดับต่อไป

เนื่องด้วยวารสารฯ ได้รับการออกแบบให้ผู้อ่านสามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งมีรูปแบบการนำเสนออย่างเป็นขั้นตอนชัดเจน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใกล้เคียงกับการดำเนินโครงการงานของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลจึงเสนอแนะว่า กลุ่มเป้าหมายในการอบรมสามารถขยายไปที่ถึงนักเรียนในกลุ่มวิชาโครงการเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนก้าวไปเป็นนักวิจัยเชิงพื้นที่ในอนาคต ซึ่งสามารถดำเนินงานโดยประสานกับกลุ่มครูผู้รับผิดชอบรายวิชา โดยอาจเริ่มต้นจากการจัดอบรมครูกลุ่มดังกล่าวให้รู้จักวารสารฯ ก่อน ซึ่งจะก่อประโยชน์ในวงกว้างต่อท้องถิ่นได้

“นักเรียนมัธยมที่ทำโครงการเราน่าจะเข้าไปได้ ในปัจจุบันวิชาโครงการของมัธยมก็น่าสนใจ หากเราผลักดันให้เป็น **ยุวนักวิจัย** เราก็ต้องไปดึงเอากลุ่มครูที่สอนเข้ามาก่อน...ภาษาในวารสารฯ ก็ไม่เป็นปัญหาเด็กก็อ่านเข้าใจได้ ”

นักวิจัย11

กล่าวโดยสรุป คือ การอบรมควรขยายกลุ่มเป้าหมาย และควรขยายเนื้อหาครอบคลุมทั้งโครงการวิจัย ด้วยเป้าหมายที่มีใช่เพียงอบรมให้เกิดการเขียนบทความวิจัยที่มีคุณภาพ แต่เป็นกระบวนการอบรมที่มุ่งสร้างนักวิจัยเชิงพื้นที่ให้เกิดขึ้น

8) การประเมินคุณค่าของวารสารฯ

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าวารสารฯ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นวารสารฯ จึงควรออกแบบให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงการพัฒนาได้

“เป็นวารสารฯ ที่ช่วยให้เกิด *Social Impact* คือ ส่งเสริมงานที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านกับชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับงานวิจัย ต่างจากวารสารอื่นที่เน้นเรื่องของความเป็นศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ แต่วารสารฯ **เน้นงานวิจัยที่ผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงสังคม...เป็นงานที่ตอบโจทย์ของชุมชน**”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย4

“คุณค่าของวารสารฯ อยู่ที่การนำไปใช้ประโยชน์”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม5

กลุ่มผู้อ่านทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันว่า คุณค่าของวารสารฯ นั้นมิได้จำกัดอยู่แต่ในเชิงวิชาการ หากแต่อยู่ในมิติการพัฒนา ดังนั้นในการประเมินคุณค่าของวารสารฯ ผู้ให้ข้อมูลจึงได้เสนอแนะว่า ควรมองไปที่ผลกระทบเชิงสังคมในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำความรู้ในวารสารฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์เป็น เกณฑ์ชี้วัดสำคัญ

“ต้องประเมินว่าบทความนี้คนนำไปใช้ประโยชน์มาก เน้นอ้างอิงในเชิงการใช้งาน ไม่ใช่อ้างอิงเชิงวิชาการ”

นักวิจัย7

“คุณค่าเรื่องประโยชน์ที่สามารถเอาไปใช้ประโยชน์ได้จริง ส่วนคุณค่าทางวิชาการที่ได้รับรองเป็นวารสารฯ ในระบบระดับชาติถือว่าเป็นคุณค่าทางวิชาการที่เจ้าของบทความนำไปใช้ประโยชน์ได้”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม4

“การประเมินต้องดูการนำไปใช้ประโยชน์ เพราะมันเกี่ยวข้องกับชุมชน วารสารวิชาการอื่นที่มีค่า Impact Factor สูงๆ แต่เราไม่รู้ว่าจะนำไปประยุกต์ใช้จริงหรือไม่ แต่สิ่งที่อยู่ในวารสารฯ นำไปปฏิบัติได้จริงแล้ว”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

“การประเมินควรดูที่ปลายทาง คือ ดูว่ามีคนนำองค์ความรู้ที่เกิดจากวารสารของเรา ไปเผยแพร่เท่าไร...ทำให้คนไม่รู้ได้รู้ไปเท่าไร”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

จากบทสัมภาษณ์จะเห็นถึงความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของวารสารฯ ที่ขยายเกินไปกว่ามิติเชิงวิชาการ และไปไกลเกินกว่าการเป็นเพียงแหล่งในการเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนา แต่ผู้ให้ข้อมูลคาดหวังไปถึงบทบาทวารสารฯ ในฐานะ **สื่อในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่การพัฒนา** อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น จากผลศึกษาแสดงให้เห็นว่า ขณะนี้วารสารฯ ทำหน้าที่ได้ถึงในระดับเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ที่รอการเผยแพร่ไปสู่ชุมชน แต่ความรู้ในวารสารฯ นั้นยังไม่ถูกเผยแพร่ไปในท้องถิ่น

เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลได้เท่าที่ควร ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการผลักดันความรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นต่อไป และเมื่อแก่นคุณค่าของวารสารฯ เป็นเรื่องของการนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ดังนั้นกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการเขียน เนื้อหา และการประเมินควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเสนอตอบต่อประเด็นดังกล่าว ซึ่งการประเมินคุณค่าของวารสารฯ ในมิติผลกระทบต่อสังคมนั้นเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งการประเมินคุณค่าวารสารฯ ตามเกณฑ์ข้างต้นนี้ ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าอาจจัดตั้งคณะผู้ประเมินหรือรวบรวมผ่านผู้วิจัยเจ้าของบทความแทนที่กองบรรณาธิการจะดำเนินการเอง

“การประเมินควรดูจากการเอาไปใช้ประโยชน์ ในเชิงวิชาการดูจากการอ้างอิง แต่ของเราดูว่าชุมชนเอาไปใช้อย่างไร ซึ่งวัดยากหลักฐานอยู่ตรงไหน ต้องเขาไปถึงคนใช้วารสารฯ ต้องลงไปหาพื้นที่ที่ทำอยู่แล้วหรืออาจถามผ่านนักวิจัย ซึ่งอาจเกินหน้าที่ของกอง บก. อาจต้องตั้งทีมพิเศษมาหาข้อมูลตรงนี้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“การประเมินวารสารฯ ควรมองการถูกนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริง ๆ มากน้อยแค่ไหนในทุกระดับ ควรมีเกณฑ์ประเมินเรื่องการถูกนำไปใช้ประโยชน์ มองว่าวารสารฯ ตอบโจทย์กับการพัฒนาเชิงพื้นที่แค่ไหน...แต่ก็จะตามยากว่าถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร...อาจให้เจ้าของผลงานเก็บข้อมูลว่าโครงการพัฒนาอะไรในพื้นที่เกิดจากผลการวิจัยที่ทำไปบ้าง...”

นักวิจัย10

9. การถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงทัศนะตรงกันถึงแนวทางการเผยแพร่ความรู้จากวารสารฯ สู่ท้องถิ่นโดยตรงเป็นเรื่องที่ยากในการดำเนินงาน ด้วยปัจจัยต่างๆ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการสื่อสารแบบสองจังหวะ กล่าวคือ ต้องอาศัยสื่ออื่นทั้งสื่อบุคคลและสื่อท้องถิ่นเป็นตัวเชื่อมโยงเนื้อหาในวารสารฯ กับท้องถิ่น

“ต้องอาศัยนักวิจัยเข้าไปสื่อสารเชื่อมโยง ชาวบ้านที่รวมตัวกันและเห็นว่าต้องอาศัยเครื่องมือเข้าไปช่วยตัวเอง ถ้าชาวบ้านทั่วไปคงยาก”

นักวิจัย7

ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า วารสารฯ ยังไม่สามารถเป็นสื่อที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นได้โดยตรง จำเป็นต้องอาศัยสื่ออื่นมาช่วยในการเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติในท้องถิ่นได้ โดยผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะวิธีการเผยแพร่ให้มีขั้นตอนดังนี้

- (1) ถอดความรู้จากบทความวิจัย ให้เป็นชุดความรู้ที่สามารถอ่านแล้วนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ต้องให้ชาวบ้านสังเคราะห์เองจากบทความวิจัยในวารสารฯ

“ต้องมีนักวิชาการย่อยนะ ชาวบ้านคิดว่าศักยภาพในการถอดความรู้ออกมาขังน้อยอยู่ ต้องอาศัยนักวิชาการในพื้นที่ไปถอดแล้วไปใช้งานมากกว่า...ต้องมีนักวิชาการคอยชี้แนะ”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย6

- (2) นำชุดความรู้สื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

▪ สื่อบุคคล เช่น ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการในท้องถิ่น

“วารสารฯ อาจผ่านไปทาง อบต. หรือ กสน. หรือแนะนำผู้นำที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ผู้นำชุมชนในกลุ่มต่างๆ ว่ามีเรื่องราวเหล่านี้อยู่ เพื่อให้เขาเอาไปใช้ประโยชน์ได้”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย3

“ถ้าเป็นชาวบ้านก็ยากนะ เพราะการอ่านต้องมีการสรุป ดีความ บางเรื่องก็อ่านง่าย บางเรื่องก็อ่านยาก **ควรจะมีคนที่เข้าไปชี้แนะก่อน** เช่น Node ของ สกว. แต่ละพื้นที่อาจเป็นคนที่คัดเลือกที่เหมาะสมแต่ละชุมชนไปให้ดีกว่านำไปให้ชาวบ้านโดยตรง”

ผู้อ่าน-ผู้อบรม2

“หากต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เราอาจต้องสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับคนที่ชาวบ้านยอมรับ ให้เขากลับไปทำหน้าที่ Change Agent นำความรู้เข้าไปชี้แนะในชุมชนที่เป็นเครือข่ายของชุมชนเอง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

▪ สื่อท้องถิ่น

สื่อท้องถิ่นที่ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะ เช่น เสียงตามสาย วิทยุชุมชน แผ่นพับ การประชุมต่างๆ ของชุมชน

“ต้องสกัดบทความต่างๆ มาเป็นคำพูดระดับชาวบ้าน และนำไปเผยแพร่ในหลายช่องทางเช่นแผ่น พับ เสียงตามสาย หรือในที่ประชุมของชุมชน ไปสเตอร์ติดในที่ชุมชน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย9

“ต้องทำเครื่องมือ คือ สื่อที่ช่วยให้ชาวบ้านเข้าใจมากกว่านี้ อาจอยู่ในรูปของวิทยุชุมชน หรือใบปลิว หรือกิจกรรมที่เข้าไปชุมชนต่างๆ เพื่อเข้าไปขยายผลในวงกว้าง... เราต้องต่อยอดความรู้เดิมให้ง่ายขึ้น”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย7

“หากเราเจาะเข้าไปหาชาวบ้านที่มีกลุ่มมีเวทีของเขาอยู่แล้วคิดว่า น่าจะดี...ถ้าผู้นำชุมชนได้รับวารสาร และได้เข้าไปพูดคุยเวลาประชุมช่องทางนี้ จะเป็นประโยชน์ ... ชุมชนมีปัญหามากหลายด้านเขาก็จะได้เห็นหลายๆตัวอย่างจากตรงนี้ได้”

นักวิจัย11

“ต้องยอมรับว่าสังคมของเราไม่ใช่สังคมการอ่าน เราเป็นสังคมบอกเล่า เราน่าจะมีอีกสักช่องทางที่ย่อยความรู้จากวารสารและส่งไปยังวิทยุท้องถิ่นต่างๆ ไปกระจายเล่าเรื่อง หรือเป็นเสียงตามสายในหมู่บ้าน คงไม่ใช่เอาวารสารไปแจกชาวบ้าน”

ผู้ทรงคุณวุฒิ2

▪ จัดกิจกรรมเผยแพร่ในท้องถิ่น

“อยากให้มีการ Road Show ลงไปในระดับชุมชนมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่ในเชิงวิชาการมาก เน้นเอานักวิจัยที่มีผลงานดีพิมพ์ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนในท้องที่ เชิญ อบต.(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) อบต. (องค์กรบริหารส่วนตำบล) ปลัด อบต. นายก อบต ครูในโรงเรียน มาบ้าง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ก็มีผู้กำลังศึกษาที่จะต้องทำวิจัย ซึ่งกิจกรรมนี้อาจจะช่วยส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยเชิงพื้นที่มากขึ้น...โดยกิจกรรมอาจเริ่มในจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีนักวิจัยที่มีผลงานเชื่อมโยงกับท้องถิ่นชัดเจนก่อน”

นักวิจัย3

“ต้องเสริมด้วยกิจกรรม หรือประชาสัมพันธ์ วารสารมีอำนาจในวงการวิชาการ แต่มีผลกระทบในชุมชนน้อย ต้องมีการเสริมด้วย เวที หรือโครงการอื่นๆ”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย1

“เอาไปวางในห้องสมุดอาจจะไม่เข้าใจทั้งหมด อาจจะต้องมีเวทีประชาคม
เอาเนื้อหาวารสารฯ ไปพูดคุย”

ผู้อ่านจากหน่วยงานวิจัย2

“ทำเวทีในประเด็นที่เป็นโจทย์เฉพาะของชุมชน รวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นด้านเกษตรอินทรีย์ การจัดการขยะ อาจรวบและทำเป็น
เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักวิจัยที่ทำวิจัยเชิงพื้นที่ในประเด็นเดียวกัน เป็นการ
จัดการความรู้ จะได้สังเคราะห์ความรู้ที่ได้ทำกัน”

ผู้อ่านในหน่วยงานวิจัย8

■ สื่ออินเทอร์เน็ต

ควรนำลิงค์ของวารสารฯ ไปฝากไว้ในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ท้องถิ่น หรือเว็บไซต์ที่เป็นที่นิยมเพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวาง

“เราต้องประชาสัมพันธ์ให้รับรู้ช่องทางว่าอ่านได้ที่ไหน โดยเฉพาะ
ช่องทางทางอินเทอร์เน็ต ต้องเผยแพร่ผ่านนักวิจัยที่ลงพื้นที่ หรือเอาลิงค์ไปฝาก
ไว้ในเว็บที่เป็นที่รู้จัก เช่น เว็บดังๆ Facebook หรือ เชื่อมต่อกับเว็บ อบต. ทัว
ประเทศ หรือในด้านการศึกษาอาจไปลิงค์กับเว็บโรงเรียน ...ขั้นตอนคือ ให้รู้ว่ามี
และทำให้เขาเข้าถึง”

ผู้ทรงคุณวุฒิ3

การยกระดับเนื้อหาให้สร้างสรรค์ประโยชน์ในระดับหน่วยงาน

จากการศึกษาตั้งข้อสังเกตว่าวารสารฯ มีคุณค่าในฐานะเครื่องมือรองรับนโยบาย
วิจัยของสถาบันการศึกษา แต่ไม่ปรากฏชัดเจนว่า เนื้อหาในวารสารฯ ถูกผู้บริหารนำไป
ประยุกต์ใช้ในการบริหารงานแต่อย่างไร

“ให้อ่านและมีการจัดประชุมวิชาการนักวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ มา
แลกเปลี่ยนให้ผู้บริหารฟังจะดีกว่า”

นักวิจัย1

“ ควรเอาบทความในวารสารฯ มาจัดเป็น Symposium ในระดับภูมิภาค
ได้ในแต่ละช่วงเวลา จะช่วยสร้างความตื่นตัวให้ผู้บริหารสนใจได้ และเชื่อมโยงไป
ยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ”

นักวิจัย9

วารสารฯ มีเนื้อหาเพียงพอที่จะสกัดองค์ความรู้ออกมาเป็นหมวดหมู่เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้บริหาร และหากต้องการผลักดันในระดับสูงขึ้นควรจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ชุดความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนได้สำหรับผู้บริหาร

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 33 ท่าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อคิดเห็นต่างๆ แล้วนำมาประมวลเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานวารสารฯ ไว้ดังนี้

1) บทสรุปจากการวิจัย

จากการศึกษาพบบทบาทของวารสารฯ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวารสารฯ ที่มีต่อ (1) ปัจเจกบุคคล (2) องค์กร และ (3) ท้องถิ่นในมิติต่างๆ ดังนี้

1.1) บทบาทของวารสารฯ ในมิติต่างๆ

บทบาทในระดับบุคคล

- (1) วารสารฯ มีบทบาทในการสร้างและเพิ่มพูนความเข้าใจในแนวทางการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (2) วารสารฯ เป็นช่องทางสำคัญที่นักวิจัยใช้ติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (3) วารสารฯ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้วิธีการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (4) วารสารฯ เป็นแหล่งค้นคว้าเพื่อพัฒนาโจทย์การวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (5) วารสารฯ เป็นแหล่งตีพิมพ์บทความวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน อีกทั้งช่วยสร้างกำลังใจในการทำงานเพื่อท้องถิ่นต่อไป
- (6) วารสารฯ มีบทบาทเป็นเสมือนสะพานเชื่อมเครือข่ายนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน เป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยสร้างการติดต่อสัมพันธ์ในวงวิชาการ หากได้รับพัฒนาต่ออาจช่วยก่อให้เกิดการรวมตัวกันในหมู่นักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่มากยิ่งขึ้น
- (7) วารสารฯ มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการยกระดับวิทยฐานะของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
- (8) วารสารฯ เป็นหลักฐานสำคัญประกอบการประกันคุณภาพการศึกษา
- (9) วารสารฯ ถูกนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในหลากหลายวิชา
- (10) เนื้อหาในวารสารฯ ส่วนหนึ่งนำไปใช้ในการวางหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น

บทบาทของวารสารฯ ในระดับระดับองค์กรและท้องถิ่น

- (11) วารสารฯ เป็นหนึ่งในเครื่องมือรองรับการขับเคลื่อนนโยบายด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในคณะที่เน้นงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
- (12) วารสารฯ ถูกนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาวารสารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา

- (13) วารสารฯ เป็นแหล่งศึกษาความรู้เพื่อการพัฒนาของท้องถิ่น
- (14) วารสารฯ เป็นแหล่งเก็บรักษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (15) วารสารฯ มีส่วนเสริมสร้างกำลังใจให้กับท้องถิ่นในการพัฒนาร่วมกับนักวิจัย
- (16) วารสารฯ ถูกใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของนักวิจัยและสถาบันวิจัยซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่ร่วมงานวิจัยได้
- (17) วารสารฯ เป็นเครื่องสะท้อนถึงกระบวนการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ

1.2) กิจกรรมอบรมการเขียนบทความวิจัย มีคุณค่า 3 ด้าน คือ

- (1) ด้านความสะดวกในการส่งบทความ
- (2) ด้านความรู้ความเข้าใจในการเขียนและการประเมินบทความวิจัย
- (3) ด้านการขยายกลุ่มนักวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

1.3) ทักษะต่อวารสารฯ

- (1) วารสารฯ มีคุณค่าเชิงความรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น อีกทั้งสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย แต่ยังมีข้อคำถามถึงความชัดเจนในเจตนาของวารสารฯ ที่จะมุ่งตอบสนองมิติด้านวิชาการหรือมิติด้านการพัฒนา
- (2) บทบรรณาธิการสามารถอธิบายภาพรวมของวารสารฯ แต่ละฉบับได้อย่างชัดเจน
- (3) บทความวิจัยที่น่าสนใจนั้น ส่วนหนึ่งเห็นว่าบทความมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สร้างความน่าสนใจให้กับวารสารฯ แต่อีกด้านหนึ่งกลับเห็นแย้งว่าวารสารฯ นำเสนอบทความที่ไม่หลากหลาย เพราะกระจุกตัวอยู่เพียงนักวิชาการบางกลุ่ม เนื้อหาบทความแม้มีบริบทในการศึกษาที่หลากหลายแต่ประเด็นการศึกษายังคงวนเวียนซ้ำไปมา และระเบียบวิธีวิจัยไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละบทความ
- (4) บทปริทัศน์มีคุณสมบัติประโยชน์ต่อคน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้อ่าน และ กลุ่มผู้เขียนบทความ สำหรับกลุ่มผู้อ่านเห็นว่าบทปริทัศน์ช่วยเติมเต็มบทความให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะช่วยหยิบยกเอาประเด็นที่ผู้เขียนมิได้นำเสนอแต่มีความสำคัญมาให้อ่านได้เห็นและช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของงานวิจัยนั้นๆ ในส่วนนักวิจัยเห็นว่าบทปริทัศน์มีบทบาททั้งในมิติด้านจิตใจ และการพัฒนาบทความ ตลอดจนการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น สำหรับผู้อ่านที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปริทัศน์ด้วยแล้ว บทปริทัศน์ช่วยให้ความรู้โดยอ้อมถึงวิธีการเขียนเชิงวิชาการโดยการศึกษาจากการอ่านบทปริทัศน์อื่นๆ อีกด้วย

- (5) รูปเล่มวารสารฯ มีความเหมาะสม คือ 1) ขนาดตัวอักษรอ่านง่าย 2) ภาษาที่ใช้มีเข้าใจง่าย 3) มีการใช้ภาพประกอบเพื่อสื่อความหมาย 4) รูปเล่มมีขนาดเหมาะสม 5) ความถี่ในการออกวารสารฯ มีความเหมาะสม
- (6) กองบรรณาธิการมีจุดเด่นในการทำหน้าที่ ดังนี้
 - (6.1) **มีการลงพื้นที่วิจัย** ซึ่งสร้างความแตกต่างอย่างมีคุณค่าต่อวารสารฯ ดังนี้ 1. **คุณค่าต่อผู้ปริทัศน์** คือ ช่วยสร้างความเข้าใจในวิธีคิด วิธีการดำเนินงานของนักวิจัย ทำให้การเขียนบทปริทัศน์มีความคมชัดมากขึ้น 2. **คุณค่าต่อนักวิจัย** การลงพื้นที่ช่วยพัฒนางานวิจัยและเป็นกิจกรรมสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างกำลังใจในการทำงานวิจัย
 - (6.2) **การขอคณาจารย์ฉบับเต็มเพื่อประกอบการพิจารณารับบทความตีพิมพ์ในวารสารฯ** ซึ่งทำให้กองบรรณาธิการสามารถให้คำแนะนำในส่วนที่ขาดหายซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในงานวิจัยได้
 - (6.3) **การเผยแพร่วารสารฯ ในท้องถิ่นยังไม่แพร่หลาย** เพราะส่วนใหญ่จะจัดส่งให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสัดส่วนที่มากกว่าหน่วยงานท้องถิ่น ช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลอยู่ในวงจำกัดไม่กว้างขวางไปสู่ท้องถิ่นเท่าที่ควร

2) ข้อเสนอแนะ

ในส่วน of ข้อเสนอแนะนี้ พิจารณาจากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษามาเทียบกับแนวคิดในทางวิชาการนำเสนอแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3. การกำหนดจุดยืนของวารสารฯ : เสนอแนะโดยนำแนวคิดด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์การตลาดของ Philip Kotler (2550) มาใช้เป็นกรอบในการเสนอแนะ (มติการวางแผน)
4. การออกแบบองค์ประกอบต่างๆ ของวารสารฯ (มติการผลิตวารสารฯ)
5. นำความรู้สู่การปฏิบัติ : การยกระดับเนื้อหาของวารสารฯ สู่เครื่องมือการสื่อสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยนำแนวคิดเรื่องการสื่อสารนวัตกรรมของ Everette M. Rogers(1962) มาใช้เป็นกรอบในการเสนอแนะ (มติการเผยแพร่)

2.1) การกำหนดจุดยืนของวารสารฯ

วัตถุประสงค์ในการจัดทำวารสารฯ คือ เพื่อตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้าน หรือชุมชน เผยแพร่แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา นักวิจัย บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และส่งเสริมให้นักวิชาการในหน่วยงานราชการ หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้นำเสนอผลงานทางวิชาการไปสู่สาธารณะ

ในวัตถุประสงค์ที่แบ่งซึ่งเป้าหมายใน 2 ระดับ คือ 1) วารสารฯ เป็นพื้นที่เผยแพร่ผลงานวิจัย 2) วารสารฯ เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งวัตถุประสงค์สองประการนี้มีคุณลักษณะที่ยากต่อการดำเนินงานควบคู่กันในวารสารฯ ฉบับเดียว จากการศึกษาค้นข้อสังเกตที่ตั้งอยู่บนความไม่สอดคล้องระหว่าง มุมมองในการประเมินคุณค่าของวารสารฯ ที่ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอ กับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของวารสารฯ และจุดยืนของวารสารฯ การนำเสนอในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดด้านการตลาดของ Kotler ที่ได้เสนอเครื่องมือ STP ที่ใช้ในการกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการตลาด ซึ่งได้รับความนิยมในการใช้เป็นเครื่องมือทางการบริหารเชิงกลยุทธ์การตลาด เพราะหากมองการมีอยู่ของวารสารฯ ด้วยมุมมองทางการตลาดจะเห็นภาพในการพัฒนาวารสารฯ ได้ชัดเจน โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1.1) การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation)

2.1.2) การเลือกตลาดเป้าหมาย (Market Targeting)

2.1.3) การกำหนดจุดยืน / วางตำแหน่งทางการตลาด (Market Positioning)

2.1.1). การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) คือ การกำหนดและแบ่งกลุ่มผู้ซื้อสินค้า ที่มีความต้องการและความชอบคล้ายกันออกเป็นกลุ่มๆ โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมามองการแบ่งส่วนตลาดของวารสารฯ พบว่า ในตลาดกลุ่มผู้อ่านมีความต้องการวารสารฯ แตกต่างกันไปตามสาขาวิชาที่ตนสนใจ สามารถแบ่งเป็นหลายประเภท โดยอาศัยเกณฑ์การจัดแบ่งที่แตกต่างกัน เช่น วารสารทางการแพทย์ วารสารทางวิศวกรรม วารสารทางสังคมศาสตร์ วารสารแบบศาสตร์บริสุทธิ์ วารสารแบบศาสตร์ประยุกต์ ฯลฯ เมื่อแบ่งส่วนตลาดเช่นนี้แล้วขั้นตอนต่อไป คือ การเลือกตลาดเป้าหมายจากที่ได้จัดแบ่งไว้ จากการวิเคราะห์จะพบว่า วารสารฯ เกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่ยังขาดหาย คือ วารสารฯ สำหรับงานวิจัยเชิงพื้นที่

2.1.2) การเลือกตลาดเป้าหมาย (Market Targeting) คือ การคัดเลือกส่วนตลาดที่จะเข้าไปดำเนินการ ซึ่งสามารถเลือกเข้าเพียงตลาดเดียวหรือหลายตลาด ในส่วนนี้วารสารฯ เลือกที่จะสร้างสนองตอบความต้องการของนักวิชาการในหน่วยงานราชการและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่สนใจงานวิจัยพัฒนาเชิงพื้นที่ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะนั่นหมายถึง การจัดสรรทรัพยากรที่หน่วยงานมีไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักที่ได้กำหนดไว้ จากการศึกษาค้นพบว่ากลุ่มเป้าหมายที่ผู้ให้ข้อมูลนำเสนอแบ่งเป็น 2 กลุ่มชัดเจน คือ (1) กลุ่มนักวิชาการ และ(2)กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มวารสารฯ ควรมุ่งสนใจหากแต่มีมิติในการสนใจต่างกัน กล่าวคือ

- กลุ่มนักวิชาการ : วารสารฯ พึงกำหนดกระบวนการในการส่งเสริมให้เกิดการผลิตงานวิจัยเชิงพื้นที่ และผลักดันให้เกิดการเขียนบทความเพื่อเผยแพร่นวัตกรรมการพัฒนาที่ได้จากงานวิจัยที่สามารถสื่อความหมายถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่นได้เป็นสำคัญ
- กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา : วารสารฯ ควรมุ่งเน้นกระบวนการเผยแพร่นวัตกรรมการพัฒนาผ่านวารสารฯ เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลปรากฏกลุ่มเป้าหมายตามข้อเสนอจำแนกเป็น 2 กลุ่ม แต่ทั้งสองต่างมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มเป้าหมายในแต่ละสายต่างมีมิติในการเกื้อกูลกันให้เกิดการผลักดันความรู้ในวารสารฯ ไปสู่มิติเชิงปฏิบัติให้เกิดผลในวงกว้างขึ้นทั้งสิ้น ดังนั้นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับวารสารฯ จึงควรมีลักษณะเป็นเครือข่าย มองกลุ่มเป้าหมายเป็นชุดๆ ไม่มองแยกขาดจากกันเพราะแต่ละกลุ่มต่างยึดโยงเกี่ยวข้องกัน คือ **นักวิจัยผลิตนวัตกรรมการพัฒนาแล้วนำเสนอผ่านวารสารฯ ไปสู่ท้องถิ่น** วารสารฯ เป็นสื่อผลักดันให้เกิดการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

2.1.3) การกำหนดจุดยืน / วางตำแหน่งทางการตลาดของวารสารฯ (Market Positioning)

คือ การกำหนดและสื่อสารประโยชน์หรือจุดขายของสินค้าไปยังตลาดเป้าหมาย ซึ่งต้องแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่นในตลาด เช่น เมื่อเรานึกถึงรถ BMW เราจะนึกถึงความหรูหราของผู้ร่ำรวย ในขณะที่ Volvo เลือกวางตำแหน่งทางการตลาดที่เน้นความปลอดภัยในการขับขี่ ขึ้นตอนนี้วารสารฯ ต้องกำหนดว่าวารสารฯ สามารถให้ประโยชน์ใดกับผู้อ่าน และสื่อสารให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้จุดยืนนั้นให้ชัดเจน เครื่องมือ STP จัดเป็นชุดเครื่องมือในการบริหารเชิงกลยุทธ์การตลาด ซึ่งมักจะใช้ร่วมหรือบูรณาการกับชุดเครื่องมืออื่นๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเป็นการใช้ชุดเครื่องมือ STP ร่วมกับส่วนผสมการตลาด (Marketing Mix - 4 P's) ภายหลังการแบ่งส่วนตลาด กำหนดตลาดเป้าหมายและกำหนดตำแหน่งทางการตลาดแล้ว คณะทำงานต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาออกแบบประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งการกำหนดให้วารสารฯ สามารถตอบสนองความต้องการตลาดในหลายกลุ่ม (Undifferentiated marketing) เป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ ซึ่งมีข้อดีในมิติการผลิต คือ เกิดการประหยัดด้านต้นทุนการผลิต แต่มีจุดอ่อน คือ ยากในการสร้างสินค้า (วารสารฯ) ให้เป็นที่พอใจของลูกค้า (ผู้อ่าน) ทุกรายในตลาดได้ จึงได้เสนอการออกแบบส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ของวารสารฯ ได้ดังนี้

- **สินค้า (Product) :** วารสารฯ ไม่อาจตอบสนองความต้องการ 2 กลุ่มได้ด้วยวารสารฯ ฉบับเดียวกันดังนั้นวารสารฯ (Product) ที่ผลิตจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องถูกออกแบบให้สอดคล้องกับตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการและรักษาระดับความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อวารสารฯ ไว้ คือ วารสารฯ ยังต้องคงความน่าเชื่อถือทางวิชาการ และในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ซับซ้อนจนผู้อ่านไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยอาจผลิตวารสารฯ ฉบับพิเศษสำหรับเผยแพร่ให้กับท้องถิ่น หรือแยกบทความในส่วนการ

นำไปใช้ประโยชน์ ออกจากส่วนวิชาการให้เด่นชัดหากยังคงใช้วารสารฯ ฉบับเดียวกัน สำหรับ 2 กลุ่มเป้าหมาย

- **ช่องทางการเผยแพร่ (Place) :** กลุ่มเป้าหมายมีช่องทางที่วารสารฯ สามารถเข้าถึงได้แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนการจ่ายแจกวารสารฯ พบว่าให้น้ำหนักไปที่นักวิจัย และสถาบันการศึกษา แต่สำหรับกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนามีจำนวนน้อยกว่ามาก หากต้องการให้วารสารฯ เข้าถึงควรเพิ่มสัดส่วนการจ่ายแจกวารสารฯ ไปยังหน่วยงานท้องถิ่น หรือกลุ่มพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน
- **การส่งเสริมการใช้วารสารฯ (Promotion) :** แม้วารสารฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้วารสารฯ แต่ยังจำกัดอยู่ในการใช้วารสารฯ เป็นพื้นที่เผยแพร่บทความวิชาการโดยการจัดอบรมการเขียนเท่านั้น แต่ยังไม่พบกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้กลุ่มผู้อ่านท้องถิ่นได้เข้าถึงและนำเนื้อหาในวารสารฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งควรเพิ่มเติมกิจกรรมในส่วนนี้ให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของวารสารฯ
- **ต้นทุนในการเข้าถึงวารสารฯ (Price) :** แม้วารสารฯ แจกฟรีแต่พบว่า ผู้อ่านท้องถิ่นอาจมีต้นทุนในการเข้าถึงวารสารฯ สูงเพราะหาอ่านยาก อีกทั้งกลุ่มนักวิจัยเองก็มีข้อเสนอแนะในเรื่องจำนวนวารสารฯ ที่ได้รับว่าน้อยและจัดส่งไม่สม่ำเสมอ ควรมีการจัดทำระบบการบอกรับสมาชิก หรือระบบการจ่ายแจกที่ชัดเจนกว่าปัจจุบัน

ข้อเสนอสำหรับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของวารสารฯ และการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของวารสารฯ 2 ทาง คือ

- 1) **กลยุทธ์มุ่งเฉพาะตลาดส่วนเดียว (Single segment concentration strategy)** คือ ออกแบบเลือกให้วารสารฯ มุ่งตอบสนองกลุ่มเป้าหมายใดกลุ่มเป้าหมายหนึ่งอาจเป็นกลุ่มนักวิชาการ หรือกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น
- 2) **กลยุทธ์ตลาดหลายส่วน (Multi-segment strategy)** คือ ออกแบบให้มีวารสารฯ แยกตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม ดังนี้
 - **แบบที่ 1 :** มีวารสารฯ เชิงพื้นที่ที่มีความเข้มข้นทางวิชาการสำหรับกลุ่มนักวิชาการ และมีฉบับถอดบทเรียนจากบทความวิจัยสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยต้องกำหนดรูปแบบวารสารฯ คุณลักษณะบทความที่น่าเสนอ รูปแบบการนำเสนอ ผู้มีสิทธิในการนำเสนอบทความ และการเผยแพร่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านแต่ละกลุ่ม

- แบบที่ 2 : มีวารสารฯ เพียง 1 ฉบับแต่แยกส่วนคอลัมน์บทความวิจัยกับการถอดบทเรียนจากบทความวิจัยเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

2.2) กำหนดองค์ประกอบวารสารฯ

2.2.1) รูปแบบวารสารฯ

- (1) ชื่อของวารสารฯ ควรสะท้อนเป้าหมายของวารสารฯ ที่ชัดเจน
- (2) วารสารฯ ควรยกระดับเนื้อหาไปสู่ความเป็นนานาชาติ
- (3) วารสารฯ ควรจัดทำฉบับภาษาอังกฤษ
- (4) วารสารฯ ควรขยายประเด็นนำเสนอในเรื่องเชิงพื้นที่ระดับภูมิภาค โดยอาจเป็นเรื่องการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้าน
- (5) วารสารฯ ควรรวบรวมบทความที่มีความใกล้เคียงกันจัดพิมพ์เป็นประเด็นๆ เพื่อตีพิมพ์รวมกันในแต่ละฉบับ
- (6) วารสารฯ ควรปรับปรุงระบบการแจกจ่ายวารสารฯ ให้ทั่วถึงและมีปริมาณที่เหมาะสม
- (7) วารสารฯ ควรเพิ่มเติมคอลัมน์ ดังนี้

คอลัมน์เชิงวิชาการสำหรับนักวิชาการ

- บทความวิจัยที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับงานพัฒนาในพื้นที่ที่น่าสนใจ
- บทความวิชาการที่นำเสนอความรู้เกี่ยวกับการทำงานเชิงพื้นที่
- จดหมายถึงบรรณาธิการ

คอลัมน์เชิงการพัฒนาสำหรับท้องถิ่น

- คอลัมน์ที่นำเสนอการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบการเล่าเรื่อง
- คอลัมน์ถอดความรู้จากบทความวิจัยในวารสารฯ

2.2.2) การเลือกสรรบทความวิจัยควรกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- (1) คัดบทความที่มีความหลากหลายของผู้วิจัย หรือ อาจเป็นบทความที่ไม่ใช่บทความวิจัยแต่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ควรได้รับเลือกให้ตีพิมพ์
- (2) บทความที่นำเสนอแต่ละฉบับควรเป็นประเด็นเดียวกัน โดยกองบรรณาธิการอาจพิจารณาจากบทความที่ส่งเข้ามาก่อนแล้วจึงรวบรวมจัดทำขึ้น หรือประกาศประเด็นที่สนใจออกไปเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายส่งบทความเข้ามาให้พิจารณา
- (3) กองบรรณาธิการควรทำงานเชิงรุกมากขึ้นในการแสวงหาบทความวิจัยที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจากแหล่งวิชาการอื่นๆ มาตีพิมพ์ในวารสารฯ

2.2.3) การคัดเลือกเรื่องเด่นควรมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- (1) ควรเลือกบทความที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
- (2) ควรเลือกบทความที่นำเสนอแนวคิดหรือแนวทางใหม่ๆ ที่อาจนำไปสู่การจุดประเด็นเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในท้องถิ่น

2.2.4) บทความวิจัยในวารสารฯ ควรมีคุณลักษณะดังนี้

- (1) บทความวิจัยควรใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายให้กลุ่มผู้อ่านเข้าใจได้
- (2) บทความวิจัยไม่ควรเน้นรูปแบบการเขียนเชิงวิชาการ โดยอาจปรับมาเขียนในรูปแบบการเล่าเรื่องเพื่อสื่อความหมายให้ง่ายต่อการสังเคราะห์ความรู้สำหรับชาวบ้าน
- (3) บทความวิจัยควรเลือกใช้ภาพที่สื่อความหมายในงานวิจัยได้
- (4) บทความวิจัยควรมีความหลากหลายทั้งในมิติเชิงพื้นที่ มิติประเด็นปัญหา มิติระเบียบวิธีวิจัย และมิติผู้นำเสนอบทความที่ไม่ควรกระจุกตัว
- (5) บทความวิจัยควรมีประเด็นที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
- (6) บทความวิจัยควรนำเสนอให้รอบด้านทั้งด้านผลการวิจัยและการทำงานในพื้นที่
- (7) บทความวิจัยควรนำเสนอแนวคิดเชิงนโยบายและนำเสนอในลักษณะเปรียบเทียบผลการศึกษาที่เด่นชัด
- (8) บทความวิจัยควรนำเสนอผลการวิจัยที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2.5) บทปริทัศน์ ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ควรคัดเลือกผู้ปริทัศน์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ สอดคล้องกับบทความวิจัย
- 2) การเขียนบทปริทัศน์ ควรเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่นอกจากชื่นชมผลงานในแง่มุมต่างๆ แล้ว ควรเสริมเรื่องการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นกัลยาณมิตรประกอบด้วย

2.3) นำความรู้สู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ที่นำเสนอผ่านบทความในวารสารฯ นั้นแม้เป็นความรู้ที่มีความหลากหลาย แต่คุณลักษณะร่วมที่สำคัญประการหนึ่งที่เหมือนกันคือ ความรู้นั้นต่างก็เป็น **นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น** กล่าวคือ นวัตกรรมที่เผยแพร่ นั้นอาจเป็นแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นในด้านต่างๆ จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า วารสารฯ มีบทบาทสำคัญต่อนวัตกรรมการพัฒนาท้องถิ่น 2 ประการ คือ

(1) **ส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรม** หมายถึง ตัวนวัตกรรมที่เกิดจากการค้นคว้าวิจัยเชิงพื้นที่ โดยมีวารสารฯ ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

- เป็นแหล่งศึกษาเพิ่มพูนความเข้าใจในแนวทางการวิจัยเชิงพื้นที่
- เป็นแหล่งข้อมูลในการติดตามความเคลื่อนไหวในวงวิชาการเชิงพื้นที่
- เป็นแหล่งศึกษาการออกแบบการวิจัยเชิงพื้นที่
- เป็นแหล่งศึกษาเพื่อต่อยอดการศึกษางานวิจัยเชิงพื้นที่
- ช่วยเสริมสร้างกำลังสำหรับนักวิจัย
- ช่วยสร้างเครือข่ายนักวิจัยเชิงพื้นที่
- ตอบสนองต่อการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา

(2) **ส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์** หมายถึง การนำผลการศึกษาซึ่งเป็นนวัตกรรมนั้นเผยแพร่ไปสู่ท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาวารสารฯ นั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า นวัตกรรมนั้นจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับชาวบ้านว่าเปิดรับ เข้าใจและจะยอมรับ นวัตกรรมจนนำไปใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ซึ่งเป็นหน้าที่อีกด้านหนึ่งของวารสารฯ ที่ควรขับเคลื่อนไปให้สำเร็จ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นเด่นชัดถึงบทบาทวารสารฯ ในฐานะ **สื่อส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น** แต่สำหรับบทบาท **สื่อส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์** ที่มุ่งหมายให้วารสารฯ ไปก่อให้เกิดกระบวนการซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงปรากฏขึ้นในโครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมได้นั้นยังมีส่วนที่ควรปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าวหลายประการ เมื่อมาพิจารณาถึงขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมการพัฒนาที่นำเสนอผ่านบทความวิจัยในวารสารฯ ตามแนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรมไปสู่สังคมของ Rogers (1962) สามารถสรุปขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมได้ 5 ขั้นตอนเป็นข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

(1) **ขั้นรับรู้ (Awareness)** ในขั้นนี้ชาวบ้านรับรู้ว่ามีนวัตกรรมนั้นมีอยู่ และพยายามหาความรู้ความเข้าใจว่านวัตกรรมนั้นใช้งานหรือทำงานอย่างไร ซึ่งในประเด็นนี้ วารสารฯ สามารถทำหน้าที่ในการสร้างความตระหนักถึงนวัตกรรมว่ามีนวัตกรรมนั้นอยู่ แต่การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ของวารสารฯ ยังไม่ชัดเจน ซึ่งเกิดจากการกำหนดจุดยืนของวารสารฯ รูปแบบการเขียนบทความวิจัยและการออกแบบวารสารฯ โดยภาพรวมตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลที่ให้ไว้

- (2) **ขั้นการจูงใจ (Persuasion)** เป็นขั้นที่ชาวบ้านจะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมนั้น
- (3) **ขั้นการตัดสินใจ (Decision)** เป็นขั้นที่ชาวบ้านได้ตรองว่าจะยอมรับนวัตกรรมหรือไม่
- (4) **ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Implementation)** เป็นขั้นที่ชาวบ้านจะทดลองใช้นวัตกรรมนั้นกับสถานการณ์ในท้องถิ่นของตน
- (5) **ขั้นการยืนยัน (Confirmation)** ในขั้นนี้ชาวบ้านจะแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนหรือยืนยันการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่ได้ทดลองทำไปแล้ว

จากแนวคิดขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมได้ 5 ขั้นตอน จะทำให้มองเห็นว่าวารสารฯ สามารถก่อให้เกิดผลในขั้นการยอมรับและใช้นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ได้ จำกัดอยู่เพียงในระดับขั้นการสร้างการรับรู้เท่านั้น โดยเป็นเพียงแหล่งเผยแพร่ความรู้เพื่อการพัฒนาเท่านั้น ยังไม่อาจเป็นเครื่องมือผลักดันให้เกิดแรงจูงใจ การตัดสินใจและการนำนวัตกรรมไปปฏิบัติได้ แต่วารสารฯ จะมีศักยภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นได้ หากแต่วารสารฯ ต้องมีการถอดความรู้จากบทความวิจัยและดำเนินการเผยแพร่ร่วมกับเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ ไปยังท้องถิ่น ซึ่งในการเผยแพร่ความรู้สู่ท้องถิ่นนั้น วารสารฯ ต้องคำนึงถึง **การสื่อสารซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมที่เผยแพร่ผ่านวารสารฯ** การติดต่อสื่อสารเป็นส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ลำพังอาศัยเพียงวารสารฯ นั้นไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมีข้อเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อเผยแพร่นวัตกรรมสำหรับวารสารฯ ดังนี้

(1) ด้านเนื้อหาในบทความ

เนื่องจากนวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดมาจากการงานวิจัย (Research) หรือการพัฒนา (Development) การสื่อสารเนื้อหาในนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมการพัฒนาเหล่านั้น ดังนั้นการสื่อสารปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมในบทความวิจัย ควรมีรูปแบบการนำเสนอดังต่อไปนี้

- 1) **ควรมุ่งสื่อสารถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากนวัตกรรม (relation advantage)** เพื่อบ่งบอกให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้หรือเชื่อว่านวัตกรรมนั้นมีคุณสมบัติที่ดีกว่าความคิดหรือสิ่งที่มีอยู่เดิม
- 2) **ควรแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่นำเสนอสามารถเข้ากันได้ดีกับสิ่งที่มีอยู่เดิม (compatibility)** ในท้องถิ่นซึ่งการเข้ากันได้ คือ การนำเสนอให้เห็นภาพว่านวัตกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับคุณค่า ประสพการณ์และความต้องการที่มีอยู่แล้วในตัวกลุ่มเป้าหมาย
- 3) **ควรนำเสนอในรูปแบบที่อ่านง่ายไม่มีความซับซ้อน**

4) ควรนำเสนอตัวอย่างให้ผู้อ่านสามารถเห็นถึงผลจากการทดลองปฏิบัติที่ให้ได้จริง

5) ควรนำเสนอให้มองเห็นกระบวนการในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

(2) ด้านช่องทางการเผยแพร่

วารสารฯ ควรเผยแพร่ข่าวสารการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติในท้องถิ่นร่วมกับสื่ออื่นๆ มีขั้นตอน ดังนี้

(2.1) ถอดความรู้จากบทความวิจัย ให้เป็นชุดความรู้ที่สามารถอ่านแล้วนำไปปฏิบัติได้ โดยไม่ต้องให้ชาวบ้านสังเคราะห์เองจากบทความวิจัยในวารสารฯ

(2.2) นำชุดความรู้สื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

- สื่อบุคคล เช่น ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการในท้องถิ่น
- สื่อท้องถิ่น เช่น เสียงตามสาย วิทยุชุมชน แผ่นพับ การประชุมต่างๆ ของชุมชน
- จัดกิจกรรมเผยแพร่ในท้องถิ่น เช่น การจัดเวทีเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน
- สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ การนำลิงค์ของวารสารฯ ไปเชื่อมต่อกับเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

จากการศึกษาโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า วารสารฯ ได้ทำหน้าที่ในฐานะสื่อเพื่องานวิชาการได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะบทบาทของวารสารฯ ที่มีต่อนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งวารสารฯ ได้เข้าไปมีส่วนรองรับการพัฒนาด้านวิชาการเชิงพื้นที่ในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีนัยยะสำคัญในหลายมิติ กระบวนการในการดำเนินงานของวารสารฯ ทั้งการสร้างสรรคบทปริทัศน์ การจัดอบรมในหลายพื้นที่ อีกทั้งการลงพื้นที่ของกองบรรณาธิการได้บ่งชี้ถึงความพยายามในการผลักดันให้เกิดบทความวิจัยที่มีคุณค่าต่อวงวิชาการพัฒนาเชิงพื้นที่ แต่จากข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลจะพบความคาดหวังที่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ต้องการให้วารสารฯ เป็นมากกว่าสื่อที่ใช้เพียงเพื่อเผยแพร่ความรู้เชิงวิชาการ แต่ควรเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาที่มุ่งขยายผลให้เกิดการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไกลวารสารฯ ให้สามารถก้าวไปสู่การพัฒนาตามที่คุณให้ข้อมูลมุ่งหวัง เป็น 2 ส่วนดังนี้

1) การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

เนื่องด้วยวงวิชาการส่วนใหญ่ยังมีความคุ้นเคยกับงานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ความเป็นศาสตร์ที่สนใจความเข้มงวดในวิธีวิทยามากกว่าที่จะหันมาสนใจการนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสภาพแวดล้อมจริง แต่ด้วยแนวทางการพัฒนาประเทศและนโยบายของสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นการบริการวิชาการที่เชื่อมร้อยสถาบันการศึกษาให้เข้ากับการพัฒนาท้องถิ่นได้ขับเคลื่อนให้นักวิชาการหันมาสนใจ

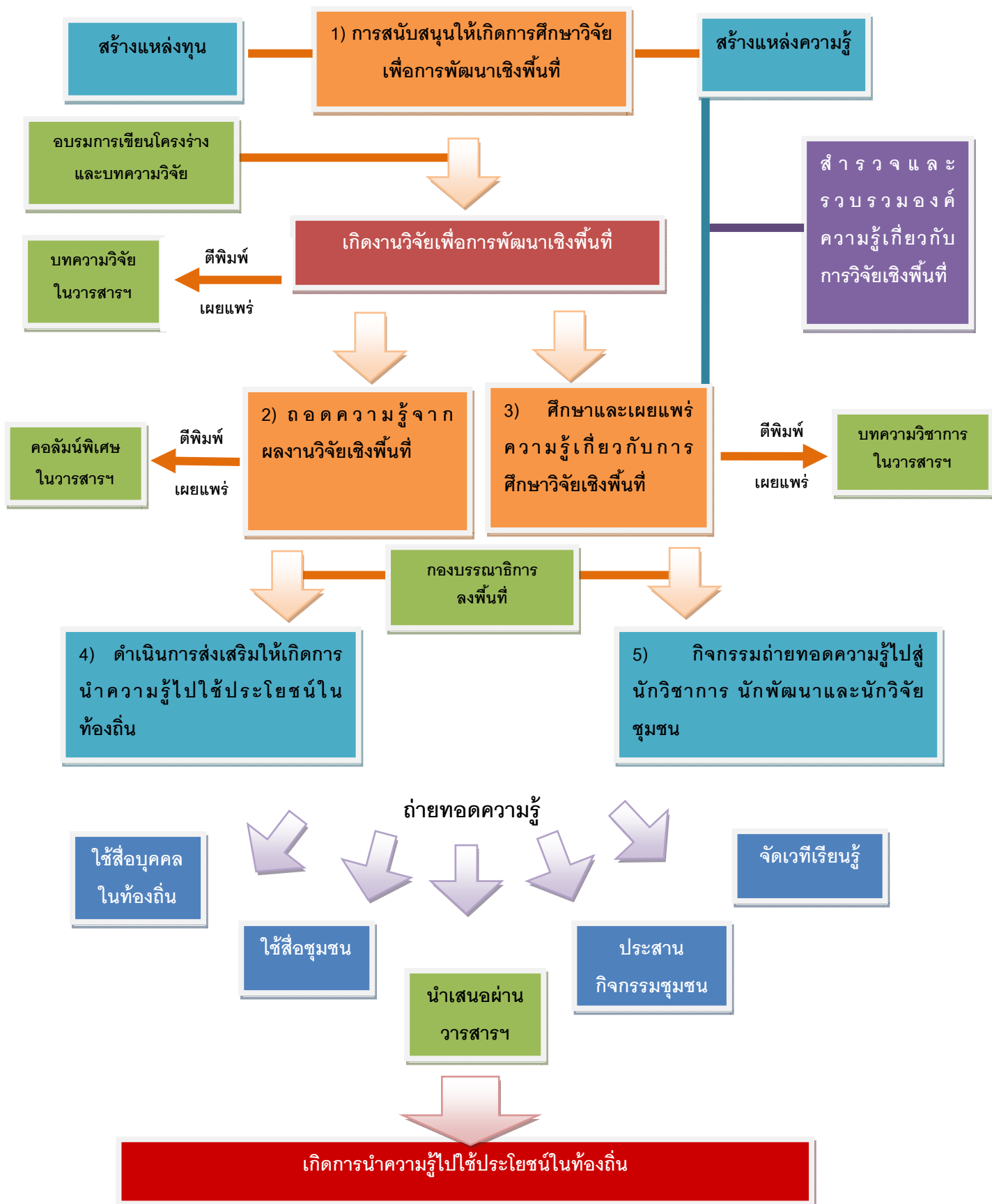
งานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่มากขึ้น จากข้อเสนอแนะให้วารสารฯ นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างรอบด้านมากกว่าเป็นเพียงแหล่งเผยแพร่บทความวิจัยเท่านั้น ซึ่งการจะบรรลุความคาดหวังดังกล่าวนั้น ควร

มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านงานวิจัยเชิงพื้นที่ควบคู่ไปกับการเผยแพร่บทความวิจัย ดังนั้น ผู้รับผิดชอบควรมีการดำเนินงานสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่างๆ อาทิ ด้านระเบียบวิธีวิจัยที่สามารถนำมาใช้ในงานพัฒนาเชิงพื้นที่ ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา จนไปถึงการสร้างทฤษฎีใหม่จากผลการศึกษา เพื่อเผยแพร่ไปสู่นักวิชาการในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ตอบสนองความต้องการข้างต้น โดยมีวารสารฯ เป็นแหล่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นไปสู่ นักวิชาการ นักพัฒนาและนักวิจัยชุมชน

2) การขับเคลื่อนนวัตกรรมในงานวิจัยสู่การเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น

จากข้อเสนอแนะที่ต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนความรู้ในวารสารฯ ไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในท้องถิ่นนั้น ลำพังอาศัยเพียงวารสารฯ หรือการเพิ่มปริมาณการแจกจ่ายวารสารฯ ไปยังท้องถิ่นไม่อาจยืนยันได้ว่าจะเกิดการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นข้อเสนอแนะประการนี้จะอาศัยเพียงกลยุทธ์การปรับเนื้อหาให้ง่ายต่อการสังเคราะห์ของชาวบ้าน หรือการแจกจ่ายวารสารฯ ให้ทั่วถึงคงไม่เพียงพอให้บรรลุความคาดหวังดังกล่าวได้ เพื่อให้สามารถรองรับข้อเสนอแนะข้างต้นผู้รับผิดชอบควรออกแบบการดำเนินงานที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดกลไกผลักดันความรู้จากงานวิจัยไปสู่การพัฒนาในท้องถิ่นโดยมีวารสารฯ องค์ประกอบสำคัญในระบบนั้น โดยอาจมีการดำเนินการที่เป็นขั้นตอนเชื่อมโยงกันตั้งแต่ (1) การสนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งด้านการให้ทุน ซึ่งบทบาทนี้ สกว. ได้ดำเนินการอยู่อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว และการให้ความรู้ ซึ่งเป็นส่วนที่ยังรอการพัฒนา (2) จากนั้นศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งความรู้ด้านวิธีวิทยาและด้านทฤษฎี ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษารวบรวมจากบทความวิจัยในวารสารฯ และนำกลับไปเผยแพร่ในวารสารฯ ในรูปแบบบทความพิเศษ (3) ในส่วนความรู้การพัฒนาเชิงพื้นที่ควรดำเนินการสร้างชุดความรู้ที่สรุปผลจากงานวิจัยเชิงพื้นที่ (4) เผยแพร่ความรู้จากงานวิจัยเชิงพื้นที่ผ่านวารสารฯ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย และ (5) ดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น ด้วยกิจกรรมเวทีเรียนรู้ เผยแพร่ผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมชุมชนต่อไป

แผนภาพข้อเสนอแนะการดำเนินงาน

อ้างอิง

ฉันทยวัชร ไชยตระกูลชัย. **คุณถามคอตเลอร์ตอบ**, กรุงเทพมหานคร : BrandAgeBook , 2550.

Roger, Everett M. **Diffusion of Innovation**. New York : The Free Press. 1962.

Lasswell, H. **The Structure and Function of Communication in Society**. New York: Harper & Row. 1948.

McQuail Denis. **Mass Communication Theory**. Second adition 2. London : Hage Publication, 1987.

ประวัติผู้วิจัย

- **รศ.พัชนี เชยจรรยา** สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- **อาจารย์ พิทักษ์ ชูมงคล** สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาสื่อสารการตลาด คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต